

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מזה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַזְּמֵשֶׁר
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

קון הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

עשרה היו לחמין עשרון לחלה – דעשר חלות היו חמין, ובמצה – שלשה מינין, וכל אחד היה של עשר חלות. נמצא במצה – שלשים חלות של עשרה עשרונות. נמצאו שלש עשרונות ושליש עשרון – לכל מין ומין, ושלוש חלות – לעשרון. שמכל עשרון היה עושה שלשה חלות של מצה, ושלשים חלות לא היו אלא עשרה עשרון. ומה ששנינו עד כאן

היא במדה מדברית. אבל במדה ירושלמית, שהיו חמש סאין, שהן שלשים בקין, דסאה – ששה בקין, חמשה עשר בקין – לחמין, וחמשה עשר – למצה, קב וחמשה – היה נטון לחלה. דהממשה עשר בקין היה עושה עשר חלות. ושתי חלות לבק – דמקב אחד היה עושה נטוי חלות. שהרי חמשה עשר בקין היה עושה שלשים חלות של מצה. **גמרא** ארבעה חלות לא היו אלא עשרה עשרון. וכן אחד – מדה אחת הן. לשאת (את) מעשר החומר הבת – והבת היא היא נטילה מעשר על החומר, דחומר הוא שלשים סאין, ואמר רבא דאיפה ובת תוכן אחד הוא. ומאי עמטא ליפת

מבת ליפת מאיפה נטפה והכתוב האיפה עשירית החומר – שהוא שלשים סאין (איפה). אלא – משום הכי לא יליף מיניה, דלא ידענא כמה הוא חומר. הכא נמי – "משה החומר הבת", דבעי למלף מינה – לא ידענא כמה הוא חומר! אלא מהכא מעשר הבת מן הכור – וכור ידענא דהאי שהוא שלשים סאין, לפי שהוא לטון (חומר). נמצא שבת עשרה סאין, לפי שהוא לטון עשרה סאין, וכתבי "האיפה והבת תוכן אחד" – שמע מינה דאיפה שלשת סאין. והכי מתפרש קרא: "מעשר הבת מן הכור" – שמעשר של כור הוא בת, "עשרת הבתים חומר" – דבחומר איכא שלשים סאין, שהן עשרה בתים. נמצא דחומר נמי הוי שלשים סאין, כמו כור. "כי עשרת הבתים חומר" דסיפיה דקרא – לא לחושבנא אתי, אלא שבכל הדיבור, כמנהג המושג, והמשתרף באוכל נפש. **מאי עמטא** – אין מוסיפין על המדות יותר משתתן? איכא מושם אפקועי תרעא – דכין שמוסדין, מוסיפין יותר מדמאי. ודישיתן דכמי אתי לאוסופי הדימים יותר מדמאי. איהי – כי לא מוסיפין אלא שרות, איכא נמי למחשד לחבי. אלא מושם הבת – אין מוסיפין יותר משתתן. כי הכי דלא ליהוי כפול מקח – דקיימן לן (בבא מציעא מטב.) אונאה שרות – קנה ומחזיר אונאה, יתר משתות – בטל מקח. הכא נמי, התגר שמכר את התבואה, אם לא ידע הדוסיפו על המדה, ומכר לו כדי המדה הראשונה, והו קיבל במדה גדולה – כי הו נתנאה שרות, ואף על פי כן הו לקח בה. ונתון לו דמי אונאה. ואין המוכר יכול לחזור.

עשרה לחמין עשרון לחלה. ועשרה למצה. ובמצה שלש מינין: חלות, ריקקין, ורבובת, נמצאו שלשה עשרונים ושליש לכל מין ומין, ושלוש חלות לעשרון. ובמדה ירושלמית היו שלשים קב, המושא עשר לחמין והמושא עשר למצה. המושא עשר לחמין, קב ומחצה לחלה. המושא עשר למצה, ובמצה שלש מינין: חלות, וריקקין, ורבובת, נמצאו למצת קבין לכל מין ומין, ושתי חלות לקב. **גמרא** "התורה היתה באה חמש סאין ירושלמיות". מנא הני מילין? אמר רב הסדרא, דאמר קרא: "האיפה והבת תהי אהר יהיה לקב", כוה בת שלש סאין, אף איפה שלש סאין. וכת גרפא מנלן? איכא מושם מודכתיב "לשאת את מעשר החומר הבת", איפה נמי הכתיב "ועשירית החומר האיפה"! אלא חומר לא ידענא כמה, הכא נמי לא ידענא כמה! אלא מהכא "וחק השמן הבת השמן ומעשר הבת מן הכור עשרת הבתים חומר כי עשרת הבתים חומר". אמר שמואל: אין מוסיפין על המדות יותר משתתן, ולא על הממכע יותר משתתן, והמשתכר לא ישתכר יותר משתתן. מאי טעמא? איכא מושם אפקועי תרעא – אי הכי, שרת נמי לא! אלא מושם אונאה, כי הכי דלא ליהוי ביטול מקח. – והא אמר רבא: כל דבר שבמדה ושכבמסקל ושכבמנן, אפילו פחות מכדי אונאה חוזר! אלא מושם תגרא, כי הכי דלא למטייה דיאנה. – דיאנה הוא דלא למטייה, ריחא לא בעי? "כן וכן, תגרא אקרי"? אלא אמר רב הסדרא, שמואל קרא אשכח ודרש: "השקל עשרים גרה עשרים שקלים המושא עשרים שקלים, מאתן וארבעין הווי! אלא שמע מינה חלת: שמע מינה, מנה של קודש כפול היה. ושמע מינה, מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יותר משתתן. ושמע מינה, שרת מלבר. אמר רבינא: מתינתין נמי דיקא, דקתני: תורה היתה באה חמש סאין ירושלמיות, שהן שש כנדבירות. שמע מינה.

והשקל עשרים גרה – תימה: דעשרים וארבעה הווי דגרה – היינו מנה, כדכתיב (ויקרא כו) "עשרים גרה", ומתרגמין: עשרין מעין. וקיימא לן: סלע – ארבעה דינרין, ושש מעה – כסף דינר, הרי – עשרים וארבעה ותיין רבינו הם: דקיימין הוסיפו. אחד, בימי יחזקאל – שהוסיפו על מנה של קודש לבדו, שהיה של חמשים סלעים, ועשאוהו של שש ושוב בימי חכמים – הוסיפו על הסלע, שהיה של עשרים גרה, ועשאוהו של עשרים וארבעה. וממילא נתוסף המנה, בין של חול בין של קודש. ועוד נז' לומר: שלא היה אלא תוספת אחד, שהוסיפו בימי יחזקאל. ולעולם מנה של חול – של עשרים וחמשה סלעים, ושל קודש – של משים סלעים. אלא שהוסיפו על הסלע שרות, ועשאוהו של עשרים וארבע מנות. ותוסף בבת אחת מנה של קודש ושל חול. וששים שקלים דקא חשיב קרא במנה של קודש – בשקלים הראשונים איירי, ואתא קרא למימר שהוסיפו על המנה שנכנסו בו מאותן שקלים הראשונים כו'. והכי פירושא דקרא: "השקל" – שהיה מתחילה "עשרים גרה" מאותן שקלים עשרים, ועשרים, וחמשה וחמשה עשר, "המנה" – של קודש "היה" לכם, ומה שהשקל הכתוב "עשרים שקלים", "חמשה עשרים שקלים", "עשרה וחמשה שקל", ולא כתב "ששים שקלים במנה היה לכם" – אמר רבינו הם: לפי שהי להם שלשה משקלות אחת – של שלש מנה של קודש שרת, ובת אחת – של מנה של חול, ואחת – של רביע מנה של קודש. ושלתן מחוקות מנה של קודש. וכן מוכיח התרגום, דמתרגמין: "סלעא – עשרין מעין, חלתות מנייא – עשרין סלעין, מני כספא – עשרין חמש סלעין, רבעות מנייא – חמש עשרה סלעין, כולחון שרתין מנייא דהבא יהי לבן", ולפירושו בתרא אין מתיישב כל כך, הלתלות מנייא חלתות מנייא – אין מנייה של קודש מנייא חלתות מנייא – איילו מנה כספא עשרין חמש סלעים, דאיירי במנה של חול – לאו בשל חול. אחר שניתוסף קאמר, אלא במנה הראשון של חול. ומדכו קונטרס פירש כן בפירושו יחזקאל. והקריב

משה

משה

והקריב ממנו מן המחובר - פירש בקונטרס: שיהיו כולן בכלי אחד כשטול התרומה. ונראה דאין צורך אלא מוקף בעלמא, כמו "ממנו" דכתיב גבי תרומה (במדבר יח.) ובידקומץ רבה" (מנחות כ"א.) משמע כפירוש הקונטרס, דדרשינן גבי מנחה "הריים ממנו בקומצו" - מן המחובר, וכילו בימי עשרון בשני כלים וקמץ. ומידו החם גמי בעי

- 1 גניעה, כדאייתא בהדיא שמעתא גופה, דאפילו
- 2 בכלי אחד אי לא נגע, מביעמי לן החם בעשרין
- 3 שחלקו בבטא מהו למקמי מזה על זה, צירוף
- 4 דאורייתא או דרבנן **ואל** יוכיחו בכורים שיש
- 5 אחרים תרומה - והנאי טעמא גמי ליכא למיקף
- 6 מתרומה גדולה. **מאי** מחובר איכא - פירש
- 7 בקונטרס וסלקא דעתך דהאי דפריך, דבתחילה
- 8 היה מנחה חבשה ואחר כך נטל האימורים.
- 9 וקשה דאכתי יכול להקפך, או בכלי אחד,
- 10 כדפירש לעיל בקונטרסו ונראה לפרש: דפריך
- 11 למה לי קרא, דפשיטא דמחובר הוא.

אמר

משנה מכולם היה נטול אחד מעשרה תרומה, שנאמר: "והקריב ממנו אחד מקל קרבן תרומה לה". אחד" - שלא יטול פרום. "מקל קרבן" - שיהו כל הקרבנות שוות, שלא יטול מקרבן על חבירו. "לכתן הזרק את דם השלמים לו והיה" והשאר נאכל לפעלים. **גמרא** תנו רבנן: "והקריב ממנו" - מן המחובר. **אמר** - שלא יטול פרום. "מקל קרבן" - שיהו כל הקרבנות שוות, שלא יטול מן קרבן על חבירו. **תרומה לה** - אינו יודע מכמה היא. הריני

1 דין: נאמר פאן 'תרומה', ונאמר בתרומת מעשר 'תרומה'. מה להלן - אחד מעשרה, אף
 2 פאן - אחד מעשרה. או פלך לדרך זו: נאמר פאן 'תרומה', ונאמר בכפורים 'תרומה'.
 3 מה להלן - אין לה שיעור, אף פאן - אין לה שיעור? נראה למי דומה. דין תרומה שאין
 4 אחריה תרומה, מתרומה שאין אחריה תרומה. ואל יוכיח בכפורים, שיש אחריה תרומה.
 5 או פלך לדרך זו: דין תרומה הנאכלת במקום קדוש, מתרומה הנאכלת במקום קדוש.
 6 ואל תוכיח תרומת מעשר, שנאכלת בכל מקום? תלמוד לומר 'ממנו תרומה לה', וכתיב
 7 בתרומת מעשר 'ממנו תרומה' - לנזירה שוה. למדנו לתרומה שהיא אחד מעשרה, אבל
 8 אינו יודע מכמה היא חלה. הריני דין: נאמר פאן 'לחם' ונאמר להלן בשתי הלחם 'לחם'.
 9 מה להלן - עשרון לחלה, אף פאן - עשרון לחלה. או פלך לדרך זו: נאמר פאן 'לחם',
 10 ונאמר בלחם הפנים 'לחם'. מה להלן - שני עשרונות, אף פאן - שני עשרונות? נראה
 11 למי דומה. דין מנחה הכפאה חמץ עם הזבח ממנחה הכפאה חמץ עם הזבח, ואל יוכיח
 12 לחם הפנים שאינו בא חמץ עם הזבח. או פלך לדרך זו: דין מנחה הכפאה מארץ והוציא
 13 לארץ, מן החדש וכן השן, ממנחה הכפאה מארץ והוציא לארץ, מן החדש וכן השן. ואל
 14 יוכיחו שתי הלחם, שאין באות אלא מן החדש וכן הארץ? תלמוד לומר 'ממושבתים' וכן
 15 תביאו לחם הנזפה שתיים". שאין תלמוד לומר 'תביאו', ומה תלמוד לומר 'תביאו'?
 16 שכל מה שאתה מכיבא ממקום אחר הרי הוא כזה. מה להלן - עשרון לחלה, אף פאן
 17 - עשרון לחלה. אי מה להלן - שני עשרונות, אף פאן - שני עשרונות? תלמוד לומר
 18 'תתיניה'. למדנו עשרה לחמין, עשרה למצה מניין? תלמוד לומר: 'על חלת לחם חמין',
 19 נגד חמין הבא מצה. נמצאו עשרים עשרונות לחמי תודה, עשרה לחמין ועשרה למצה.
 20 יכול עשרה למצה לא יהו כולן אלא ממין אחד? תלמוד לומר 'אם על תודה יקריבנו
 21 והקריב על גבה התודה חלות מצות בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן סלת מררבת
 22 וגו', נמצאו שלשה עשרונים ושלוש לכל מין ומין, ושלוש חלות לעשרון, ונמצאו לחמי
 23 תודה ארבעים, ונטל מין ארבע ונתן לפהו, והשאר נאכלים לפעלים. אמר רבי: "והקריבו
 24 ממנו" - מן המחובר. אלא מעתה, דכתיב 'ואת כל חלבן ירים ממנו', תהם מאי מחובר
 25 איכא? פירב חסדא אמר אבימי, דאמר רב חסדא. אמר אבימי: שלא ינתח בשר קודם
 26 שיטול אימורין. אמר רבי: נאמר פאן 'תרומה' ונאמר בתרומת מעשר 'תרומה'. - ונלף
 27 מתרומת מדן! - דין תרומה הנוהגת לדורות, מתרומה הנוהגת לדורות. ואל תוכיח תרומת
 28 מדן, שאינה נוהגת לדורות. - ונלף מתרומת חלה! - תנא דבי רבי ישמעאל: דין דבר
 29 שנאמר בו 'ממנו תרומת ה', מדבר שנאמר בו 'תרומה לה' 'תרומה לה', מדבר
 30 שנאמר בו 'ממנו תרומת ה'. לאפוקי תרומת חלה, דלא נאמר בו 'ממנו תרומה לה'.
 31 פני רבא: תרומת לחמי תודה, חייבין עליהן מיתה והומש, או אין חייבין עליהן מיתה
 32 והומש? כיון דאתקש לתרומת מעשר - בתרומת מעשר דמי. או דלמא, בו והמשיטו מעט
 33 רחמנא? מדפעת או אינה מדפעת? תיקו. אמר רבי: 'תלמוד לומר 'תתיניה'. מאי תלמודא?

משנה מכולן - לחמי תודה היה נטול אחד מעשרה. שיהיו כל הקרבנות שנכלמו תודה
 שיון - בהפרישת תרומה. שלא יטול מקרבן - זה תרומה על חבירו, שלא יטול מה שנים
 וזהו לא כלום, משום דבעינן 'שלא יטול מקרבן על חבירו'. **גמרא** מן המחובר - דבעינן
 שיהו כל החלות ביחד בשעת תרומה. **אינו יודע כמה** - חלות הוא נטול אחד. בכפורים

תרומה - דאמר רב (פסחים לו"ב.) "ותרומת ידך"
 אלו הכפורים. מה תרומה בכפורים אי אלה
 שיעור - כדאמרין (פאה פ"א משנה א.) אלו
 דברים שיהיו להם שיעור: תרומה הפאה והכפורים
 דכמה שירצה - מביא. שאין אחריה תרומה -
 דכיון שנטל תרומת מעשר אין מפרשינן שוב
 ממנה תרומה אחרת. שיש אחריה תרומה -
 שחרי עיקר יש לו להפריש כל תרומותיו. דגין
 תרומת לחמי תודה הנאכלת במקום קדוש -
 שנאכלת בירושלים. מתרומת בכורים הנאכלת
 בירושלים. תלמוד לומר פמנו - (ויקרא ו') "אחד
 מקל קרבן תרומה לה" לגורה שוה. דכתיב
 בלחמי תודה 'ממנו תרומה לה'. ונאמר
 בתרומת מעשר 'ממנו תרומה לה' - והדומות ממנו
 תרומה ה' מעשר' וגו'. אבל אינו יודע כמה -
 קמח הוא עשה הוללה של חמץ. נאמר כאן לחם
 - חמץ וודה ושתי הלחם באין מנחת חמץ עם
 הזבח. מה להלן עשרון לחלה - דכתיב (ויקרא כג)
 'שני עשני עשרונים' וגו'. לחמי תודה ולחם
 הפנים באות מארץ ומתורה לחין - ושתי הלחם
 אין באות אלא מן הארץ, דכתיב (שם) "אחד
 'ממושבותים' הביאו לחם תנופה". מה תלמוד
 לומר 'תביאו' שדיי כבר נאמר (שם)
 'והקריבתם מנחה חדישה', ונאמר למימד
 'ממושבותים' לחם תנופה', ומה תלמוד לומר
 'תביאו' שכל שאתה מכיבא ממקום אחר כעין זה
 חמין, ועם הזבח יביא כזה. אי מה להלן - בשתי
 הלחם - שני עשרונים ותו לא. אף כאן - שתי
 עשרונים ותו לא? תלמוד לומר תתיניה - תיחדה
 לרביאוי היא. ואף על גב דכתיב בשתי הלחם -
 יליף לתורה. דאם אינו ענין לשתי הלחם, דהא
 כתיב 'והקריבו' - תתנו ענין לחמין
 שבתורה. ודליהו עשרה עשרונים. למדנו עשרה
 לחמין - משתי הלחם שהיו חמין. 'תתיניה' -
 בחמין כתיב, עשר למצה מניין? נגד חמין הבא -
 דכמה שוביאי סולת ליצור חמין, הבא מצה.
 עשר לחמין - נפקא לן משתי הלחם. עשר למצה
 - מדרשא 'לנגד חמין הבא מצה'. תלמוד לומר
 אם על תודה גו' - הביא קרא כתיב שלשה מיני
 מצה. מן המחובר - משמע שיחא הכל שלם.
 הארבעים חלות שלם. והתרומה ובדשעת תרומה
 יחא הכל שלם. והיינו דפריך. אלא מעתה וכו'
 הבא (נמו) מאי מחובר איכא, דקא סלקא דעתיה
 שהוא מנחה בשעת שנטל החלב. שלא ינתח
 בשר קודם בו" - והנאי גונא הוי מחובר בשעת
 הפרשה. ונילף מתרומת מיון - הדויא אחד
 מתמישים; ולילף מתרומת חלה - הדויא אחד
 מארבעים שמונה; וכו' והמשיטו חלה - 'ומתו בו'
 - ולא באור, 'ומשיטו' - ולא על אורי.
 מדפעת - כשאר תרומה. שאם נפלה לתוך חולין
 - שיחא צריך להעלותה באחד ומאה. ודבי
 דימע לא אשכחן מיעוט בקרא. מאי תלמודא -
 היכי משמע מן 'תתיניה' עשרה עשרונות?
 תתיניה

ולא בעינן על בסמוך - תימנה. הא עד כאן לא פליגי רבי ורבי בסוף יכל המנחות ובאות מצדו (מנחת סבא), אלא אי בעינן על בסמוך או על ממשו ולמי לומר: הדבא אל דמי להדיא ודהתם, תדפוח דשתי אלהים - כעין הקרבנות, אבל הבא בשחיטה, ולמדקדש לחם בעלמא ואתן - לביא למעט אלא שהתם - וכן שוחט על המזן, כדקאמר בסמוך, דכל היבא דאיתיה - באיסוריה קאי. **אז** לאחר

- 1 מנבי הבורה - משום אפי, אבל סתמיה - פשיטא
- 2 דלא מייחדיב מבשח אסור שבירשאל. **פורסה**
- 3 וקא חולץ ואתן - לביא למעט הימנה - גראה דכי האי גונא
- 4 "עד שקרמו פניה" דפרק קמא דשבת (ט.ט.).
- 5 **ליקדשו** ארבעים חלות מותר שמונים - אף על גב
- 6 דרבי יוחנן ליה מילין חזק בירידה, ברש"י "כל
- 7 הגני" (גיטין כהא) - דהיינו היבא דכבא שמתברר
- 8 לבסוף דלאו כלום עביד. אבל הבא, קדשי כל
- 9 היבא דאיתניה, וכבשא דלפרשי ארבע חלות של
- 10 תרומה, צריך להפריש אחת עשרה חלות מכל מין
- 11 ומין, ולא דאי הכי, כיון דאין ביריה - דלמא

החולץ קא שקיל.

הדר

חזין לחומת (בית) פאני - היינו, חזין לחומת דר הבית. אבל אם היו ברה הבית - קדשו אף על פי שאין בעורה. מורי הרב וכוונתו לרביה. חזין לחומת הקויה - ואף על גב דהיו לפנים מחומת בית פאני - לא קדש. על זבח תורה - חלות. דהיינו, "עלי" בסמוך בעורה. אבל איפילו בה חזיא ויזמא - ב"בעל" בסמוך. רבי יהודה אומר אף על גב דהיינו

משנה השוחט את התודה לפניו, ולחומה חזין לחומה - לא קדש הלחם. ששקטה עד שלא קרמו פניה בתנור, ואפילו קרמו בולין חזין מאחד מזה - לא קדש הלחם. גמרא מאי "חזין לחומה"? רבי יוחנן אומר: חזין לחומת בית פאני, וריש לקיש אומר: חזין לחומת העורה. ריש לקיש אומר חזין לחומת העורה, פעינן על בסמוך. ורבי יוחנן אומר חזין לחומת בית פאני, אבל אין חזין לעורה - קדוש, ולא פעינן על בסמוך. והא איפילו בה חזיא ויזמא! דתנן: השוחט את הפסח על החמץ - עובר בלא תעשה, רבי יהודה אומר: אף הקמור. ואמר ריש לקיש: לעולם אינו

חייב - עד שיהא או לשוחט או לזרק או לאחד מבני חבורה עמו בעורה. ורבי יוחנן אומר:

אף על פי שאין עמו בעורה! - צריבא, דאי איתמר בהתיה - בהתיה קא אומר רבי יוחנן,

דכל היבא דאיתיה - באיסורא קאי. אבל לענין מקדש לחם - אימא מודי ליה לריש לקיש,

דאי איתיה בפנים - קדוש, אפראי - לא קדוש. ואי איתמר בהא - בהא קאמר ריש לקיש,

אבל בהך - אימא מודה ליה לרבי יוחנן, צריבא. תניא פותיה דרבי יוחנן: השוחט את

התודה לפניו, ולחומה חזין לחומת בית פאני - לא קדש הלחם. ששקטה עד שלא קרמו

פניה בתנור. מנא הני מילי? דתנו רבנן: "על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח" -

מלמד שאין הלחם קדוש אלא אם כן קרמו פניה בתנור. "יקריב קרבנו על זבח" - מלמד

שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הנחב. "זבח תודה" - מלמד שאם שחט שלא לשמן, לא

קדש הלחם. תנו רבנן: ויצאון במצה נא ובמצה העשויה באילנס. מאי "מצה נא"? אומר

רב יהודה, אומר שמואל: כל שפוסקה, ואין חומין נמשכין הימנה. אומר רבא: וכן לענין

לחמי תודה. - פשיטא, הכא "לחם" כתיב, והכא "לחם" כתיב! - מהו דתימא: "אחר" אומר

רמנא - שלא יטול פרום, והא כמאן דפריסא דמיא, קמשמע לן. איתמר: תודה ששקטה

על שמונים חלות - חזקה אומר: קדשו ארבעים מתוך שמונים. ורבי יוחנן אומר: לא קדשו

ארבעים מתוך שמונים. אומר רבי יודא: הכל מודים, היבא דאמר "ליקדשו ארבעים מתוך

שמונים" - קדשו, "אל יקדשו ארבעים, אלא אם כן קדשו שמונים" - לא קדשו. פי פליגי

בסתמא, מר סבר: לאחריות קא מיפויין, ומר סבר: לקרבן גדול קא מיפויין. אביי אומר: דכולי

עלמא ששקטה קא מיפויין, ובכלי שרת מקדשין שלא מדעת קא מיפליגי. מר סבר: כלי

שרת מקדשין שלא מדעת, ומר סבר: כלי שרת אין מקדשין שלא מדעת. רב פפא אומר:

דכולי עלמא - כלי שרת מקדשין שלא מדעת, והכא בספין קא מיפליגי. מר סבר: ספין

מקדשת בכלי שרת, ומר סבר: ספין, פיון דלית ליה תוף - אינה מקדשת בכלי שרת. ואפי'

דאמר, רב פפא אומר: דכולי עלמא - כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת, והכא בספין קא

מיפליגי. מר סבר: ספין אלימא מבלי שרת, דאף על גב דלית ליה תוף מקדשה. ומר סבר:

ספין לא אלימא ליה מבלי שרת. **משנה** ששקטה חזין לחומה חזין לחומה - קדש הלחם.

ששקטה ונמצאת מריפה - לא קדש הלחם. ששקטה ונמצאת בעלת מום - רבי אליעזר אומר:

קדוש, והקמים אומרים: לא קדוש. ששקטה שלא לשמה, וכן איל המילואים, וכן שני בכשי

עצרת ששקטן שלא לשמן - לא קדש הלחם. **גמרא** מתניתין מיני? רבי מאיר. דתניא, זה

הכלל: כל שפסולו קודם שחיטה - לא קדש הלחם, פסולו אחר שחיטה - קדש הלחם.

ששקטה חזין לחומה חזין לחומה - קדש הלחם, ששקטה ונמצאת מריפה - לא קדש הלחם.

ששקטה

חזין לחומת (בית) פאני - היינו, חזין לחומת דר הבית. אבל אם היו ברה הבית - קדשו אף על פי שאין בעורה. מורי הרב וכוונתו לרביה. חזין לחומת הקויה - ואף על גב דהיו לפנים מחומת בית פאני - לא קדש. על זבח תורה - חלות. דהיינו, "עלי" בסמוך בעורה. אבל איפילו בה חזיא ויזמא - ב"בעל" בסמוך. רבי יהודה אומר אף על גב דהיינו

משנה השוחט את התודה לפניו, ולחומה חזין לחומה - לא קדש הלחם. ששקטה עד שלא קרמו פניה בתנור, ואפילו קרמו בולין חזין מאחד מזה - לא קדש הלחם. גמרא מאי "חזין לחומה"? רבי יוחנן אומר: חזין לחומת בית פאני, וריש לקיש אומר: חזין לחומת העורה. ריש לקיש אומר חזין לחומת העורה, פעינן על בסמוך. ורבי יוחנן אומר חזין לחומת בית פאני, אבל אין חזין לעורה - קדוש, ולא פעינן על בסמוך. והא איפילו בה חזיא ויזמא! דתנן: השוחט את הפסח על החמץ - עובר בלא תעשה, רבי יהודה אומר: אף הקמור. ואמר ריש לקיש: לעולם אינו

חייב - עד שיהא או לשוחט או לזרק או לאחד מבני חבורה עמו בעורה. ורבי יוחנן אומר:

אף על פי שאין עמו בעורה! - צריבא, דאי איתמר בהתיה - בהתיה קא אומר רבי יוחנן,

דכל היבא דאיתיה - באיסורא קאי. אבל לענין מקדש לחם - אימא מודי ליה לריש לקיש,

דאי איתיה בפנים - קדוש, אפראי - לא קדוש. ואי איתמר בהא - בהא קאמר ריש לקיש,

אבל בהך - אימא מודה ליה לרבי יוחנן, צריבא. תניא פותיה דרבי יוחנן: השוחט את

התודה לפניו, ולחומה חזין לחומת בית פאני - לא קדש הלחם. ששקטה עד שלא קרמו

פניה בתנור. מנא הני מילי? דתנו רבנן: "על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח" -

מלמד שאין הלחם קדוש אלא אם כן קרמו פניה בתנור. "יקריב קרבנו על זבח" - מלמד

שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הנחב. "זבח תודה" - מלמד שאם שחט שלא לשמן, לא

קדש הלחם. תנו רבנן: ויצאון במצה נא ובמצה העשויה באילנס. מאי "מצה נא"? אומר

רב יהודה, אומר שמואל: כל שפוסקה, ואין חומין נמשכין הימנה. אומר רבא: וכן לענין

לחמי תודה. - פשיטא, הכא "לחם" כתיב, והכא "לחם" כתיב! - מהו דתימא: "אחר" אומר

רמנא - שלא יטול פרום, והא כמאן דפריסא דמיא, קמשמע לן. איתמר: תודה ששקטה

על שמונים חלות - חזקה אומר: קדשו ארבעים מתוך שמונים. ורבי יוחנן אומר: לא קדשו

ארבעים מתוך שמונים. אומר רבי יודא: הכל מודים, היבא דאמר "ליקדשו ארבעים מתוך

שמונים" - קדשו, "אל יקדשו ארבעים, אלא אם כן קדשו שמונים" - לא קדשו. פי פליגי

בסתמא, מר סבר: לאחריות קא מיפויין, ומר סבר: לקרבן גדול קא מיפויין. אביי אומר: דכולי

עלמא ששקטה קא מיפויין, ובכלי שרת מקדשין שלא מדעת קא מיפליגי. מר סבר: כלי

שרת מקדשין שלא מדעת, ומר סבר: כלי שרת אין מקדשין שלא מדעת. רב פפא אומר:

דכולי עלמא - כלי שרת מקדשין שלא מדעת, והכא בספין קא מיפליגי. מר סבר: ספין

מקדשת בכלי שרת, ומר סבר: ספין, פיון דלית ליה תוף - אינה מקדשת בכלי שרת. ואפי'

דאמר, רב פפא אומר: דכולי עלמא - כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת, והכא בספין קא

מיפליגי. מר סבר: ספין אלימא מבלי שרת, דאף על גב דלית ליה תוף מקדשה. ומר סבר:

ספין לא אלימא ליה מבלי שרת. **משנה** ששקטה חזין לחומה חזין לחומה - קדש הלחם.

ששקטה ונמצאת מריפה - לא קדש הלחם. ששקטה ונמצאת בעלת מום - רבי אליעזר אומר:

קדוש, והקמים אומרים: לא קדוש. ששקטה שלא לשמה, וכן איל המילואים, וכן שני בכשי

עצרת ששקטן שלא לשמן - לא קדש הלחם. **גמרא** מתניתין מיני? רבי מאיר. דתניא, זה

הכלל: כל שפסולו קודם שחיטה - לא קדש הלחם, פסולו אחר שחיטה - קדש הלחם.

ששקטה חזין לחומה חזין לחומה - קדש הלחם, ששקטה ונמצאת מריפה - לא קדש הלחם.

ששקטה

מקדשא ארבעים שלא מדעת בעלים, כשאר כלי שרת. ומאן דאמר לא קדשו, סבר: כיון דלית ליה תוף - אין מקדש אלא מדעת בעלים, והבעלים לשמונים איכותו, ופסול. דאף על

גב דלית ליה תוף - מקדשת הובת, כשאר כל שרת שיש להם תוף. וכי נמי אלימא משאר כלי שרת, ממשקח מה שראוי לזבח, ארבעים מתוך שמונים שלא מדעת בעלים,

ומר סבר לא אלימא מבלי שרת - לא קדש שלא מדעת, ובעלים לקדש כל שמונים, ולא קדשו. **משנה** ששקטה חזין לחומה - על מנת לזבח מנחה חזין לחומה - על מנת לזבח מנחה חזין לחומה.

דדחי פיגול מעליה. או חזין לפסוקו (או) חזין לעורה. חזין לחם - הואי פסול הוא לאתר שחטוה, ומכל מקום בפנים שחטוה. אבל שלא לבטל - לא קדש הלחם. הואיל ומפיק לה מקדושתה לגמרי, שררי שחטה לשם זבח אחר. ונמצאת מריפה - בבדיקה - לא קדש הלחם, טריפה הואי פסול קודם שחטוה. **גמרא** זה הכלל וכו' - השתא

מפריש ביצה שחטה חזין לחומה וכו', דלאו היינו פסול קודם שחטוה, לפיכך קדש הלחם.

שחיטה

רש"י

שחמה ונמצאת בעלת מום – פליגי רבי אליעזר ורבי יהושע. על חוץ לזמנו שקדש – הואיל ומכל מקום אייתה לזבח בעודה. אבל חוץ למקומו, דלא היה בעודה – פליגי. אני דמיתו לחוץ לזמנו – הדברי הכה קדש. דיפולג מרצה, משום ההרצאה כתיב ביה, דכתיב "לא ירצה". ואתה דמיתו לבעל שום – דדברי הכל לא קדש. חוץ לזמנו וחוץ למקומו – פסול מחשבה, ובעל מום – פסול הגוף. חוץ למקומו – ובעל מום – פסול ואין בו כרת. ועוד – 1 דקטייל לך. חוץ לזמנו דיפולג מום דפסול הגוף. הוא דנזנו מיהא לזמנו. מרצה שחטה שלא לשמה, דהוי פסול מחשבה, ואין בו כרת. ולא קדש, כדאמר במנחות; שחטה שלא לשמה – 4 לא קדש הלחם. ורבי מאיר – אליבא דרבי אליעזר דאמר: שחטה ונמצאת בעלת מום – 6 קדש, מאי שנא? וכו' בשלמא לרבי יהודה – 7 משוי דהא ידית לבעל מום ולנמצאת טריפה. אלא לרבי מאיר – מאי שנא? וכו'. ברוקן שבקין – 8 ודתי עובד ואינו יוצא, וכו'. חוץ לזמנו וחוץ לפסול קודם שחטה. דסבר רבי עקיבא דאמר במסכת ובחים (פ.א.) אם עלו – לא ירדו. והואיל דלא ירדו, דקדש כל דהו – לא חשיב פסולו קודם שחטה. הלכך קדש הלחם. ואיך – רבי יהושע ורבי יהודה אומר אליבא דרבי אליעזר, ורבי יהושע נמי, לא קדש. סבר: כי אמר רבי עקיבא 12 (הושע) עמו, לא ירדו. (בפסולא גנופיה) – דקדש (לגנופיה) לזבח בעצמו. לקדש לחם לא הוי קדש – הואיל דהוי פסולו קודם שחטה. חוץ לזמנה אם עלתה לא תרד – דהואיל דיפולג הוא מרצה, וכל שכן שאר זבחים. ורבי אמר לא תרד – כרבי אליעזר, ושחך רבה תודה קדש, דלא הוי פסול. אלא חוץ תרד – ולא קדש כרבי יהושע. מהדר ביה רבי אליעזר – דשחך. 20 חתם – דקאמר ליה רבי יהושע לרבי אליעזר: 21 משלא לשמן נזנזנו. ושחך רבה לא אליעזר, אלא מצא תשובה. אבל אבא, לא ידית לה משלא לשמן, מוכח (מניה) מגופיה אם עלתה – לא תרד. דקיימא לך: הפסח הוראת שחטתן שלא לשמן, אם עלו – לא ירדו. דלרבי הכל כדאמר במסכת ובחים בפרק "המזבח מקדש" (פ.א.) ריבה לכל העולין, שאם עלו – לא ירדו. שביב 26 תנא דרבי איל נזיר דרשיב – שנהג דלדורות. ונקב מילואים – דהווי ליה פסע. עיקר מילואים נקב – איל המילואים, כשרבו שחטה תחילה. 28 משנה הנסכים שקדשו בכלי – שם זבח בכלי, ואחר כך נמצא זבח פסול. אם יש זבח אחר – שאין לו נסכים – קריבין אלו נסכים עמו. ואם לאו – ומקדשו בכלי פסולו בלינה. גמרא אלא בשחטת הובח – דקודם שחטת הובח, אף על פי שניתנו בכלי שרת – אינון חולין, ויכול לשנותו לזבח אחר, ומשגשגת הובח – אלא זבח ונסכים – דהובח מקדש ונסכים. אם לא ידעיתם בשחטה – ואם כן בדשחטה מקדש להו, כי נפסל הובח בשעת שחטה – ופסולו נמי ונסכים. אגמאי: אם יש זבח אחר, יקריבו עמו ענין אחר: מאי לאו. דאיפסיל הובח בשחטה. וקובני אם לאו – יפסלו בלינה. ואם כן דשחטת הובח מקדש ונסכים, ולא מתקדשו קודם. אגמאי: יפסלו בלינה? לא קדשו כלל, דהא שחטה דפסול לא חשיבא שחטה לקדשו נסכים כן שבעת לא דאיפסיל בוריקה – דהואיל וברך קדשו נסכים שבעת שחטה, הלכך אף על גב דאיפסיל זבח בוריקה, אם יש שם זבח אחר – ויקריבו. כמאן כרבי – דאמר ברבי "התכלת" (מנחות מ.א.) שחט הכהנים לשמן, ורק דמן שלא לשמן – הלחם קדש ואינו קדש. יש המתירין – כגון וריקה ומקדשים הקרבן לקדשה. מעלין זה בלא זה – והני שחטתו חריקה מקדשין לזמן הנסכים. ובין דאלו נסכים הוקדשו בשחטה. אם על גב דאיפסיל זבח בוריקה – קדשו נסכים בשחטה, ומשום הכי אם יש שם זבח אחר – יקריבו עמו. שהם לא נפסלו. אמילוי תימא רבי אליעזר – דאמר: אם מעלין זה בלא זה, דאמר: לא קדש הלחם עט ששחט וירוק דמן לשמן. הכא כמאי עסקינן – כגון שקיבל חרם כגוס ונשפה. רבי

והרד ביה רבה לגביה דרבה – תימא: התנן בהדיא בפרק "המזבח מקדש" (מנחות פ.א.): ואלו אם עלו לא ירדו – חלקו חריצא חטמא וששחט חוץ לזמנו חוץ למקומו. ואפילו לרבי יהושע גופיה. דכבי משמע בריש מעלין (ב.א.) דלא ירדו. דקתני: כלל אמר רבי יהושע: כל שלא היה לה שעת היתר לבחנים – מעלין בו בשחטתו חוץ לזמנו חוץ למקומו. ומפרש בגמרא: הואיל ומרצה לפיגול, ואינא יבנאיה לה: עלו, מהו שירידו רבה אמר: אם עלו – ירדו, ורבי אסא: עלו – לא ירדו. ופריך. ורבי יוחנן בן רבון: רבה אמר חזק, וכל שהיה חתם בו שחט, ריבה: חתם חזק, ותיובתא דרבה. ואין לחלק בהטאת, משום דפסולה שלא לשמה. דלא לשמה גופיה, אם עלתה – לא תרד. ורבי יוחנן דבבא דרובא לזמנו חוץ למקומו מחוץ לזמנו. בסוף פרק קמא דובחים (ד.א.) גבי עליו משום פגול, מהדר דיה חתמא, מלך דחומה. וליף חוץ לזמנו בכל חומר משלא לשמן, חוץ למקומו משום דאיתקש לחוץ לזמנו. ובפרק "הפסולין" (שם לר.ב.) אין עושין שיידיים אלא חוץ לזמנו ועוד למקומו, וכל חומר חתמא חוץ למקומו דאי לא מרצה, אלא מחוץ לזמנו ליקף. וכן בפרק "איתור קמין" (ובחים נ.א.) ובפרק "התעורבות" (שם פ.א.). ורבינו תנן גריס כאן "והרד", וליף חוץ למקומו, ודוקא הכא בתורה לא יפנין חוץ למקומו מחוץ לזמנו. כיון דלענין קדושי לחם לא שייך למילף, הואיל ולא הוה פניה דהיבחה הוא. ועוד יש לפרש: דמשום דאריירי בתורה, נקט תורה, והוא חוץ כל קדשים קלים. דהווקא קדשי קדשים, דלא מתאי, וריקה דידהו באימורין לענין מעילה, דבין קודם וריקה בין לאחר וריקה יש בהן מעילה, ילפינן חוץ למקומו מחוץ לזמנו. וקדשים קלים, מהדניא וריקה באימורים לענין מעילה, אימורין חריקת פיגול דמביאה ליד מעילה מהדניא נמי לענין דלא תרד. אבל גב למקומו, לא תהני למעילה – לא. ואף על גב דאמר רב נדיל בפרק "התכלת" (מנחות מ.א.) דקריבו פיגול אינה מביאה ליד מעילה – דאימורין חתם דאיתותב. ואפילו לדידה נמי יש ליתן טעם: משום חוץ למקומו מרצה לפיגול, חוץ למקומו אינו מרצה. וכן מוכח בפרק "המזבח מקדש" (ובחים ג.א.) שיש חילוק לענין ירידה בין קדשי קדשים לקדשים קלים. וגיב דאמר עולא: אימורי קדשים קלים שחטין לפני זריקת דמים – לא ירדו, נעשו לחמו של מוחב.

אין הנסכים מקדשים אלא בשחטת חוב – פירש בקונטרס: ליפסל בלינה. ולא יחבן אלא לענין לשנותו לזבח אחר קאמר, כדפרשיתו בסוף פרק "המזבח מקדש" (מנחות ט.א.).

אין הנסכים מקדשים אלא בשחטת חוב – פירש בקונטרס: ליפסל בלינה. ולא יחבן אלא לענין לשנותו לזבח אחר קאמר, כדפרשיתו בסוף פרק "המזבח מקדש" (מנחות ט.א.).

אין הנסכים מקדשים אלא בשחטת חוב – פירש בקונטרס: ליפסל בלינה. ולא יחבן אלא לענין לשנותו לזבח אחר קאמר, כדפרשיתו בסוף פרק "המזבח מקדש" (מנחות ט.א.).

אין הנסכים מקדשים אלא בשחטת חוב – פירש בקונטרס: ליפסל בלינה. ולא יחבן אלא לענין לשנותו לזבח אחר קאמר, כדפרשיתו בסוף פרק "המזבח מקדש" (מנחות ט.א.).

אין הנסכים מקדשים אלא בשחטת חוב – פירש בקונטרס: ליפסל בלינה. ולא יחבן אלא לענין לשנותו לזבח אחר קאמר, כדפרשיתו בסוף פרק "המזבח מקדש" (מנחות ט.א.).

אין הנסכים מקדשים אלא בשחטת חוב – פירש בקונטרס: ליפסל בלינה. ולא יחבן אלא לענין לשנותו לזבח אחר קאמר, כדפרשיתו בסוף פרק "המזבח מקדש" (מנחות ט.א.).

אין הנסכים מקדשים אלא בשחטת חוב – פירש בקונטרס: ליפסל בלינה. ולא יחבן אלא לענין לשנותו לזבח אחר קאמר, כדפרשיתו בסוף פרק "המזבח מקדש" (מנחות ט.א.).

אין הנסכים מקדשים אלא בשחטת חוב – פירש בקונטרס: ליפסל בלינה. ולא יחבן אלא לענין לשנותו לזבח אחר קאמר, כדפרשיתו בסוף פרק "המזבח מקדש" (מנחות ט.א.).

אין הנסכים מקדשים אלא בשחטת חוב – פירש בקונטרס: ליפסל בלינה. ולא יחבן אלא לענין לשנותו לזבח אחר קאמר, כדפרשיתו בסוף פרק "המזבח מקדש" (מנחות ט.א.).

לב בית דין מתנה עליהן - פירשתי התם (מנחות פ'ק א טו.ט). וליתגו עליהו וליפקו לחולין - אף על פי שבכר קידשו בבלי שרת, אפילו תמציו לומר: כלי שרת מקדישים שלא מדעת - הני ממלי קודש, אבל חולין - לא מקדיש. ליפולוג - מכאן מוכח דגיס במותיחין וזאם לנו, ולא גרסינן וזאם לאר, דאם כן, הא קא מפלגי.

- 1 ומי אית ליה לרבי שמעון לב בית דין מתנה
- 2 עליהן - משום דאמרן דרבי אלעזר ברבי
- 3 שמעון סבר לה ביותיה דאבהו, קפריך הכא מרבי
- 4 שמעון וכן לעיל בסוף דרבי שמעאל (ע"ב.) דחיק
- 5 לזאמקיה כותיה גבי "שלא במצותה" דרית
- 6 ליה תקנה ברעיה - תימה לרוב רבינו משה:
- 7 דהיה ליה לממר, שאני אבהו דרית ליה תקנתא
- 8 לקיץ התבונה, כדאיתא בשבועות (יבא!) ויש
- 9 לומר: דנקט רעיה, כי הכי ולא תקשי משערי
- 10 תטאות, ולא מביעיא קאמה: לא מביעיא בתמידין
- 11 דאין פריך, דהיה קיץ למבנה, אלא אפילו שיערי
- 12 תטאות, דאין נפדין לרבי שמעון, משום דרית ליה
- 13 תקנתא ברעיה.

מאי

וירבי אלעזר ברבי שמעון סבר לה כפותיה דאבואה, דאמר: כל העומד לזרוק פירות דמי. אמר קר: אם יש זבח אחר - יקרבו עמו. והא אמר רב הסדא: שמן שהפרישו לשום מנחה זה - פסול לשום מנחה אחרת! אמר רבי ינאי: לב בית דין מתנה עליהם, אם הוצרכו - הוצרכו, ואם לאו - יהו לזבח אחר. אי הכי, שמן נמי! שמן גופה דמנחה הוא. וליתגו עליהן דניפקו לחולין! - גזירה שפא יאמרו: מוציאין מפלי שרת לחול. השתא נמי, גזירה שפא יאמרו: נסכים שהפרישן לשום זבח זה - פשרין לשום זבח אחר! - התני מתניה בן יהודה: כגון שתיה זבח זבוח באותה שעה. מאי? נפסל בלינה, אדתני סיפא: אם לאו - נפסלו בלינה, ליפולוג וליתני בידיה: במה דברים אמורים - שתיה זבח זבוח באותה שעה, אבל אין זבח זבוח באותה שעה - נעשה כמי שנפסלו בלינה, ופסולין. ומי אית ליה לרבי שמעון בן אלעזר לב בית דין מתנה עליהן? והא אמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן: תמידין שלא הוצרכו לציפור, לדברי רבי שמעון - אין נפדין תמימים, לדברי חכמים - נפדין תמימים! - שאני התם, דאית להו תקנתא ברעיה. משנה ולך תודה ותמורתה, הפריש תודה ואבדה והפריש אחרת תחתיה - אינה מעונה לחם, שצאמר "הקריב על זבח התודה" - התודה מעונה לחם, ולא ולדה ולא חילופה ולא תמורתה מעונין לחם. גמרא תנו רבנן: מהו אומר "תודה יקריב"? אם על תודה יקריב, מנין למפריש תודתו ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, ונמצאת הראשונה, והרי שתייהן עומדות, מנין שאיזה מהן שירצה יקריב ולחמה עמה? תלמוד לומר "התודה יקריב", וכול שתיהא שניה מעונה לחם? תלמוד לומר "יקריבנו" - אחר ולא שני. אחר שריפה הקתוב ומיעט, מנין לרבות ולדות וחלופות ותמורות לתקריבה? תלמוד לומר "אם על תודה", וכול יהו מעונות לחם? תלמוד לומר "הקריב על זבח התודה" - תודה מעונה לחם, ולא ולדה ולא חילופה ולא תמורתה מעונין לחם. שלח רב הנינא משמיה דרבי יוחנן: לא שנו אלא לאחר כפרה, אבל לפני כפרה - מעונין לחם. הוי בה רב עמרם, אתייא? אילמא אחליפי תודת חובה, אי לפני כפרה - תנינא! אי לאחר כפרה - תנינא!

אלא

ורבי אלעזר כסירא ליה כמבוא דאמר כל העומד לזרוק ברוק דמי - להכי נתקדשו בשני המתירין, בשחיטה ובוריקה. אבל להכי לא הוי ברוק, שיהא הזבח כשר, אלא אם יש שם זבח אחר - ויקרבו עמו. משום דסבר רבי שמעון, דאמר: כל העומד לזרוק - ברוק דמי. פסול לשם מנחה אחרת - הכי נמי נמיא: להכי נמי נמיא: להכי נמי זבח זבוח וזהו - לא יקרבו עם זבח אחר. שמן נמי - דאם לב בית דין מתנה עליה, שיהא כשר למנחה אחרת. שמן גופה דמנחה הוא - ובגופה דמנחה אי כולל להנותב שתיה לשם מנחה אחרת. אבל נסכים אינו גופיה דזבח כולי האי, דאא אמרינן (מנחות מ"ב.) מנחת נסכים, אפילו למחר, ויכולין להנותב בהן. וליתגו - בית דין מעיקרא עליון נסכים: שאם הוצרכו - הוצרכו, ואם לאו - יהו חולין, ואמאי מתנה שרתו לזבח אחר? גזירה שפא יאמרו - בעלמא בלא תנאי ובלא נפסל חובה, מוציאין נסכים מפלי בתיה לחול - וקמיא זך שכל דבר שבלי שרת מקדש - אינו יוצא לחולין, והם אינם יודעים דשחיטת הזבח מקדש, אלא יהו סבורין שבלי שרת מקדשא ליה לנסכים, ואפילו הכי תנינן שיהיו לזבח אחר. השתא נמי וכו' כשרים (כו') לזבח אחר - אף על פי שלא נמצא זבח פסול. (בגן שיהיה) - מתניתין דתני "יקריב עמו" - כגון שיהיה זבח אחר חובה בתחתיה, ונפסל זך ומידי הוי נסכים לזבח האחר. ודמי כאילו לשם האי זבח חובא נסכים, ולא אתו למימר נסכים שהפרישו וכו'. ומי אית ליה לרבי שמעון לב בית דין מתנה עליהם? ודפי תריץ למתניתין כרבי אלעזר ברבי שמעון, וסבר לה כאבואה, ופרכין ליה כו', וקמרתין לב בית דין מתנה עליהם, אילמא, דרבי שמעון סבר: לב בית דין מתנה עליהם, אילמא, דרבי שמעון הוצרכו לציפור - כגון אותן ארבעה שהיו נשארים ביום ראש חדש אדר, כשהיו נוטלין שנים, הוי נשארים ארבעה, ואותן לא היו צריכין, לפי שאותן הבאין בראש חדש היו נשארים בתרומה חדשה. ענין אחר, מודי רבי יוחנן דברכה שלא הוצרכו לציבור, שאבדו הפריש אחרים תחתיהם, ואחר כך נמצאו, לדברי רבי שמעון דאמר במסכת שבועות (יבא.) - פר ושעיה ליה יום הביסותם שבאדו, והפריש אחרים תחתיהן, ואחר כך נמצאו, כי לא יקרבו בתג הסוכות - יקרבו בתג המנחת, דאין פריך

תמימים, דאין תנאי בית דין שהתנה אם לא הוצרכו - יפדו, מועיל בהן, הני תמידין נמי, דאין נפדין תמימים, דאין תנאי בית דין מועיל בהן, לדברי רבי שמעון, דאין ירעו לדברי חכמים דאמרי: יפדו, דתנאי בית דין מועיל בהן. הני תמידין דהכא, נמי נפדין. ומדקאמה: לדברי רבי שמעון אין נפדין, אילמא דסבירא ליה דאין לב בית דין מתנה עליהן. שאני התם - דסבירא ליה: אין נפדין, דהא אית ליה תקנתא, לא סבירא ליה מתנה עליהן. משנה ולא חילופה - זו היא חילופה, שאבדה, והפריש אחרת תחתיה, ושוב נמצאה, דקריבה נמי בתודה. גמרא תנו רבנן: מהו אומר תודה יקריב - דלא הוה צריך למימר יאם על תודה יקריבנו, דמיץ למיכתב "הקריב על זבח התודה". והשתא לא דייק אלא "קריב" לחודה, וקא דייק דהוא מיעוט, לומר: דעל אחד מהם מקריב לחם, ולא שתיים. אחר שרייבה הכתוב - על הקריבה, מעט (מין) שאין טעון לחם. מנין לרבות ולדות וכו' - ואפילו נתבשר בראשונה - ותיין הני בני הקריבה. אם על - ריבה, דכל אלו קריבין, לא שני - הא דתנו: לא ולדות וחלופות מעונין לחם. אלא אחר כפרה - לאחר שנתכפר באחת מהן, שאם הקריב שוב לאחרת - אין טענין לחם. אבל לפני כפרה - אם הקריב לולדות ולתמורה ולחליפין - טענין לחם. אחייא - קאמר רבי יוחנן "לא שנו" אילמא חלופי תודת חובה - כגון דאמר "עלי", דהיא עליה חובה. דהכי משמע ליה, דרבי יוחנן אמנתיתין קמחרו, קדנתו "ולא ולדה לא חילופה טענה לחם", ומתניתין בתודת חובה קמייה, דמדקתני "הפריש אחרת תחתיה" - מכלל דתודה חובה היא, דאמר "עלי". דאי לא היא חובה - לא הוי מפריש אחרת תחתיה. ומתניתין סתמא קתני, דליכא למשמע מידי אי לפני כפרה מיירי אי לאחר כפרה, וקאמר רבי יוחנן "לא שנו וכו'". לפני כפרה תנינא - דהיינו כפרה מנין למפריש תודה" כו', דמדקאמר "מפריש אחרת תחתיה" - מכלל דתודת חובה היא, וקתני "והרי שתייהן עומדות, איזו שירצה יקריב ולחמה עמה", דהיינו לפני כפרה.

אלא

אלא אחליפי תודה נדבה - דקאמר "הוי' ווי' ואבדה, ומפריש אחרת תחתיה - כלומר, דאיפא דהא ברייתא קאי, דקאמר: מנין תמורה וחליפין, ודסתמא קתני, וקמשמע לן חליפי תודה נדבה, ואמר רבי יוחנן: עולתה לא שנו בו, בין לפני כפרה בין לאחר כפרה - שבחכפר באחרת - מעונתו שתתקן לחם, דמרבא בתורתו הוא, דהואיל ולא נתחייב להפריש אחרת, והפרישה - גלי אדעתיה שענתו היה להרבות בתורתו של נדבות, והלכך מביא בלחמיהון. אלא אוילד תודה נדבה - כגון שפריש וילדה, בין הקריבה לפני כפרה בין לאחר כפרה - אין טענה לחם, דמותר התורה היא, שכבר נתכפר באחר, והוי כמפריש מעות לתורתו, וניתוחתו. דכל דבר הבא ממאלי, כגון וילד, חשיב נותר - אלא ויתרבה תורת חובה - וכי קתני לעיל: ולא ולדה טעון לחם - לאחר כפרה, אבל לפני כפרה - טעון, וזהם ליבא למיפרך: בין לפני וכו' מרבה בתורת הוא - דאין אין מרבה בתורת חובה, ביום מתכפר בשכח הקדש - הדיינו, הולד ושל תורת חובה, וכיון דיכול להתכפר באינו שירצה, או באם או בולד, הכי בני מעונת לחם, הוי גה אביי נמי כחאי נותר - אהיאאי ותירף אוילד תורת חובה. לפני כפרה מעונת לחם - דאדם מתכפר בשכח הקדש, לאחר כפרה - אין טענין לחם, דמותר התורה היא, ובוולד התודה נדבה, להכי לפני כפרה נמי אין טענה לחם, משום דאין אדם מתכפר בתורת נדבה. כל שבחפאית מתה - מפרש לקמן, ואילו בני הפאת - אם נמצאת לפני כפרה - רועה, שאין חטאת מתה אלא אותה נמצאת לתורה, ורועה שפירש הבעלים, לא נמצאת קודם שכפיר הבעלים - רועה, ואילו תודה כבדאי גונא דהפריש תודה, ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, והרי שתיקו עונדות - שניה אין טענה לחם, דכתיב (ויקרא ו) "קריבנו" - לאחד ולא שנים, והכי קאמר: כל שבחטאת רועה בתודה טענה לחם: שמואל כרבי סבירא ליה דאמר אבדה כשעת הפרישה שניה מתה - אפילו נמצאת קודם שבחפאית בעלים, להכי בשמואל אין טענה לחם, אלא רועה רביי היכי מוכחתי לה - דקאמר שמואל: כל שבחטאת רועה - בתודה טענה לחם, והא גבי תודה כחאי גונא - שאם הפריש שתי תורות לא אדאורייתא, אתאבא תורה הוא שניה תחתיה - אין טענה לחם, דכתיב "קריבנו" - לאחד ולא לשנים, והכי קאמר: כל שבחטאת רועה - בתודה טענה לחם? אלא שמואל - אלא סבר לא רביי ולא כרבנן, אלא כרבי שמעון - דאמר: המש טחטאת מותר: ולד חטאת, ותמורת חטאת, וחטאת שמתו בעליה, ושנתכפר בעליה באחר, ושגיבתי שנתה. ולית ליה השניה רועה, ודכותה חייב בתודה - אלא טענה לחם, שאם הפריש שתי תורות לא אדאורייתא וכו', והדיינו שכפרו בעליה, דמתה היא בחטאת, להכי גבי תודה אין טענים לחם, ופריך - והכי אמרת דשמואל כרבי שמעון סבירא ליה: והא רבי שמעון לית ליה טענה לכל, שמואל את ליה, דאמר: כל שבחטאת רועה! מאי קא משמע לן - שמואל? לימא: הלבא כרבי שמעון לאפוקי מרביי יוחנן - דאמר: אדם מתכפר בשכח הקדש בולד, קא משמע לן - שמואל דהולכה כרבי שמעון דחמש חטאות מותר: ולד חטאת כו', ואין מתכפר בה, ובתורה אין טענה לחם, וזו תורה וזו לחם - אף על גב דלא אמר "עלי", אם אבר הלחם - מביא לחם אחר דכיון דאמר "ווי' - ונתחייב בלחמה, דכתיב (ויקרא ו) "שעקר הובח קיים - חייב בלחמה, מאי עממא לחם לגלל תורה - והקריב על זבח התודה חלות" (ויקרא ו).

מאי קמשמע לן דקסבר רבי יוחנן מתכפר אדם בשכח הקדש - משמע הכא דפשיטא לן דאית ליה לרבי יוחנן דך סברא, וכן משמע נמי בפרק תרצה דבריתא (כזא), דבי רבי אלעזר: אדם מתכפר בשכח הקדש, או לא? אמר רבי יוחנן: כמה שנים גדל זה בינינו, ולא שמו, הלכה זו ממנא מכלל דאמר רבי יוחנן איך, ועל דהא אמר: דתמן, וולד תורה ומזדורות לא, ומייתי דך דשמעתין, ותימיה: דבתמורה בפרק יצירה משייך (כהא), אמר רבי יוחנן: הפריש חטאת מעוברת, וילדה, רצה - בה מתכפר, רצה - בתולדה מתכפר, מאי טעמא? קסבר רבי יוחנן: אם שיריה - משויר, עובר לאו ירך אמו הוא, והיה ליה במפריש שתי חטאות לאדאורייתא, רצה - בה מתכפר, רצה - בחברתה, ומתייב החם רבי אלעזר: דאם איתא: כחאי, ופריך רבא: ממאי דטעמא דרבי יוחנן דאדם שיירו משויר? דלמא היינו טעמא דרבי יוחנן, דאדם מתכפר בשכח הקדש! אמר ליה רב חמנא: מדכי רבי אלעזר תלמידיה דרבי יוחנן ותייב קמיה רבי יוחנן, ולא אהדר ליה האי שנייא, ואת אמרת טעמא דרבי יוחנן משום דאדם מתכפר בשכח הקדש? נראה לפרש דדוקא בחטאת צריך לומר טעמא משום דאם שיירו משויר, דאם איתא דאני משויר - משום דטעמא ירך אמו לא היה מתכפר בשכח הקדש, משום דקימא לן (מעילה ג:) המש חטאות מותר, ולד חטאת רבי, אבל השתא דעובר לאו ירך אמו הוא, מתכפר בולד, וכדתיב חטאות לאדאורייתא דמי, האי דקימא לן ולד חטאת מתה - שיתקמא בהפרישה, ואורח כך נתעברה, אבל בולד תודה - מתכפר אפילו הפרישה ואורח כך נתעברה, דאדם מתכפר בשכח הקדש, כדאיתא בזה ובכריתות (כזא), ומתיישב בכך שמעתיא דבסמך, אמר שמואל: כל שבחטאת מתה - שיתקמא סבירא ליה, ומסיק שמואל כרבי שמעון סבירא ליה, דאמר: חטאות מותרות, ורועה רביי שמעון לית ליה כלל, ושמואל קאמשמע לן? לאפוקי מדרבי יוחנן, הא שפיר אית ליה לרבי יוחנן נמי האי כללא, דאם אדם מתכפר בשכח הקדש בתודה - הכי נמי מתכפר בשכח הקדש בחטאת, ואינה מתה בחטאת, ולכן טענה ליה בתורה, אלא דאי בחטאת אין מתכפר בשכח הקדש, דאי שכדפריש חטאת מעוברת - הדואל לא מיקרי "שכח הקדש" לרבי יוחנן, וכי דלאו ירך אמו הוא, אם שיירו משויר, יהוה ליה במפריש שתי חטאות לאדאורייתא, ואי בהפרישה, ואורח כך נתעברה - היה ליה ולד חטאת מתה, ואין מתכפר בה, וכיצא בה בתורת חובה טענה לחם, דמתכפר בשכח הקדש, ומיהו קצת שעה, ולדקמן גבי מפריש שתי חטאות מעוברת, מסיק: דלמא אם שיירו משויר, וטעמא דרבי יוחנן, דקסבר: אדם מתכפר בשכח הקדש.

רועה רביי היכי משכתי לה - דרביי אשעיאי אליבא דרביי אמרה, כדאיתא בתמורה בפרק "וילד חטאת" (כדא),

הפריש שתי חטאות לאדאורייתא מתכפר באתח מתן - אלא בהפריש בוי אחר זו - דאם כן, אין מתכפר בשניה, ו"מתכפר באתח מתן משמע: באיזה שירצה, ובמפריש בבת אחת נמי לא איידי - דכל שאינו בוח אחר, הוה, אפילו בבת אחת אינו, כדאיתא בפרק "האיש מקדש" (דרישין ג:), אלא כגון דאמר "תיקדשו אחת מתן מתוך השמים", כי יהיאי ד"ליקדשו ארבעים מתוך

שמונים" דלעיל, אבל צריך לרדק, דאם תיקשי אם אין בריהו, דגבי תודה ששחטה על שמונים חלות אקשיא מבריהו, כדפרישית לעיל (ועה, דבור המתחיל "ליקדשו", בולדו)

שמונים חלות אקשיא מבריהו, כדפרישית לעיל (ועה, דבור המתחיל "ליקדשו", בולדו)

שמונים חלות אקשיא מבריהו, כדפרישית לעיל (ועה, דבור המתחיל "ליקדשו", בולדו)

שמונים חלות אקשיא מבריהו, כדפרישית לעיל (ועה, דבור המתחיל "ליקדשו", בולדו)

שמונים חלות אקשיא מבריהו, כדפרישית לעיל (ועה, דבור המתחיל "ליקדשו", בולדו)

שמונים חלות אקשיא מבריהו, כדפרישית לעיל (ועה, דבור המתחיל "ליקדשו", בולדו)

שמונים חלות אקשיא מבריהו, כדפרישית לעיל (ועה, דבור המתחיל "ליקדשו", בולדו)

אָלָא אַחְלִיפֵי תוֹדָה נִדְבָה - בֵּין לִפְנֵי כִּפְרָה בֵּין לְאַחֵר כִּפְרָה מְעוֹנֹת לְחֶם, מִרְבָּה בְּתוֹדוֹת הוּא! אֵלָא אֲוִלֵד תוֹדָה נִדְבָה - בֵּין לִפְנֵי כִּפְרָה בֵּין לְאַחֵר כִּפְרָה אֵין מְעוֹנֵין לְחֶם, מוֹתֵר דְּתוֹדָה הִיא! אֵלָא אֲוִלֵד תוֹדָה חוֹבָה, לִפְנֵי כִּפְרָה - מְעוֹן לְחֶם, לְאַחֵר כִּפְרָה - אֵין מְעוֹן לְחֶם, מֵאִי קָא מִשְׁמַע לָן? דְּקָסְבֵר רַבִּי יוֹחָנָן: דְּאִם מִתְכַּפֵּר בְּשִׁבְחַת הַקֹּדֶשׁ, הוּוּ יָכֹה נִמְו אֲפֵי בֵּין אֲמֹר רַבִּי יוֹחָנָן: חִילּוּפֵי תוֹדָה נִדְבָה - בֵּין לִפְנֵי כִּפְרָה בֵּין לְאַחֵר כִּפְרָה מְעוֹנֵת לְחֶם, מִרְבָּה בְּתוֹדוֹת הוּא, וְלֵד תוֹדָה נִדְבָה - בֵּין לִפְנֵי כִּפְרָה בֵּין לְאַחֵר כִּפְרָה, מוֹתֵר דְּתוֹדָה הוּא, וְוִלֵד תוֹדָה חוֹבָה, לִפְנֵי כִּפְרָה - מְעוֹנֵין לְחֶם, לְאַחֵר כִּפְרָה - אֵין מְעוֹנֵין לְחֶם, אֲמֹר שְׁמוּאֵל: כֹּל שִׁבְחַפְּאֵת מִתְה, בְּתוֹדָה אֵין מְעוֹנֵת לְחֶם, כֹּל שִׁבְחַפְּאֵת רוּעָה, בְּתוֹדָה מְעוֹנֵת לְחֶם, מוֹתִיב רַב עַמְרָם: מֵהוּ אֲוִמֵר "הַתוֹדָה יִקְרִיבוּ?" מִנֵּין לְמַפְרִישׁ תוֹדוֹתָו וְאִבְדָה וְהַפְרִישׁ אַחֲרֵת תַּחְתִּיהָ, וְנִמְצָאת הַרְאֵשׁוֹנָה וְהָרִי שְׁתִּיחָו עוֹמְדוֹת, מִנֵּין שְׂאִיזוּ מֵהֵן שִׁירְצָה יִקְרִיב וְלִחְמוּה עִמָּה? תַּלְמוֹד לּוֹמֵר: "הַתוֹדָה יִקְרִיב", יְכוּל תְּהָא שְׁנֵיה מְעוֹנֵת לְחֶם? תַּלְמוֹד לּוֹמֵר: "קְרִיבָנוּ" - אַחַד וְלֹא שְׁנַיִם, וְאִילוּ גַבִּי חַפְּאֵת כִּי הָאֵי גִּוְנָא רוּעָה, דְּתַנֵּן: הַפְרִישׁ חַפְּאֵתוֹ וְאִבְדָה וְהַפְרִישׁ אַחֲרֵת תַּחְתִּיהָ, וְנִמְצָאת הַרְאֵשׁוֹנָה וְהָרִי שְׁתִּיחָו עוֹמְדוֹת - מִתְכַּפֵּר בְּאַתְת מֵהֵן וְשְׁנֵיה מְעוֹנֵת לְחֶם, דְּכָרְבִי רַבִּי, וְהַקְמִיִם אֲוִמְרִים: אֵין חַפְּאֵת מִתְה אֵלָא שְׁנִמְצָאת לְאַחֵר שְׁנִתְכַּפְּרוּ בְּעִלְמִם, הָא קוֹדֵם שְׁנִתְכַּפְּרוּ בְּעִלְמִם - רוּעָה! - שְׁמוּאֵל כְּרַבִּי סְבִירָא לִיה, דְּאָמַר: אִבְדָה בְּשַׁעַת הַפְרִישָה - מִתְה, - אֵלָא רוּעָה לְרַבִּי הִיכִי מִשְׁכַּחַת לְהָ? - כְּדַרְבִּי אִישְׁעִיא, דְּאָמַר רַבִּי אִישְׁעִיא: הַפְרִישׁ שְׁתֵּי חַפְּאֵת לְאַחֲרִיתוֹ - מִתְכַּפֵּר בְּאַיִזוּ מֵהֵן שִׁירְצָה, וְשְׁנֵיהֵן תַּרְעָה - וְהָא גַבִּי תוֹדָה כִּי הָאֵי גִּוְנָא אֵין מְעוֹנֵת לְחֶם! - אֵלָא, שְׁמוּאֵל כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן סְבִירָא לִיה, דְּאָמַר: הַמֵּש חַפְּאֵת מוֹתוֹת, וְהָא רוּעָה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן לִית לִיה כִּלְלָא! - שְׁמוּאֵל נִמְו תְּרָא קְאָמֵר: כֹּל שִׁבְחַפְּאֵת מִתְה - בְּתוֹדָה אֵין מְעוֹנֵת לְחֶם, מֵאִי קָא מִשְׁמַע לָן? לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר: אֲדָם מִתְכַּפֵּר בְּשִׁבְחַת הַקֹּדֶשׁ, קְמִישְׁמַע לָן דְּלָא, אֲמֹר רַבִּי אָבָא: "זוֹ תוֹדָה, וְזוֹ לְחִמּוֹ", אִבְדָה לְחֶם - מִבִּיא לְחֶם אַחֵר, אִבְדָה תוֹדָה - אֵינּוּ מִבִּיא תוֹדָה אַחֲרֵת, מֵאִי טַעְמָא? לְחֶם לְגַלְלָא תוֹדָה, וְאֵין תוֹדָה לְגַלְלָא לְחֶם, וְאָמַר רַבָּא: הַפְרִישׁ מְעוֹת לְתוֹדוֹתוֹ וְנִתְתוֹרוּ

שמונים חלות אקשיא מבריהו, כדפרישית לעיל (ועה, דבור המתחיל "ליקדשו", בולדו)

שמונים חלות אקשיא מבריהו, כדפרישית לעיל (ועה, דבור המתחיל "ליקדשו", בולדו)

שמונים חלות אקשיא מבריהו, כדפרישית לעיל (ועה, דבור המתחיל "ליקדשו", בולדו)

שמונים חלות אקשיא מבריהו, כדפרישית לעיל (ועה, דבור המתחיל "ליקדשו", בולדו)

שמונים חלות אקשיא מבריהו, כדפרישית לעיל (ועה, דבור המתחיל "ליקדשו", בולדו)

שמונים חלות אקשיא מבריהו, כדפרישית לעיל (ועה, דבור המתחיל "ליקדשו", בולדו)

שמונים חלות אקשיא מבריהו, כדפרישית לעיל (ועה, דבור המתחיל "ליקדשו", בולדו)

שמונים חלות אקשיא מבריהו, כדפרישית לעיל (ועה, דבור המתחיל "ליקדשו", בולדו)

כולהו חליפין הדרדי ניהו - אבי לעמינה, דאמר כי האי גונא ביהוקימין רבה (מנחות ב,ב) גבי עשורין, וכן בפרק "כלל דגלי" (שבת ע"א,א) גבי קצר טוחן כגורנות בשנת שבת חזון מלאכות, ושמא אין שייך אלא לדמות חזון תרתי תרמיני לזו הכא, תורה אטא.

וכי מנכסין חולין לעורה - מיניה למימר דרבי לעמינה, דאית ליה הכי, לקמן בפרק בתרא (ק"א)

- גבי "פירשתי מנחה של עשרונתו, ואיני יודע מה פירשתי", אי מינא אפילו ברכה לה, אם אפשר דמחייב כולה, ואפילו אינו מחייב כולה, יש שמקטע שהוא מחייב, וזכא באל, כמנא לא להחם חולין, ואף על גב דאדם נכנס במלוושו חול לעורה, ומביא בכשותו לעורה ומקדשה אחר - כי לא אסתיין להכניס חולין לעורה.
- אלא הויא דאביא כעין עבודה, פי פא, ויכירימ דפרק "המזבח חולין לעורה" (בבא בתרא פ"א, ד"אכ"ב (הגשה ותוספה) וכן חזו ושוק דפרק "חוררו הלחיים" (חולין ל"א) עין תנופה, וכן הוהא ד"פירשתי ואיני יודע מה פירשתי", כדדרישני מיה שלי בשלך - אטור, אף על פי שיש, אטור, ודרישני כעין עבודה, ודמיא דשלי בשלך, והא דפרק לעיל ביהוקימין רבה" (כ"א,ב) חולין, פשיטא שאי בעי תסום ומשני; דאף על גב דאמר רמי: איכאלו, שיאכלו עמה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על השוכניה (בבא בתרא פ"ב מלח דקדשי
- לא יחבינא לזו, ופירש שם בקנטרס; דחזין לעורה איכא חולין ותרומה ונכנסו ואיכלום של השוכני, ועל פנים פרש, כי דיכולו החולין עמה בעורה, דהגן בפרק "כל תרדתי" (תבומים ס"ג,א) וכולם רשעין אכלינן לתת לחזון תבלי חולין ותרומה, ודריש לה בבריאי, דמחייב "משפחה" - לנולדה, ומה שתאמר תחילה כל כך ב"פשיטתו" חולין עמה - בעי הני - ברין קא מתמה, ומאי עניא אמלת חולין בעין עממה בעורה, דאיצטרך למימר אלא היבטו לזו מלת, ואם תאמר: מאי קשיא לן רבא, ובבבא דוכתי, מחולין בעורה - יקדישה, וימרא: איזו תורה היא, יזו לברך היות, כשאר הקדשות שכלאוינן בעורה, והיא שם גפן של דוב, שכל המתגבר גריגו - מבאי ותולה בה, ואין חילוק בין אוכלים לשאר דברים ובדיאי אמרין בפרק "ומזבח את הפסחה" (בבא בתרא פ"א,ב) גבי קנה שתי אילנות, ומספקא אי קנה קרקע, ומביא ביכורים מספק ומקדישין, וליתיה חולין גריגו וכו' ע"ל למעב - פריך לזו, ובגוון כן קשה בהדיא ד"פירשתי ואיני יודע מה פירשתי" - לזו למי: דלא שריתן הכי אלא גבי ביכורים, אבל לזו חלו איני ענין קרבן, ואף על גב דאינא (הגשה ותנופה) לרבי אליעזר בן עקיבא, אבל אין - באין עם הזבח, ובמנחה של עשרונתו נמי יש מנחה מנחה מגוריה, ולא שריתן על ידי הקדש לברך היות, ואלא תאמרו היא, כי האי גונא שריתן לעיל בפרק "הדבחות" (תבומים, ט"ז) שיש שחטו שני בכשים על ארבע חלות, דמושק שנים מוח ומניפם, והשאר נאכלת בפירין, ודחולין מנמילא חזו, והבא נמי אמר: אי חך דקיימא תורה היא - לא תמנה, ואי לא - נכפין לחולין, ודחולין מנמילא חזוין ושו תמנה, דלא שריתן להכניס לכתחילה מספק, והא דשריתן גבי ספק מצורע להביא אשמו ולזנו, ושריתן להכניס לזנו ספק לכתחילה, מטעם דחולין מנמילא חזוין - תהם, בגויל כלי בהדי ארדן שמו, והא דלא שריתן מטעם בגויל נמי "פירשתי ואיני יודע מה פירשתי" - דהתם, ששים עשרותיו כלי בהדי, אבל אין חולין, מטעם תקוני גברא שרי שם גבי מצורע - דלא מוסק ארדתיה האי טעמא ע"ה המתקן, ועוד כי למי: דהתם ביה דחולין לא למימר דמקדיש פריק, גרידה שלא יאמר: יש פירין

לזבח תורתו - וניתורתו, אי הכי אפיכא נמי - דכיון דלחם איקרי תורה - תודה נמי איקרי לחם, וביאי נמי ממותר לחם תורה, לחם איקרי תורה - ולכהי, הפירש לתורתו ותורתו - ומביא בהן לחם, נתכפר בראשונה שניה אין מעונה לחם - לפי שהיא חליפי תורה ראשונה, שלישית מעונה לחם - דלא חזי חליפי תורה ראשונה, ומרבה בתורת

- ונתורתו** - מביא בקהן לחם, ללחמי תודה ונתורתו
- אין מביא בקהן תודה**, מאי מעימא? אילימא משום דרב קהנא, דאמר רב קהנא: מנזן ללחמי תודה שנקראו תודה? שנאמר: "ותקריב על זבח התודה חלות מצות", אי הכי אפיכא נמי! לחם איקרי תודה, תודה לא איקרי לחם, ואמר רבא: הפירש תורתו ואבדה, וחזר והפירש אחרת תחתיה ואבדה, וחזר והפירש אחרת תחתיה, ונמצאו הראשונות והרי שלשתן עומדות, נתכפר בראשונה - שניה אינה מעונה לחם, שלישית מעונה לחם, נתכפר בשלישית - שניה אינה מעונה לחם, ראשונה מעונה לחם, באמצעות - שמתין אין מעונות לחם, אפי' אפילו נתכפר באחת מוקן - שמתין אין מעונות לחם, פוקהו חליפין דהדרדי ניהו, אמר רבי זורא: וכן לענין תפלות, הפירש תפלתו ואבדה והפירש אחרת תחתיה, ונמצאו הראשונות והרי שלשתן עומדות, נתכפר בראשונה - שניה תמות, שלישית תרעה, נתכפר בשלישית - שניה תמות, ראשונה תרעה, נתכפר באמצעות - שמתין ימותו, אפי' אמר: אפילו נתכפר באחת מוקן - שמתין ימותו, פוקהו חליפין דהדרדי ניהו, מאי "וכן"? מהו דתימא: התיב הוא דאיפא למימר מרבה בתורתו הוא, אבל תפא דליפא למימר מרבה בתפלות הוא אימא לא, קא משמע לן, תני רבי תימא: תודה שנתקרב בהתמורה וזמנה אחת מוקן - חבירתה אין לה תפילה, היכי נעביד? נקריב לחם בהדה - דלמא תמורה היא, לא נקריב לחם בהדה - דלמא תודה היא, היכי דמי? אי דאמר "עלי", לא סגי' דלא מייתי ליה בהמה אחרינא ולחם, ולמא: אי הך דקיימא תמורה היא - הא תודה והא לחמה, אי הך דקיימא תודה היא - הא לחמה והא תמורה, לא יתירו אחריתי! לא צריכא, דאמר "הרי זו" (סו'טן): למזדים, מידת, עליה, שיש שכן, דרמקא, דאי, חלה, מותר, התמורה, בחזין, חוקיה, הפירש תפלת, לאחר יוטר, אמרו למידין לפני רבי, וליתיה לחם ולמא: אי הך דקיימא תודה היא - הא לחמה, אי לא - ליפוק לחולין! אמר להו: וכי מנכסין חולין לעורה? וליתיה בהמה ולחם, אי הך דקיימא תודה היא - הא לחמה והא תמורה, וכן

דקיימא תמורה היא - הא תודה והא לחמה, אי הך דקיימא תודה היא - הא לחמה והא תמורה שלמים! אמר להו: משום דקא מנעט באכילה שלמים, אמר לוי לרבי: וליתיה בהמה ולחם, ולמא: אי הך דקיימא תמורה היא - הא תודה והא לחמה, ואי האי דקיימא תודה היא - הא לחמה והא תמורה דתודה! אמר להו: מוח בקדקדק, וכו'

לחמי תורה, כראשכותן לעיל, דגוריה שמא יאמר: מוציא מכלי שרת לחולין, וכן בהדיא דפרק בתרא (מנחות ק"א), שיכול להיות מנחה אחת - ודישין שמא יאמר: מוציא מכלי שרת לחולין, אבל בלוג שאם של מצורע, דליבא שיעור - ידעי דהא ידעו לוי פירין, משום דאין קדוש קדושת הגוף, וכן ביכורים - ידעי דמשום דקא מנעט באכילה שלמים, וכן שחט שני בכשים על ארבע חלות - דלא קדשי אלא תסום **אמר** - פירש בקנטרס; לזי הינו "אמר" רבני מיימאן אמר ליה ביבשת שאר למדיים, וזו - בעינן לבען נפשו ועל תם הכהן, דבסוף פרק קמא וסדהרין (ק"ב) אמרין: "למדין לפני בהמים" - היינו לוי, אבל "למדין לפני רבי" - חכם אחר היה ויהי' היטב תוספת מעלה לט"ב, דזו - התחיל "למדין" אמר

אם איתא לדחוקיה בו – בתנן נקט 'אם איתא', דהא אפילו רבי יוחנן מודה היכא דאמר 'ליקדשו ארבעים מתוך שמונים', כדאמרין לעיל. ושמואל דרזקא היכא דלא מיכוין, כדאמר לול' ליתיה חולין לעורה, דהוי צורך קרבן, ואיכא בנייהו ארבעים דהיא הו חולין וליקדשו להו ארבעים מתוך שמונים, ואיך הו ליה כמפריש לאחרייהו. דהכי אמר חזקיהו

וכי מפרישין תחילה – שום קרבן על מנת שיבא מותר זבח? ארבעין כפתיה וכשר וזבא חייב ללקות ארבעים על שהמי, כדתנן (תמורה ב.א.) שאם המיר – מומר, וסופא דהארבעים, ואת אמרת יפריש לכתחילה לשם תמורה דבר שהוא אסור ומתחייבים מלקות? אם איתא לרד"ב י"א

קדש הלחם בשחיטת הבה, אם הוא לפניס מתומת בית פאני – אמאי לא עביד כדאמר מעיקרא? ולייתי להם וכו' – דלמותר לה וכו' מנכסין חולין לעורה? ולייתי להם, וינית חרץ לחומת העורה, בבית פאני במקום שמתקדש בשחיטת הבה, ואפילו היא תמורה, דהו חולין – ליכא איסורא, דהא לא נבנסו לעורה. משום דאיכא ארבע – חלות דתרומה שצריך להניף, ובכל מקום מצינו הלחם למעלה, וצריך להניפו בעורה במקום שמונין בשער, ואי קשיא דא דאמר לעיל (ספ.א.) כל מקום שיש להם – הלחם למעלה, ואמר: היכא אמר רב בפפא במלוואים, אמאי לא אמר נמי בתורה! איכא לתרומה: עיקר מילתא טקא, כדתרביעין נמי לעיל. לפני ה' כתיב – בשלמים, ותורה היא בכלל שלמים. אמר רבי חולין לעורה – שאנת תמורה היא. ולייתי שמונין – חלות וליגזיזוהו בחרץ כרבי יוחנן, ולפריש בנייהו שמונת חלות, ולתבניתו גזויא. וליכא אי חרץ – ולקדשו ארבעים מתוך שמונים, והני שמונין דגזויא לא הוי ארבעה מנייהו חולין בעורה, ממה נפשך: דאי הו דקיימא תורה חריב – הו שתי תורות ושמונה חלות תרומה, ואי הו דקיימא תמורה ולא הו חולין תורה – דני שמה ליחשבניהו מהני ארבעים קדשו, ולא הו חולין בעורה. ושני לא אפשר כהני משום דמפניס באבילה ארבעים – בני הבעלים, דכחן אינו רוצה לאכול בן אה ארבעה, דסדור: שמונין אן כאן אלא תורה אחת, ואין לכוון לאכול בן אה ארבעה מהן, והבעלים נמי חוששין: שמונין שתיין תורות הן, וכל שמונה קדשות, ונמצא אותן ארבעה חלות – אבודים, לעיל, כדאמרין אי לא, אי לפוק לחולין, ליכא למעט קדשות באבילה דארבעים, דהתם ליכא אלא ארבעים חלות. וממה נפשך אית ליה לפרשיש ארבע לתרומה, אבל הכא דחרישין חלות – איכא למימר דארבעים שצריך חרץ הן, ואן קמעט לבעלים באבילה דארבעים. ענין אחר דקא מפניס באבילה דארבעה – דאילו בעלמא היכא דליכא אלא חד קרבן, אי יקדשו ארבעים מתוך שמונים – אין נאכלין לבעתים אלא ארבעה,

וכי מפרישין תחילה למוותרות? ותיב רבי יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דרב נחמן ותיב וקאמר: ולייתי בהמה ולחם, ולקמא: אי הו דקיימא תמורה היא – הא תורה והא לחמה, ואי הו דקיימא תורה היא – הא לחמה והא תהוי תמורה! אמר ליה: עני קמיה, ארבעין כפתיה, וכשר? רב עילא חלש, על לניהו אבין רבנן, ותיב וקא אמר, אם איתא לדרבי יוחנן דאמר: רחמי לחומת העורה קדוש, לייתי לחם ולתובה היא לחומת העורה, ולקמא: אי הו דקיימא תורה היא – הא לחמה, ואי לא – ליפוק לחולין! משום דאיכא ארבע תנין, היכי לעבדי? לפניהו אפריי – לפני ה' כתיב, גזויא – קא מעיל חולין לעורה, הלכך לא אפשר. מתקף לה רב שישא בריה דרב אידי, אם איתא לדחוקיה דאמר: קדשו ארבעים מתוך שמונים, לייתי בהמה ולייתי שמונים בחדה, ולקמא: אי הו דקיימא תורה היא – הא נמי תהוי תורה והא שמונים דתרוניהו, אי הו דקיימא תמורה היא – הא תורה והא לחמה, וליקדשו להו ארבעים מתוך שמונים! משום דקא ממעט פאכילה דארבעים.

אמר ליה רב אשי לרב הונא, אם איתא לדרבי יוחנן דאמר: הפריש תפאת מעוברת וילדה, רצה – בה מתפסר, רצה – בולדה מתפסר, לייתי בהמה מעוברת וימתין לה עד שילדה ולייתי שמונים בחדה, ולקמא: אי הו דקיימא תמורה היא – הא וילדה תורה היא והא שמונים דתרוניהו, ואי הו דקיימא תורה היא – הא נמי תורה היא והא שמונים דתרוניהו הוא והאי ליתו מותר דתורה! – אמר ליה, מאן לקמא לן דאמר רבי יוחנן: אם שירי כושירי? דלקמא אם שירי אינו כושירי, ותינו טעמא דרבי יוחנן, דאם מתפסר בשבב הקדוש, רבינא איקלע דמחוריא, אמר ליה רב דימי בריה דרב הונא מדמחוריא לרבינא, ולייתי בהמה ולקמא: "הרי עלי", ולייתי בהמה אחרת ולייתי שמונים בחדה, ולקמא: אי הו דקיימא תמורה היא – הני תרתי תודות והא שמונים דתרוניהו, ואי הו דקיימא תורה היא – והא דאמרי "עלי" נמי ליתו תורה, והא שמונים דתרוניהו ואיך תהוי לאחריה! אמר ליה, התורה אמהרה: "טוב אשר לא תחד משתדוד ולא תשלים", ואת אחרי: ליקום וליגדוד בתחילה. משנה האומר "הרי עלי תורה" – ביא תהי' לך חולין. "תורה"

ואיך כולוה נאכלין לבעלים. וכיון דליכא אלא ארבעה – יש ספוק בידך לאוכלן ביום אחד. אבל כהא, דאיכא לכתנן שמונה, ושל בעלים יכולין לאכול מן חלקה לכל מי שירצה, ולא אתו ליהי שריפה. אבל שמונה לכתנן, כיון דאין נאכלין אלא לנשיהו ולבעיהו ולעבדיהו. דלמא לא מצו אבלי לכולוהו שמונה ביום אחד, והוי המותר שריפה. ושמואל דא הוא אידך תורה, וליכא קדוש אלא ארבעים, ומנצת ממש באבילה דאלו ארבע, ושריף שלא כדון. מורי רבי. ענין אחר: מומעט באבילה דארבעים – דלמא לא קדוש כלל, דאידך ובי תורה. ובי מותרין למחר – שרף להו, ועכשין קרב מצבתא או (דברים ב.) כך שמעתי, רצה בני בולדה מתפסר – דלא חשיב לה כולד חטאת, והואיל והפרישה מעוברת, דדעתיה הוה נמי להתכפר בעובר, ומתכפר באינו מהם שריצה. ודכותיה גבי תורה יכול לעשותן שתייהם תורות. אבל נתעברה לאחר שהקדש – דאין מתפסר בולדה, משום דבשקדישה לא הוה דעתיה אחאי ולר, דאכתי לא נתעברה. לייתי בהמה מעוברת – משום דכי אמר "בהמה מעוברת", ולא "בהמה וולד" – משום דכי מפריש לה, לא הוה איתא חרא, ואיכא למימר דתחילה למותרות. והאי ליתו מותר בתורה – והכא ליתא למימר, דהוה מפרישין תחילה למותרות? שהי מקצתה הוה עיקר קרבן, בדשעה שאלפריש לא הוה איתא חרא וגופא, ודלמא סברא ליה הנתם אם שירי – אינו משמיר, שאין יכול לשלוח לקרבן לפני עצמו אלא לשם מותר, איכא למיפרך: וכי מפרישין וכו' – מאן ליכא לן – טעם דרבי יוחנן התם היינו מצוים דעובר לאו ירך אמו הוא, ואם שירי לעובר, שלא הקדשו כשהקדש לאם – הוי משירי, ולא חשיב כולדה, דבעי למימר דכותיה גבי תורה שיהו תאם והוה תורות. ודלמא סברא ליה הנתם אם שירי – אינו משמיר, שאין יכול לשלוח לקרבן לפני עצמו אלא מתה, והכי נמי יכול לעשות הוולד קרבן, ואין יכול להקריב שניהו, ואין יבול להקריב שניהו. אלא היינו עטמא דרבי יוחנן דאמר רצה הולדה מתפסר – משום דאדם מעובר בשבב הקדש, בוולד, וכי הפרישה מעוברת – הוה דעתיה אלא בשניהו, ולאחר שנתכפר באם – פוסל הוולד. הכי נמי מתכפר באינו תורה שירצה הולדה עמה, אבל לרביא שניהו ולתנן – לא, וליכא עלי – כדי שיבא חייב באחריהו. ולייתי אחרת – לאחריהו דראשונה. התורה אמרה טוב אשר לא תורו – ומקומתן ליה (חולין ב.ב.) דאמר "עלי". ואת אמרת ליקום ולגדוד בתחילה – "עלי", דסבידא ליה טוב מזה מזה – שאינו נדר כל עיקר. משנה האומר הרי עלי תורה ביא היא ולחמה מן החולין – דכיון דאמר "עלי" – נתחייב בה, והוה ליה דבר שבחובה, ואינו בא אלא מן החולין, כדאמרין לקמן. וכיון דאמר "הרי עלי תורה", אף על גב דלא אמר "ולחמה" – מתחייב בשתיין, דלחם לא תורה.

ואם

ואם

תורה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין - דהכי אמר: "הרי עלי תורה מן החולין" - נתחייב הכל מן החולין, וכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין. וכו' הדר ואמר "לחמה מן המעשר" - לא מצו הדר ביה, ואפילו תוך כדי דיבור. דלא מבעיא לבית שמאי, דאמר בגמרא גבי "הריני נזיר מן הגורגרות" - תפוס לשון ראשון, אלא אפילו לבית

ואם אמר הרי עלי תורה מן החולין ולחמה מן המעשר שני - כיון דיעקר תורה הובת, אמר "מן החולין" - יביא הכל מן החולין. דכיון דאמר "עלי" - נתחייב בה, והוה ליה דבר שבחובה. תורה פמעות מעשר שני ולחמה מן החולין יביא - כמו שמר, הויאל ועיקר הוא למעוה לבא מן החולין. והוא לא מייחזי זבח מן החולין בצמעות

הלל דחשבינן ליה נדר ופתחו עמו - לא דמי לכהא. דבעי לפתורי ולא מצו מיהדר. דאמריה לגבוה במסירתו להדיוט. ואמרין נמי בפרק בתרא דנדרים (פ"א, ה) ולחמה. תוך כדי דיבור - כדבור דמי, חזי ממנה דן ועבודה זרה ומקדש ומגרש. וגבי תורת עולה ותורת שלמים מוכח בתמורה פרק "ביצד מערמיך" (כהה) דבגבלך, אפילו רבי יוסי מודה אפילו תוך כדי דיבור - לא הוה תורתו עלה (ושלמים נמי). אמאי כיון דאמר לחמה מן החולין יביא היא ולחמה מן החולין - תימיה: הא לא שייך הכא "סוף מילתא נקט", כדלעיל? וש למה: דקשיא ליה דכי אמר "הרי עלי לחמה תורה" - יביא תורה מן המעשר, כמו האומר "הרי עלי תורה מן המעשר ולחמה מן החולין" מעמא דאמר תורה הא לא אמר תורה לא - תימיה: מאי קשיא ליה? האי לחמה מן המעשר יביא יביא לא תורה בלא לחם, אבל אמר "לחם בלא תורה" - לא. הא דהא עליל קא מפרש דסוף מילתא נקט, אבל אם פירש בהדיא "לחם בלא תורה" - לא. (תורה) הרי עלי לחמה מן המעשר יביא יביא לא סגי דלא מייחזי - יש פירושם שכתבו בהן: וכו' לא סגי דלא מייחזי לחם מן המעשר. הא ודאי אם הביא לחם מן החולין - תבא עליו כריכה. ונראה שזה טעם סופר שאין אדם יודע ליישב ובמדויקים מצאתו: וכו' לא סגי דלא מייחזי תרייהו תבא עליו כריכה. וכן פירש קונטרס במתניתין, וזה לשונו: תורה היא ולחמה מן המעשר יביא יביא לא שני. ובגמרא מפרש דהאי "יביא" - לאו חובה הוא. דכל שכן אם הביא שניהם מן החולין - דשפיר עבד, אלא אם רצה קאמר.

"תודה עלי מן החולין, ולחמה מן המעשר" - יביא היא ולחמה מן החולין. "תודה מן המעשר, ולחמה מן החולין" - יביא. "היא ולחמה מן המעשר" - יביא. ולא יביא מחישי מעשר שני אלא פמעות מעשר שני. גמרא אמר רב הונא: האומר "הרי עלי לחמי תורה" - מביא תודה ולחמה. מאי מעמא? מידע ידע האי גברא דלחם בלא תורה לא אקריב, והאי "תודה ולחמה" קאמר. ותאי דקאמר "לחמי תודה" סוף מילתא נקט. תנן: "תודה מן המעשר, ולחמה מן החולין" - יביא כפיה שגדו. ואמאי? כיון דאמר "לחמה מן החולין" - יביא היא ולחמה מן החולין! - שאני תהם, דכיון דאמר "תודה מן המעשר" - נעשה כאומר "הרי עלי לחם לפסוד תודתו של פלוני". אי הכי, רישא דקתני: "תודה מן החולין, ולחמה מן המעשר" - יביא היא ולחמה מן החולין, הכא נמי נעשה כאומר "הרי עלי תודה לפסוד לחמו של פלוני!" - הכי השתא, בשלמא לחם למיפטר תודה אחי, תודה למיפטר לחם - מי אתאי? תא שמע: האומר "הרי עלי תודה בלא לחם, ויבא בלא נסכים" - כופין אותו ומביא תודה ולחמה, ויבא נסכים. מעמא דאמר, אבל לא אמר "תודה" - לא! - הוא הדין אף על גב דלא אמר "תודה", ואידי דקא בעי למיתנא ויבא בלא נסכים, דלא מתני ליה נסכים בלא ויבא, תנא נמי "תודה" - אמאי? נדר ופתחו עמו הוא! אמר תוקעה: הא מיני? בית שמאי היא, דאמרי: תפוס לשון הראשון. דתנן: "הריני נזיר מן הגורגרות וזמן תדבכה" - בית שמאי אמרי: נזיר, ובית הלל אמרי: אינו נזיר. רבי יוחנן אמר: אפילו תימא בית הלל, כאומר "אילו הייתי יודע שאין נזרין קד, לא הייתי נזיר קד אלא קד", ומאי כופין? דקא בעי הדר ביה. תא שמע: האומר "הרי עלי תודה בלא לחם, ויבא בלא נסכים", ואמר לו: הבא תודה ולחמה ויבא נסכים, ואמר: אילו הייתי יודע שכן - לא הייתי נזיר. ויבא אלו, ואמר לו: "שמר ושמעת". בית שמאי תוקעה: "שמר ושמעת"? אמר אביי: "שמר" - אמר לו רבי יוחנן: הא ודאי לחמה. רבא אמר: "שמר" - הבא תודה ולחמה, "ושמעת" - שלא תהא רגיל לעשות כן. תודה היא ולחמה מן המעשר - יביא. יביא? לא סגי דלא מייחזי! רב נחמן ורב חסדא אמרי: רצה - מביא, לא רצה - לא יביא. ולא יביא מחישי מעשר שני אלא פמעות מעשר שני. רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרתייהו: לא שנו אלא מחישי מעשר שני, אלא מחישי הלוקחות מעשר שני - יביא. תיב רבי ירמיה קמיה דרבי יודא ותיב וקאמר: לא שנו אלא מחישי מעשר שני, אבל מחישי הלוקחות מעשר שני - יביא. אמר ליה: רבי, אתה אומר כן? אני אומר: אפילו מחישי הלוקחות מעשר שני - לא יביא, ואימא מעמא דידי ואימא מעמא דידך. אימא מעמא דידך - תודה מחיביא קא לפת לה? משלמים, ושלמים

בית הלל היא. דהא נדר ופתחו הוא, דקאמר "אילו הייתי יודע" וכו'! שמור - המעוה והבא תורה ולחמה כצמעותה. שלא תהא רגיל לעשות כן - לנדר תודה בלא לחם. לא מני דלא מייחזי - תרייהו מן המעשה? בתמיה. כלומר, אמאי קאמר "יביא שניה", דמשמע - ולא מן החולין, אי מייחזי מן החולין - הובא עליו כריכה. רצה יביא מן המעשר, שלא יקח מחישי מעשר שני - בהמה לתרתו. אבל פמעות מעשר שני - מביא תורה ולחמה. אני אומר אפילו בחישי הלוקחין מעשר שני לא יביא - לצורך תורתו. מהכי יפת לל תורה - דאינה מביאה מחישי מעשר שני? משלמים - שבאין ממעשר שני, ותורה איקרי "שלמים", דכתיב "ויבשר זבח תורת שלמים" (ויקרא יז). ושלמים

ושלמים נמר שם שם פמעשר שני - דמוכן ממעות מעשר, דבתיב במעשר שני
 "ותחתה בכסף" עד "ואבלת שם" (דברים יד), וכתוב בשלמים "ואבלת שם" (שם כז).
 מה "שם" הדתם - מעשר, אף "שם" דגבי שלמים - מעשר, דיכול להביא שלמים
 ממעשר. ויבית מה שלמים אין גופן מעשר - שני, דשלמים בשר. אף תודה בדאבא

ממעשר - אין גופו מעשר. דאדון חיטין
 שיכול לקיחם מהם - לא היו של מעשר.
 אלא שנקיח בכסף מעשר. מה שלמים בו'
 דמיין מעשר ניהו - אלא יבא ממעות מעשר.
 ויקח חלות לתודתו, והני לא הוו מין מעשר.
 התפסים - ששומן מעות מעשר שני לקנות
 שלמים מהן, אף על גב דסתם מעות מעשר
 שלמים הן. אף על גב דתפסי בהו בפרושו
 - לא קנו שלמים. דלא חלה על אותן
 מעות קדושת שלמים, אלא שיכול לקנות מהן
 לא דבר אחר שיער. דלא אליבא שלמים
 למיחל אקדושת מעשר - שלא ידעו כול
 יתנו בכל אשר תאוד נפשו. הלוקח היה
 - ממעות מעשר שני לזבחי שלמים. ובהמה
 לתודה - לאוכלה בירושלים בכל שעה
 שיער, כדכתיב (דברים יד) "ותחתה הכסף
 בכל אשר תאוד נפשך". דאף על גב דאין
 יצא העור לחולין - דאילו שני אלא שלמים.
 לא יצא העור לחולין - דאילו שני היה גופה
 לא חזיא לשלמים, אבל עור הדואי הכסף
 בהמה לשלמים - לא יצא לחולין היבא דיש
 בו לקיח בו בהמה. סתם מעות מעשר היא
 שלמים, ומביא בדמי שלמים. קיימא לן דהך
 הוא הדין לעשות: הלא ממעות מעשר שני
 בהמה לשלמים, ויהיה לבשר תאוד, והעור
 יוצא לחולין. כדאמר בפרק "בכל מערבין"
 (עירובין כ"ב): "בבקר" - תלמוד שקדושים
 בקר אנו עורו. הבהש - לזבחים. ומבליע דמי
 העור בבשר ויוצא לחולין, וצאן אנו גזותיו.
 אבל תאוד - לא יצא חלה שלמים ובהמה
 לבשר תאוד - לא יצא העור לחולין, אלא
 קנו שלמים. לאו למיחל דקנו - העורות
 תורת שלמים, אלמא דאלימא קדושת שלמים
 למיחל אקדושת מעשר. הכי קאמר אנו
 בתורת אקדושת העור לחולין - דאין לו קדושה
 כלל. הואיל ושלא בתורה לוקח. דנעשה את
 עור כלוקח ממעות מעשר שני שור לחרישה,
 שלא לקחו סתם - ודלתי הוי זכונם לברכה.
 לא הוא עליו עור. מרביתיו זכונם לברכה.
 ענין אחר: אנו בתורת לבצת העור לחולין -
 דהיינו, לשלמים. הלוקח בהמה ממעות מעשר
 ודעור יוצא לחולין. הבהש נאכל בתורת שלמים,
 לחולין, וקח דמי העור בהמה לשלמים.
 אבל לא קנה שלמים, דנעשה כלוקח שור
 לחרישה ממעות מעשר שני, דמורכס הן
 ועורו, ויבאלו כל דמי מעשר. אליבא דרבי
 יוחנן - דאמר במסכת קדושין (כ"ב): מעשר

אינו בתורת שלמים - לצאת עור לחולין, דלא חלה עליו קדושת שלמים כלל, שיצא
 העור לחולין ויצא מקדושת מעשר. דאי הואי קדושת שלמים אחיה - היה נפיק.
 והשתא לא חייל אחיה לא קדושת שלמים ולא תורת בשר תאוד, חדה לבשר תאוד - נפיק
 עור לחולין, כדמשמע הכא. דקתני: הלוקח חיה לזבחי שלמים ובהמה לבשר תאוד - לא

יצא העור לחולין. הא איפכא, כגון חיה לבשר
 תאוד ובהמה לזבחי שלמים - יצא העור לחולין.
 כדררשינן בפרק "בכל מערבין" (עירובין כ"ב):
 "בבקר" - תלמוד שקדושים בקר אנו עורו, ואפילו
 יין אגב נקנו מקרבי התם. ומיהו הא יש לדחות:
 דאזא קרא למימר שדמעות מתחללין על העור
 ועל הנקנו, ולעולם עור ונקנו קדושים כקדושת
 מעשר. אבל הכא במשנה דביק לחולין. הא
 דשרינן חיה לבשר תאוד טפי מבהמה - נראה
 דנפקא לן מהא דהנייא בספרי: "ואבלת מעשר
 דגנך" - יכול יקח בהמה למשחה בנז' נאמר כאן
 "שמותה", ואמר להלן "שמותה", מה להלן -
 שלמים, אף כאן - שלמים. אי מה להלן -
 עולות, אף כאן - עולות; תלמוד לומר "ושמותה"
 - אבילה שיה שבה שמחה. הך דרשא לא שייכא
 בחיה, אלא בהמה דרמיא לרבינן.

מוסרף שני חומשים - כאן משמע שיש חומש
 שפודה שלמים. ושקיא: דבפרק "חובב" (בבא
 מציעא נ"ב), משמע דליכא חומש. דאמר: מה
 בהמה חומש מיוחדת, ודלעיל חוקש, וכלה
 שלמים. ומתעלין בהו ומסיק דלענין חומש קאמר,
 ו"רובלא שלמים" - למעוטי קדשים קלים. ושם
 פדרשנו: **הא** מני רבי יוחנן היא - לעיל נמי גבי
 חיה לזבחי שלמים היא מלשנתי. הא נמי רבי
 יוחנן היא. **להקיש** דבר דבר מן העאן ומן
 הבקר לפסח - תימנה; תינה וזבחים, נפשות ומנחת
 ולחמי תודה מנלן? ולמאן דילין בגמרא מחטאת
 נזיא.

ונסכים מכל מקום לא יביאו אלא מן החולין -
 דכל דבר דכולו למזבח - אזני בא מן
 המעשר, כדתייא בהדיא שפיה שהבאתי לעיל
 דמעוטי עולות. ודלעיל אבילתי שיה בה שמחה,
 והשתא

לאומר "הרי עלי תודה", שלא יביא אלא מן החולין? **תלמוד לומר:** "וְזָבַחְתָּ פֶסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ
 צֹאן וּבָקָר", והלא פסח אין בא אלא מן הפקשים ומן העזים, אם כן מה תלמוד לומר "צֹאן
 וּבָקָר"? **להקיש** כל הפא מן הצאן ומן הבקר לפסח. מה פסח - דבך שפחזובה, ואין עלי
 אלא מן החולין, אף כל דבך שפחזובה - אין בא אלא מן החולין. לפיכך, **הרי עלי**
תודה, "הרי עלי שלמים", הואיל ובאין חובה - לא יביאו אלא מן החולין. ונסכים - בכל
 מקום לא יביאו אלא מן החולין. **גמרא** ופסח גופיה מנא לן? **דתיניא**, רבי אליעזר אומר:
נאמר "פסח" במצרים ונאמר "פסח" לדורות, מה "פסח" האמור במצרים לא בא אלא מן
 החולין, אף "פסח" האמור לדורות לא בא אלא מן החולין. אמר לו רבי עקיבא: וכי דנין
 אפשר מישאי אפשר? אמר לו: אף על פי שאי אפשר, ראיהו גרזלה היא ונלמד הימנה. חור
 רבי עקיבא ודנו דין אחר: מה לפסח מצרים, ששן אין טעון מתן דמי ואמורין לגבי מזבחה,
 תאמר

פלא מיפגי דקנו שלמים, קדושת שלמים חיילא אמנון הדייט. מאן דאמר לא קנו כרבי מאיר - דלא חלה קדושת
 שלמים אמנון גבוה. כיון דמעשר קרב שלמים - בהמה שלוקח ממעות מעשר סתם - קרב שלמים. פכי תפיס ליה נפי - לצורך שלמים תפס, דקנו שלמים, ואין יכול
 לשנותן ולקבד אחר. כשהוא מורן - לאותן מעות מעשר שני, שמחלל על פירות או על דגריין. מוסרף שני חומשין - אחד חומש - לחרישו שפודה, דהיינו שלמים,
 דכתיב "אם המקדיש וגו' ויסק מבישתו" וגו' (ויקרא כ). ואחר לא קנו הנז עני רבי יוחנן היא - דאמר: ממנו הדייט הוא, לחכי כל עליה קדושת שלמים. **משנה** כל
 מעשר שהיו הדייק אפסאליים, ודכי אמר רבי יוחנן, אלא מעות מעשר שני, ודכי אמר רבי יוחנן, אלא מעות מעשר שני, ודכי אמר רבי יוחנן, אלא מעות מעשר שני, ודכי אמר רבי יוחנן,
הא מן הצאן ומן הבקר - היינו תודה ושלמים, הבאין חובה. האומר הרי עלי תודה וכו' - משנה שאינה צריכה היא, דהא תנינן לה לעיל, אי לא משום סיפא
 דרביכא. קתני נסכים בכל מקום, ואפילו דאמר "הרי עלי ובח", ולא אמר "נסכים". אי נמי: דאמר "ובח נסכים", ואפילו לא אמר "עלי", אלא אמר "הרי ו"
 - לא יביא אלא מן החולין. **גמרא** מה פסח במצרים אינו בא אלא מן החולין - דאבתי לא הוו מעשרות. וכן ידני - פסח דורות שאפשר לבא מן המעשר, שהרי
 בדרות נהוג מעשר, פסח מצרים שני אפשר לו לבא ממעשר, שהרי באותה שעת לא היה מעשר נהוג; ראיה גרזלה היא - הואיל ומצוינו שום פסח שאינו בא אלא
 מן החולין. שכן אין טעון מתן דמי למזבח - דלא הוה מזבח אלא משקוף ומזוזה, וכיון דאין ממנו למזבח - לא הוי דאמיא דשלמים, לחכי אינו בא מן המעשר.
 תאמר

בהראי כתיב בהו - וזה יהיה לך מקדשי הקדשים מן האש לכל חטאתם ולכל אשמן, וסמך ליה 'בקרש' הקדשים' וגו' (במדרב יח). מייבוא דקראי אתי - ד"איבאל ארתו". איבא דמייית - ובחי שלמי ציבור מ'מנחה/ ואיבא דמייית מרביאי דקרא. חטאת מן חטאת מקדשה בבלוע - דכתיב 'כל אשר יגע בשדרה' (ויקרא ו), ואמרנן (ובחים צ"ב). עד שיבלע בבשרה. כגון שהיו שתי תיבות, אחת שלמים ואחת של בשר

חטאת, ונפל מן החטאת על השלמים ונבלע
 בה - ואכל חומרם שבה. ליום ולילה כחטאת.
 מה אשם אין שפיר ושליא הולד קדוש בהו - כשהו במעוקו. דקסבר ולדות קדשים בחיותין הן קדושים - כשילודה, ולא במעי אמן. והנין איבא דמייית - דיש בה שליא, מאשם וכו' - לא דן לו שליא. מה מילואים מותרים כשריפה דכתיב 'זאם יותר בבשר המילואים מן הלחם עד הבקר ושרפת את הנתור באש' וגו' (שמות כט). ואין מותריהו חטאת ולדות חיים כשריפה - דבמילואים לא הפרישו שום בהמה לאחריות. ולא היה שם בעלי חיים מותר. אף כל [מותריהו כשריפה] ואין מותריהו כבעלי חיים כשריפה - שאם הפריש שתי חטאות לאחריות, והתכפר באחד מהן - אין השני לאיבוד, אלא ידעה עד שתסאבא כה. מה שלמים מפגלים - שהתורה מפגלת את הלחם, ומתפגלים עצמן אם חיטבו כה. דיערק פיגול, בשלמים כתיב. אף כל מפגלין, כגון ובחי שלמי ציבור - מפגלין את שתי הלחם. ורבי עקיבא - מפרש לקרא בעינא אחרנא: מנחה - מה מנחה מקדשת בבלוע. דכתיב במנחה 'כל הגועג בה יקדש' אי כתב רחמנא במנחה - דמקדשת בבלוע. הוה אימנא פשום דריבנא - שהיא סולת בלועה. אבל חטאת - דלא רביך, אימנא: לא קרי - כורש'טריטטי בלוע, שנבלע ביותא. כל - בין פסח בין תודה - אין בו אלא מן החולין, ומחבא נפקא ליה לרבי עקיבא. ובדו הימית - דכתיב 'הוא אשבע ר'בוונה'. כמיום צלות נפקא - חטאת ושתי זבחים. מה אשם עצמותיו מותרין - שהיו בשרו מותר. ולא כתיב אשם, אלא משום דבעי לפרושי קרא כל חד וחד בפני עצמו. והוא דאמר דאפילו שאר זבחים - עצמותיו מותרין, דכתיב במסכת פסחים (פג.א). אבל עצמותו ונדון שרופו שלשה עשר ואמרנן: הני עצמות הזכי דמי אי לדיהו בהו מחא - אישניהו. אלאמא, דעצמות מותרין, אף כל - לעצמותיו מותרין, דעצמותיו מותרין, דאמרנן במסכת זבחים: פרו שו, אפילו בראש המזבח - ירדו ושריין אפילו ללתא דסכניו. ורבי עקיבא - דמפיק לפסח דבא מן החולין מחטאת. האי ובהתא פסח מאי

בקרש הקדשים תאכלנו כל זכר בכהנים יאכל אותו קודש יהיה לימדם על זבחי שלמי צבור כו' - האי קרא בפרשת קרח כתיב, ואף על גב דזבחי שלמי צבור לא כתיבי תהם - כיון דכתיב בהאי קרא 'קדש יהיה לך', וגבי כבשי עולה כתיב בפרשת 'אמור אל הכהנים: 'קדש יהיו לה לכתך', מסתברא דבדידה מיירי. ועוד על לפרש: משום דאיקרו 'קדש קדשים', כדילפינן בפרק 'איחודו מקומן' (ובחים גה.ג). ובפרק שני דרבינן (יא.ב) מדכתיב 'על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם' - מה עולה קדשי קדשים. אף רבוי שלמי צבור קדשי קדשים. **איבא** דנפקא ליה מחבא כו' - עוד יש תנא שלישי בפרק 'איחודו מקומן' (ובחים גה.א). ודאמרנן: אלא היקשא למאי אתא? מה חטאת - לזכרי כהונה, אף אף שלמי צבור - לזכרי כהונה. והא דלא מיייתי ליה הכא - משום דסוגיא דשמענתא היא, ולא משכחת ליה ברייתא בהדיא.

מה חטאת מקדשה בבלוע - הא דאמרנן בפרק 'גיד הנשה' (חולין צ"ב). לא נצרכה [אלא] לטעם כעיקר, דבקדשים - אסור הבא שרי, ופרוך: לויגמר מנייה גלי רחמנא גבי חטאת 'וכל אשר יגע בבשרה יקדש' כו', ומשמע דשאר קדשים פשיטא ליה דילפינן מחטאת, היינו מחוקשא דהבא. **אף** כל שאק שפיר ושליא קדוש כו' - פירש כקונטרס: ובוחים: ואין חלב ושתי הלכות של שלמי כקונטרס קריבין. ומזהיר לא הוה ליה למילך דכילי הוא, אף כל אין שפיר ושליא קדוש בו לא מצי למימר - דלא לעלות מדמית לחו, שהרי אין שאר הבשר אינו קרב. ובלדות בהנות קדשים בחיותין כו' - דאמר כשנולדו הם קדושים ולא במעי אמן - וגמירי מאשם. וכן משמע בפרק 'כיצד מערימין' (תמורה גה.ג) דלמנא ליה ליה בחיותין קדושים, וכן עצמן חולין בעני אתא, מה דהניא רבי 'מנחה המקשה' (חולין ע"ה.א). והא חלב ושתי כליות האמריין באשם מוצא מכלל שליל, אף כל מוצא מכלל שליל, דמשמע דקדוש בשאר בשר בר מחקרבה - הדוא תנא סבא במעי אמן קדושים, ולכן איצטרך קרא למעט ולכי ושתי כליות.

מה שלמים מפגלין כו' - בסוף פרק שני דזבחים (כתב). איבא תנא דרדשי לה מדכתיב 'זאם האכל יאכל מבשר זבח שלמי' - מה שלמים מפגלין ומפגלין כו', וכן בפרק 'בית שלמים' (שם מה.א). דריש לה נמי מהאי קרא: מה שלמים מותרין שיש להן מותרין בין לאדם בין למזבח. 'מפגלין ומפגלין' כו' - פירש כקונטרס: מפגלין את הנסכים, אם חיטבו שבה. ובהנא דהו, דאמר מצי למימר שרדם מפגל את הבשר, דכבר דריש נמי: מה חטאת בבלוע מקדשת. **כדי** אצבע - אצבע לא בעיא כהונה, כדכתיב בעיא אצבע. ובהנא ג"כ: דבר הלמד בגויה שוה אינו חור ומלמד בהיקשא. וצרי לומר: רבי יוסבא - דאצבע חטאת גופיה יליף בגויה שוה ממזרעו, דהיינו ימין, לעיל בפרק קמא (ו.א). ובפרק שני דזבחים (כ"ג). ואם כן, לא מצי למילף מדיקש שאר קרבנות מחטאת.

מה אשם עצמותיו מותרין - לעשות מהן כלים, אני שמעתי: שהרי נאכל לכהנים, ונותר בעצמות לא שייך אלא דבר הנאכל, אף כל ואפילו עולה. ומעני ליה: הא נמי מחטאת הוה מצי למילף, ונראה בעיני: דמלו יהיה' יתירא נפקא ליה באשם, דכתיב ביה 'לכתן אשר יכפר בו לו יהיה'. כן פירש כקונטרס בסוף 'דעם חטאת' (ובחים צ"ח.א). ובהנא דבהנא קרא כתיבי חטאת ואשם בפרשת 'וצ את אהרן: 'חטאת כאשם תורה אחת להם הכהן אשר יכפר בו לו יהיה'. ובעולה נמי כתיב בקרא דבתריה 'עור העולה אשר הקריב לכתן לו יהיה' (ויקרא ו) ועוד דרשינן בפרק 'המזבח מקדש' (שם פ"א). נאמר 'לו יהיה' בעולה, ונאמר 'לו יהיה' באשם. מה אשם - עצמותיו מותרין, אף עולה - עצמותיה מותרין, וקאמרנן דהם: מהני, דאי לא מופני בו, אלאמא, ממשמעות 'לו יהיה' דריש, ולא מתירא! ושם פירש כקונטרס דלשון ליה באשם, משום דאף בשרו מותר. ואי משום נותר, דבשריפה לא שייך נותר אלא במידי דבר אכילה, דכתיב (ויקרא ז) 'והותר מבשר הבחש'. ובפרק 'יציר דשליטן' (פסחים פ"ג.א) מוכח בהדיא דאין נותר בעצמות. והא פירש כקונטרס דהא דפשיטא ליה באשם טפי משאר קרבנות האנכלין, משום דכתיב באשם 'הוא' כיצד הקטרת אימורין, דמשמע: הוא אשם, ואין עצמותיו אשם. ונריך לודקדק: למה ליה תרי קראי לעצמות, היקשא דהבא וגויה שוה ד'לו יהיה' בפרק 'המזבח מקדש' (ובחים פ"א.א) ושלמים

אבל בפרק קמא דחולין (כ"ב), לא מסיק אלא הווא שנייה לחודיה. ונראה דלמנא דאמר (ובחים ג"ג): דבר הלמד בגויה שוה אינו חור ומלמד בהיקשא. וצרי לומר: רבי יוסבא - דאצבע חטאת גופיה יליף בגויה שוה ממזרעו, דהיינו ימין, לעיל בפרק קמא (ו.א). ובפרק שני דזבחים (כ"ג). ואם כן, לא מצי למילף מדיקש שאר קרבנות מחטאת.

מה אשם עצמותיו מותרין - לעשות מהן כלים, אני שמעתי: שהרי נאכל לכהנים, ונותר בעצמות לא שייך אלא דבר הנאכל, אף כל ואפילו עולה. ומעני ליה: הא נמי מחטאת הוה מצי למילף, ונראה בעיני: דמלו יהיה' יתירא נפקא ליה באשם, דכתיב ביה 'לכתן אשר יכפר בו לו יהיה'. כן פירש כקונטרס בסוף 'דעם חטאת' (ובחים צ"ח.א). ובהנא דבהנא קרא כתיבי חטאת ואשם בפרשת 'וצ את אהרן: 'חטאת כאשם תורה אחת להם הכהן אשר יכפר בו לו יהיה'. ובעולה נמי כתיב בקרא דבתריה 'עור העולה אשר הקריב לכתן לו יהיה' (ויקרא ו) ועוד דרשינן בפרק 'המזבח מקדש' (שם פ"א). נאמר 'לו יהיה' בעולה, ונאמר 'לו יהיה' באשם. מה אשם - עצמותיו מותרין, אף עולה - עצמותיה מותרין, וקאמרנן דהם: מהני, דאי לא מופני בו, אלאמא, ממשמעות 'לו יהיה' דריש, ולא מתירא! ושם פירש כקונטרס דלשון ליה באשם, משום דאף בשרו מותר. ואי משום נותר, דבשריפה לא שייך נותר אלא במידי דבר אכילה, דכתיב (ויקרא ז) 'והותר מבשר הבחש'. ובפרק 'יציר דשליטן' (פסחים פ"ג.א) מוכח בהדיא דאין נותר בעצמות. והא פירש כקונטרס דהא דפשיטא ליה באשם טפי משאר קרבנות האנכלין, משום דכתיב באשם 'הוא' כיצד הקטרת אימורין, דמשמע: הוא אשם, ואין עצמותיו אשם. ונריך לודקדק: למה ליה תרי קראי לעצמות, היקשא דהבא וגויה שוה ד'לו יהיה' בפרק 'המזבח מקדש' (ובחים פ"א.א) ושלמים

ושלמים הבאים מחמת פסח לכל מצות שלמים – פירש בקונטרס (בובחם ט.א.) חגיגת ארבעה עשר, וכן בסוף 'כל הפסולין' (שם ל.א.) גבי תורה שנאכלת ליום ולילה, קאמרינן: מנן לרבות שלמי נזיר ושלמי פסח; תלמוד לומר 'שלמי', ופירש בקונטרס: 'שלמי פסח' – חגיגת ארבעה עשר. וקשה: דבפסחים פרק 'אלו הברים' (ט.א.ב.)

דריש מקרא בהדיא דחגיגת ארבעה עשר נאכלת לשני ימים ולילה אחד, והא דכתיב בפירשה (ויקרא ז) 'ולשני תורת זבח שלמי' (מרבני חגיגת ארבעה עשר שלמי ימים ולילה אחד). ושלמים הבאין מחמת פסח ליום ולילה: ונראה דודאי 'שלמי פסח' דכל הפסולין – היינו מותר הפסח, כי הואא דתורת כהנים ובפסחים פרק 'דאשה' (ט.פ.ט.) גבי חמישי שנתעברו ספודים: קאמרנן: ויניתי מותר הפסח, דנאכל ליום ולילה. ובפרק קמא דראש השנה (ה.א.) קרי למוותר הפסח 'שלמי שמיני' וחסדי פסח גבי 'כל תאחר', ופירי: פסח, וזמנא קביענא ליה: כ' ומשני: מאי 'פסח' – שלימי פסח. (שלמי פסח) סלקא דעתך אמינא: הואיל דתמורת פסח קאתו בו, ועל כרחין לאו היינו חגיגת ארבעה עשר, דכיון דקתני 'פסח', לאו חמישי מותר הפסח דמוקרי 'פסח' טפי: דהיינו פסח ממש, ומוקי לה בחגיגת ארבעה עשר. ומיהו שלמים הבאין מחמת פסח דשמעתין – על כרחין לאו היינו 'מותר הפסח', דכבר תנא ליה. ובפרק 'מי שזחא' (וי"ט) (פסחים ט.ב.) פירש בקונטרס: דהיינו תמורת פסח עצמו, ואף על גב דדרשנין תתם: הוא קרב, ואין תמורתו קריבה – הא מוכח התם, דכל היבא דפסח קרב, וגם תמורתו קריבה, וירוש' 'בית שמואל' (בובחם ל.ב.) דקדקתי: **חד** לעברה שנתו חמנו – הוא הדין שנתו בלא זמנא, ואף על פי ששבעה שהקדישו לא היה ראוי לפסח, דכשיעוד זמנו תעבור שנתו. ואפילו מפריש נקבה לפסח, או רכב כן שתי שנים – תורת שלמים עליו, כדנחא בימי שהיה טמא' (פסחים ט.ב.) ירעה עד ששתאב, ומכר ויביא בדמיו שלמים.

הדרן עלך התורה היתה באה

כל קרבנות, מן החדש ומן הישן – פירש בקונטרס: במנחת אפר. ונראה דשייך מני בובחם, כדאשכחן במעשר בהמה, אלא הוה ליה למתני 'חזי מנכר ומעשר' דאין באין מחרבה ברתנן בתמורה פרק 'אלו קרשים' (כ.א.א.) ובתוספתא (ריש פרק ט): תנאי: כל קרבנות העיבור והזדוהי באין מנכר ואינן אפילו מניח הגרים. חזי מנכר ומעשר – שאין באין אלא מן התני' ואין באין אלא מישראל. ובזהאי בבא לא תני 'חזי וישן', אלא בטר הכי תני: כל המנחות באות מארץ ומחרבה וארץ, מן החדש ומן הישן. חזי מן העומר ושתי הלחם, שאין באין אלא מן החדש ומן הארץ. וכולן אין באין אלא מן המנחה, שאנמר (בריש יב) 'וכל מיני דרובים', **עפרוים** – עד עה פריים, דכרבי המעשר (ב. ג.) 'ולכבוד אביה את עפרוים'. **מתניתין** דלא כי האי תנא – ד'אין באין' לאו לכתחילה משמעה, חזי מנחך דתניא – לא יביא, ואם הביא – כשר'. **והא** כתיב חרשה – אלמנא שנה – ועכב, ולכך לא משני: לא מצעה. כדמשני בגי 'דארשת' שומרי

מאי עבדי ליה? – מביעי ליה לכדרב נחמן, דאמר רב נחמן, אמר רבה בר אבוחי: מנין למוותר הפסח שקרב שלמים? שנאמר: 'והבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר', והלא אין פסח בא אלא מן הפכששים ומן העזים! אלא מותר הפסח יהא לרבך תבא מן הצאן והאם מיהא נפקא? מנדאבה דשמואל נפקא, דתניב: 'הא מן הצאן קרבנו לזבח שלמים', ואמר אבוחי דשמואל: דבר תבא מן הצאן יהא לזבח שלמים! ואפתי מיהא נפקא? מהתם נפקא! והתניא: 'כבש' – לרבות את הפסח לאלה, כשהוא אומר 'אם כבש' – להביא פסח שקברה שנתו ושלמים הפאים מחמת פסח לכל מצות שלמים שיפגעו סמיכה ונסכים ותנופת חזה וישוק. כשהוא אומר 'ואם עז' הפסוק הענין – לימד על העז שאינה טעונה אלהי – תלחא קראי כתיב: חד – לעברה ומנו ועברה שנתו, וחד לעברה ומנו ולא עברה שנתו, וחד – ללא עברה ומנו ולא עברה שנתו. וצריכי, דאי אשמעינן עברה ומנו ועברה שנתו – משום דאידיחי ליה לגמרי, אכל עברה ומנו ולא עברה שנתו, דחזי לפסח שני – אימא לא. ואי אשמעינן עברה ומנו ולא עברה שנתו – דאידיחי ליה מפסח ראשון, אכל לא עברה ומנו ולא עברה שנתו דאפילו לפסח ראשון נמי חזי – אימא לא צריכא.

הדרן עלך התורה היתה באה

כל קרבנות העיבור והזדוהי באין מן הארץ ומחוצה לארץ, מן החדש ומן הישן, חזי מן העומר ושתי הלחם שאינן באין אלא מן החדש ומן הארץ. וכולן אין באין אלא מן המנחה, ואיזוהי מנכר שפיהם? מניכין ומתוא – אלא לפסח, שנייה להן עפרוים בבקעה. כל הארצות היו כשרות, אלא מכאן היו מכיאי. **גמרא** מתניתין דלא כי האי תנא. **דתינא:** עומר תבא מן הישן – כשר, שתי הלחם תבא מן הישן – כשרות, אלא שחויסר מצוה. עומר, דכתיב: 'תקריב את מנחת בכוריך' – ואפילו מן העלייה. שתי הלחם, דכתיב: 'מומשבתיכם תביאו' – ולא מן חוצה לארץ, 'מומשבתיכם' – ואפילו מן העלייה. הא אפיקתיה! **אמר** קרא 'תביאו' – ואפילו מן העלייה. והאי מביעי ליה, שכל שאמה מביא ממקום אחר הרי הוא פוה! – אם כן, ליתכוב קרא 'תביא', מאי 'תביאו'? שמע מינה תרתה – והכתיב: 'ראשת'! – למצוה. – הכתיב: 'חדרשה'! – האי מביעי ליה לכדתניא, רבי נתן ורבי עקיבא אמרו: שתי הלחם תבא מן הישן – כשרות, וכהו אני מקיים 'חדרשה'? שתהא חרשה לכל המנחות.

מאי עבדי ליה – דמתניתין אפיק ליה מפסח, ורבי אליעזר היא, ולא רבי עקיבא. מותר הפסח – כגון שהפריש מעות לפסחו וניתורו (לשלמים), והיינו 'מותר פסח'. ענין אחר: שהפריש פסחו, ואבד, והפריש אחר תחתיו, ואחר כך כן נמצא הראשון, והוא 'מותר פסח'. מניין שקרב שלמים? דכבר תבא מן הצאן ושלמי פסח – לא היה צריך למיכתב, משום דהא כתיב (ויקרא ו) 'אם זבח שלמים קרבנו', ואמר אבוחי דשמואל ובי' דבר תבא מן הצאן – דהיינו פסח. כבש לרבות פסח לאלה – בדמשום דמשמע שיהיה שלם, שיהא עמו האליה. הוצרך הכתוב זה לרבותו. דאילו שאר אימורים נפקי מ'אך בבור שור או בבור כשב', ואמרנן (ובחים ל.א.) 'דמור' כבש נאמר, אלא דמים: 'חלב' לא נאמר, אלא 'חלבם' – לימד על בבור ומעשר ופסח, שטעונים מתן דמים ואימורין. אבל אליה איצטריך קרא אחרניא 'כבש' לרבותו – משום דפסח בעינן שיהא שלם, ואילו היה שקל לאלה, לא היה הפסח שלם. ולהכי איצטריך האי קרא לרבותו, דבני כבש כתיב אלה. ושלמים הבאין מחמת הפסח – היינו 'מותר פסח'. כשהוא אומר 'ואם עז' – לימד על העז ועל פסח הבא מן העז, שאינם טעונים אליה. וצריכי – הני שלשה קראי למילף דמותר פסח חזי שלמים. בעינן שיהא שלם, ואילו היה שקל לא עברה ומנו ולא שנתו – כגון שאבד קודם חצות, והפריש אחר תחתיו, ונמצא. דאם רצה לשחוטו קודם חצות – קרב שלמים, ואף על גב דעדיין חזי לפסח. דהוי לפסח שני – בארבעה עשר באייר. אימא לא – היא קרב שלמים. דאפילו לפסח ראשון נמי חזי – אימא לא קריב שלמים. קא משמע לן.

מאי עבדי ליה? – מביעי ליה לכדרב נחמן, דאמר רב נחמן, אמר רבה בר אבוחי: מנין למוותר הפסח שקרב שלמים? שנאמר: 'והבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר', והלא אין פסח בא אלא מן הפכששים ומן העזים! אלא מותר הפסח יהא לרבך תבא מן הצאן והאם מיהא נפקא? מנדאבה דשמואל נפקא, דתניב: 'הא מן הצאן קרבנו לזבח שלמים', ואמר אבוחי דשמואל: דבר תבא מן הצאן יהא לזבח שלמים! ואפתי מיהא נפקא? מהתם נפקא! והתניא: 'כבש' – לרבות את הפסח לאלה, כשהוא אומר 'אם כבש' – להביא פסח שקברה שנתו ושלמים הפאים מחמת פסח לכל מצות שלמים שיפגעו סמיכה ונסכים ותנופת חזה וישוק. כשהוא אומר 'ואם עז' הפסוק הענין – לימד על העז שאינה טעונה אלהי – תלחא קראי כתיב: חד – לעברה ומנו ועברה שנתו, וחד לעברה ומנו ולא עברה שנתו, וחד – ללא עברה ומנו ולא עברה שנתו. וצריכי, דאי אשמעינן עברה ומנו ועברה שנתו – משום דאידיחי ליה לגמרי, אכל עברה ומנו ולא עברה שנתו, דחזי לפסח שני – אימא לא. ואי אשמעינן עברה ומנו ולא עברה שנתו – דאידיחי ליה מפסח ראשון, אכל לא עברה ומנו ולא עברה שנתו דאפילו לפסח ראשון נמי חזי – אימא לא קריב שלמים. קא משמע לן.

הדרן עלך התורה היתה באה

משנה כל הקרבנות – היינו מנחות. **אלפא** לפסח – ששש שהאלוף היא ראש לכל האותיות, כך סתל של אלו שני מקומות מניס וטחא ראש לכל הסלתות. ענין אחר: 'אלפא' – אלוף היינו אחד, כך סתל של שני מקומות מיוחדין לכך שסלתו מובחר, עיקר מכל הסלתות – כשעתי. כל הארצות – שבארץ ישראל, כגון יהודה ועבר הירדן והגליל – כשרות. **אלא** מכאן היו מכיאי – משום דמצוה לרביאי מן המנחה. **גמרא**: העלייה – מחשיקין, ואפילו שני בעליה. והא אפיקתיה – 'מומשבתיכם' – ולא מחרבה שפעת מינה דרשת ליה ואפילו מן העלייה. **אמר** רבי תרתי – חד – דאפילו מן העלייה, וחד – בכל שאמה שאמה מביא וכו', כדארמינן בפרקין דלעיל (ע.ב.) 'תביאו' – ריבויא הוא לגמרי, ולא בעי לטופיה. והכתיב 'ראשת' – דמשמע מן החדש ולא מן הישן. שתהא חרשה לכל המנחות – כלומר, שיביאו שתי הלחם קודם שיביאו שום מנחה מן החדש. אבל שתי הלחם ויפיהו באת אפילו מן הישן. עד כאן לא פליגי – תנא דמתניתין ותנא דברייתא אלא בחדש.

הדרן עלך התורה היתה באה

אלפא לפסח – ששש שהאלוף היא ראש לכל האותיות, כך סתל של אלו שני מקומות מניס וטחא ראש לכל הסלתות. ענין אחר: 'אלפא' – אלוף היינו אחד, כך סתל של שני מקומות מיוחדין לכך שסלתו מובחר, עיקר מכל הסלתות – כשעתי. כל הארצות – שבארץ ישראל, כגון יהודה ועבר הירדן והגליל – כשרות. **אלא** מכאן היו מכיאי – משום דמצוה לרביאי מן המנחה. **גמרא**: העלייה – מחשיקין, ואפילו שני בעליה. והא אפיקתיה – 'מומשבתיכם' – ולא מחרבה שפעת מינה דרשת ליה ואפילו מן העלייה. **אמר** רבי תרתי – חד – דאפילו מן העלייה, וחד – בכל שאמה שאמה מביא וכו', כדארמינן בפרקין דלעיל (ע.ב.) 'תביאו' – ריבויא הוא לגמרי, ולא בעי לטופיה. והכתיב 'ראשת' – דמשמע מן החדש ולא מן הישן. שתהא חרשה לכל המנחות – כלומר, שיביאו שתי הלחם קודם שיביאו שום מנחה מן החדש. אבל שתי הלחם ויפיהו באת אפילו מן הישן. עד כאן לא פליגי – תנא דמתניתין ותנא דברייתא אלא בחדש.

[דף י"ג ע"ב]

אבל אינו מוזק לא על ידי בנו ובתו הקטנים, ולא על ידי עבדו ושפחתו הפגועים, מפני שיזון פידו.
לית הדיא אמרה: שאין העבד זוכה מרבו לאחר!

תיפתר רבי מאיר, דרבי מאיר עבד יד העבד פיד רבו.

והתני: אשתו! דרבי מאיר עבד יד האשה פיד בעלה!

רבי חנינה בשם רבי פינחס: תיפתר בהדין תנניא. דתני: אשתו – אינה פודה לו מעשר שני. רבי שמעון בן אלעזר אמר משום רבי מאיר: אשתו – פודה לו מעשר שני. והדין תנניא דרבי מאיר עבד יד העבד פיד רבו, ולא יד האשה פיד בעלה.

רבי זעירא ורבי הויה בשם רבי יוחנן: נראין דברים שיזקה העבד בגט שיהרור, שיש לו גט שיהרור. ואל יזקה בגט אשה, שאין לו גט אשה. אין תימר: מתניתא היא, הרי את שפחה וולדך בן חורין, אם היתה עופרה – זכת לו! עופרה – עשו אותו כאחד מאיבריה.

רבי בא בר הויה בשם רבי יוחנן: נראין דברים, שקיבל העבד גט שיהרור, ואל יקבל גט כוותין. אין תימר: משנה קודמת: הרי את שפחה וולדך בן חורין, אם היתה עופרה – זכת לו. עופרה – עשו אותו כאחת מאיבריה.

"פלוגית שפחתי עושה אני לה כתב שלא תשתעבד". רבי לעזר ורבי שמעון בן יקים אעלון עובדא קומי רבי יוחנן. אמר: לא תכלי ממנו לשעבד. בניה מה הם? עבדים! מה שויר בה? מעשה ידיה. רבי אבא ורבי יוסי, תריהון אמרין: דרבי היא. דרבי אמר: אדם משחרר תצי עבדו.

כתב כל נכסיו לשני עבדיו כאחת – שניהן יצאו לחירות, ושניהן צריכין לשחרר זה את זה. רב יהודה בשם שמואל, רבי אבהו בשם רבי יוחנן: דרבי היא. דרבי אמר: אדם משחרר תצי עבדו.

אמר רבי זעירא לרבי בא: לית הדיא אמרה: שהעבד זכה מרבו לאחר! אמר ליה:

[דף י"ד ע"א]

מה את סבר, משזכו בנכסים יצאו לחירות? אלא: כאחת עבדים ונכסים יצאו לחירות.

הרי את חורין וולדך עבד – וולדה פיוצא בה; דברי רבי יוסי הגלילי. ונכמים אמרים – לא עשה כלום.

אמר רבי אלעזר: כד פירשה רבי הושעיה אב המשנה: שניהן בן חורין. רבי אימי בשם רבי יוחנן: שניהן עבדים.

על דעתיה דרבי יוחנן, ניהא מחלוקת. על דעתיה דרבי אלעזר, מה איבא מחלוקת? אלא ביני: דבריו קיימין; דברי רבי יוסי הגלילי. וחקמים אומרים: לא עשה כלום. מהו לא עשה כלום? אמר רבי לעזר: כד פירשה רבי הושעיה אבי המשנה: שניהן בן חורין. רבי אימי בשם רבי יוחנן: שניהן עבדים. וברבי דרבי אמר: אדם משחרר חצי עבדו.

הלכה ד' מתני' בהמה גסה – במסירה. ובהמה דקה – בהגבהה; דברי רבי מאיר ורבי אלעזר. וחקמים אומרים: בהמה דקה – נקנית במשיכה.

גמרא רב הונא אמר: אין מוסירה קונה (אלא) בניכסי חגר. רב הונא, רבי בא, רבי לעזר שאל: הוי לו עשרה גמלים קשורים זה בזה, מסר לו מוסירה של אחת מהן – בניהם קנה. או לא קנה אלא אותו שמסר לו בלבד?

רב הסדא אמר: "משוך את הבהמה זו לקנותה" – קנה. "לקנות וולדותיה" – לא קנה. "לקנותה היא וולדותיה" – קנה. אילו האומר לחבירו: "משוך את הבהמה זו שתקנה משוי שלי" – שמוא לא קנה? אמר רבי יוסי: הדיא דתימר: בשלא היתה הבהמה עוברת, אבל אם היתה עוברת – עשו אותה במשאה.

רבי אבא רב הונא בשם רב: הון דנגיד בזקה, והיא מכזעה בידה, לא חייב בה? אמר רבי יוסי בי רבי בון: לכן צריכה, אפילו למעלה לגו חנותא דלא איתבויין אלא דלא יסבה בר חורין.

[דף י"ד ע"ב]

מהו שתקנה בשער הפחות? אמר רבי חגי בשם רבי יוסי: מתניתא אמרה: שאינה נקנית בשער הפחות. דתנינן תמן המוכר יינו לנכרי, פסק עד שלא מדד – דמיו מותרין. מדד עד שלא פסק – דמיו אסורין.

אם אומר את: שתקנה לו בשער הפחות, אפילו מדד עד שלא פסק, ויעשה כמי שפסק עד שלא מדד, ויהיו דמיו מותרין!

שמואל אמר: ההין דנסב בזגיתא, והיא מתחטפא, מי חייב בה?

אמר רבי שמואל בר אבדומא: תדא דתימר: בצור וחקרותיה, בקיסרין וחקרותיה. גרם הכא – עד בדין אורחיה מחזרה למתקלה.

רבי שמעון בן לקיש בשם רבי ינאי: המוכר צאן לחבירו, פיון שמסר לו משכוכית – קנה. מהו משכוכית? אית דאמרי: הוטרוא. ואית דאמרי: שרקוקיתה. ואית דאמרי: נגדתא.

רבי יעקב בר אחא, רבי שמעון בר אבא בשם רבי יהושע בן לוי: המוכר בור לחבירו, פיון שמסר לו דליו – קנה.

רבי אמי בשם רבי יוחנן: המוכר בית לחבירו –

[דף ט"ז ע"א]

פיון שצבר לתוכו – קנייו.

רבי יודה בן פזי בעי: מסר לו את המפתח, מהו? אמר רבי זכריה חתניה דרבי לוי: מחלוקת רבי שמעון ורבנן. דתנינן תפון המוכר מפתח לעם הארץ – הבית טהור, שלא מסר לו אלא שמירת המפתח. תני: רבי שמעון מטמא.

רבי אבהו בשם רבי שמעון בן לקיש: המוכר מעשרות שדהו לחבירו – לא עשה כלום. ולד שפחתו לחבירו – לא עשה כלום. עוברי בהמתו לחבירו – לא עשה כלום. אויר הרבתו לחבירו – לא עשה כלום. אלא: מוכר שדהו ומשייר מעשרותיה, מוכר לו שפחה ומשייר לו וולדה, מוכר לו בהמה ומשייר לו וולדה, מוכר לו חורבה ומשייר לו אוירה.

והיה איפשר לו לאדם למכור אויר הרבתו לחבירו? תיפתר: באומר לו: תלוש מן החורבה הוה שתקנה אחד מעשר שבה.

וכא קרקע לפניו שהוא אומר לו: תלוש מן הקרקע הנה, שוקנה לה אחד מעשר שבו.

רבי שמואל ורבי זעירא, רבי חייה בר אשי בשם רב: אין משיכה קונה בהצר שאינה של שניהן. תני רבי חייה ופליגי: אימתי אמרו המפלטלין ניקנין במשיכה? ברשות הרבים או בהצר שאינה של שניהן. אכל ברשות הלוקח, פיון שקיבל עליו – זכה. ברשות המוכר – לא קנה עד שעה שיגביה או עד שעה שימשוד ויוצא חוץ רשות הבעלים.

ברשות זה שהן מופקדין אצלו – לא קנה עד שיזכה הוא בהן או עד שישכור לו את מקומו.

וחכמים אומרים: בהמה דקה נקנית במשיכה. מה טעמו? דרבנן? משכו וקחו לכם צאן למשפחתכם (שמות יב).

פי הא דרב יהודה שלח לשאל: בהמה גסה כמה היא נקנית? אמר ליה: במסירה. אמר ליה: ולא מתניתא היא, בהמה גסה נקנית במסירה! אית תניי תני מיהלף.

רב יהודה שאל לרבי אלעזר: בכור שנמרף בתוך שלשים. אמר ליה: כמה שמות, ופטור מהמיש סלעים של בן.

רב יהודה שלח שאל לרבי אלעזר: שילייתא שניצאת מקצתה היום ומקצתה למחר? אמר ליה: אם לדם טהור – מונה מיום הראשון. ואם לדם טמא – מונה מיום שני.

אמר רבי מתנה: הדין

[דף ט"ז ע"ב]

דתימר: בשלא יצא עמה וולד. אבל אם יצא עמה וולד, בין לדם טהור בין לדם טמא – אינה מונה אלא משעת יציאת הולד.

רב יהודה שלח לרבי אלעזר: שומר שפוסר לשומר? אמר ליה: הראשון חייב. הראשון חייב. רבי יוחנן אמר: הראשון חייב. רבי שמעון בן לקיש אמר: השני חייב.

תמן תנינן: השוכר פרה מחבירו והשאלה לאחר, ומתה פדרבה – ישבע השוכר שמתה פדרבה, והשואל משלם לשוכר. אמר רבי יוסה: ביצד הקה עושה סחורה בפרתו של זה? אלא: תחזור פרה לבטלים.

רבי אילא בשם רבי ינאי: והוא שנתן לו רשות להשאל. אבל אם לא נתן רשות להשאל – לא בדיא ותני רבי הניה בן: אין השואל רשאי להשאל. ולא השוכר רשאי להשפיר. ולא השואל רשאי להשפיר. ולא השוכר רשאי להשאל. ולא מי שהופקד אצלו רשאי להפקיד אצל אחר; אלא אם בן גטלו רשות מן הבטלים. וכולן ששינו שלא מדעת הבטלים – חייבין.

ושואל, אפילו לא שינה – חייב! אלא: בגין דתנינן תמן: מתנה שומר הנם להיות פטור משבועה, והשואל להיות פטור מלשלם, אתא מימר לך: אפילו התנה עמו שהוא פטור – חייב.

ביקש להשביע את השואל – נשבע. מן הדין: כתב לה: "גדר ושבועה אין לי עליך" – אינו יכול להשביעה, אבל משביע הוא את יורשיה ואת הבאים ברשותה. הדין אמרה: שאם ביקש להשביע את השואל – שהוא משביעו.

והחיה ולפה מן הדין: שאם ביקש להשביע את האשה – שהוא משביעה. אמר רבי חנינה: לא צריכה מילף הדין מן תהיא. ומה צריכה מילף? תהיא מן הדין. פני דמר רבי הילא בשם רבי ינאי: והוא – שנתן לו רשות לשואל, והקא שנתן לה רשות שיהו בניה אפטרופין.

אמר רבי יוסה: צריך להעלות לו שָׁכר כל זמן שהיא שכורה אצלו.

רבי זעירא שאל לרבי אבינא: שאלוה תבעלים ומתה? אמר ליה: בן אגנ קיימין, אפילו אכלוה. אמר רבי יוסי בי רבי בון: שלהם אכלו!

רבי זעירא בעא קומי רבי יסא: הוה עבדין עובדא? אמר ליה: תריי כל קביל ארבעה לא עבדין עובדא בסוגיא? אמר ליה: תריי כל קביל תריי – אינון רבי לעזר – תלמידיה דרבי הויה רבא, רבי יוחנן – תלמידיה דרבי ינאי.

רב יהודה שלח שאל לרבי לעזר: האחין שהלקו, ואחר כך ייבם אחד מהן. אמר ליה: בניכסי פולם בניכסי המת. עולא בר ישמעאל אמר: מצוית דעתיה על דרבי לעזר? ולא שנייא, היא שהלקו ואחר כך ייבם אחד מהן, היא שייבם אחד מהן

[דף ט"ז ע"א]

ואחר כך חלקו – זכו פולן בניכסי המת. ולמה אמר ליה? מה דשאליה אגיבת. ולמה לא שאלו לה? דאמר רבי אבינא בשם רבי אסי: בכור שהלק בפשוט – חזקה וייתר.

רב יהודה שלח שאל לרבי לעזר: האחין שהלקו? אמר ליה: חולקין – מה שעליהן, ואין חולקין – לא מה שעל בניהן, ולא מה שעל בנותיהן.

רבי אימי אומר: העושה שום לביתו – מביאין שום לעצמן לאמצע וחולקין. העושה קמלא לביתו – אין מביאין לאמצע וחולקין. בראויה להשתמש בחול, אבל בראויה להשתמש ברנל – מביאין לאמצע וחולקין.

רבי מנא אמר: כלי רגל – הולקין. כלי שבת – צריכא. רבי אבין פשיטא ליה: בין כלי רגל בין כלי שבת – מביאין לאמצע והולקין.

רבי זעירא בעא קומי רבי מנא: אילין בולסין? אמר ליה: חפיים אתה, דאית לך בולסין סגין. אמר ליה: מביאין והולקין.

רב יהודה שלח שאל לרבי לעזר: מהו לגבות מן העבדים פקרקעות? אמר ליה: גובין מן העבדים פקרקעות. הורי רבי לעזר לאילין דבית רבי ינאי: לגבות מן העבדים פקרקעות.

רב יהודה שלח שאל לרבי אלעזר: האנס והגזלן והגנב? אמר ליה: תוקה שאין הבעלים מיטפלין במיתה. ומניין שאין הבעלים מיטפלין במיתה? אמר רבי בא בר מרל: (שמות כב) חיים שנים ישלם – ולא מתים. עד פדון גניבה, גזילה? אמר רבי אבון (ויקרא ה) והשיב את הגזלה אשר גזל – בעיינה.

הלכה ה' מתני' נכסים שיש להן אחריות – נקנין בכסף ובשטר ובחזקה. ושאין להן אחריות – אינן נקנין אלא במשיכה. נכסים שאין להם אחריות – נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה. ושאין להן אחריות – זוקקין את הנכסים שיש להן אחריות ליטבע עליהן.

גמרא פראשונה היו קונין בשליפת הפנעל. הדיא היא דכתיב (רות ד) וזאת לפנים בישראל על הגזילה ועל התמורה שלף איש נעלו וגו'. מי שלף? תמן אמרי: רב ולוי, חד אמר: תקונה. וחד אמר: המקנה. ואתיין אילין פלוגותא באינן פלוגותא, דתני: בועז נתן לגואל. רבי יהודה אומר: הגואל נתן לבועז. חזרו להיות קונים בקצצה.

מהו

[דף ט"ז ע"ב]

בקצצה? בשעה שהיה אדם מוכר שדה אחרותו, היו קרוביו מביאין חביות, וממלין אותן קליות ואגוזים, ושוברין לפני התינוקות, והתינוקות מלקטין, ואומר: "נקצץ פלוני מאחרותו". ובשעה שהיה מחזירה לו, היו עושין כך ואומרים: "חזר פלוני לאחרותו".

אמר רבי יוסה בי רבי בון: אף מי שהוא נושא אשה שאינה הונגת לו, היו קרוביו מביאין חביות, וממלין אותן קליות ואגוזים, ושוברין לפני התינוקות, והתינוקות מלקטין ואומרים: "נקצץ פלוני ממשפחתו". ובשעה שהוא מנרשה, היו עושין כן ואומרים: "חזר פלוני למשפחתו".

הזרו להיות קונים בכסף ובשטר ובחזקה. בכסף (ירמיה לב) שדות בכסף יקנו – זה הכסף. וכתוב בספר וחתום – אילו עידי שטר. והעד עדים – אילו עידי חזקה. או אינן אלא עידי שטר? כבר כתיב: וכתוב בספר וחתום.

רבי יסא בשם רבי מנא בר תנחום, רבי אבהו בשם רבי יוחנן: אין קרקע נקנה בפקחות משנה פרוטה. מה טעמא? שדות בכסף יקנו. ופליגי על ההיא דאמר רבי חנינה: כל שקלים שכתוב בתורה – סלעים. ובנביאים – ליטרין. ובכתובים – קנטירין. חוץ משקלי עפרון, מה טעמא? (בראשית כג) בכסף מלא ותננה לי. ולא דמייא, תמן כתיב: כסף. והכא כתיב: שקלים. התיבון: הרי אונס! הרי אין כתיב כאן אלא כסף, ואת אמר שקלים.

ולא כרבי ליעזר, דרבי ליעזר אומר: הילוד – קונה. דתני: הילף בשדה לאורכה ולרחבה – קנה עד מקום שהילף; דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: לא קנה עד שיהזיק. הכל מודין: במוכר שבייל לחבירו, פיון שהילף בו – קניו. מה טעמא? (שם יג) קום התהילף בארץ וגו'.

בשטר, רבי ירמיה סבר מימר: בשטר על מנת שלא ליתן כסף, אבל בשטר על מנת ליתן כסף – לא קנה עד שיתן כסף.

רבי יונה ורבי יוסה, תריהון אמרין: אפילו לא נתן כסף – קנה.

מתניתא מסייעה לרבי יונה ורבי יוסה: מוכר לו עשר שדות באחת, פיון שהחזיק באחת מהן – החזיק בכלם. אבל אם לא נתן לו אלא דמי אחת מהן, או שלא כתב לו אונס אלא על אחת מהן – לא קנה אלא אותה שמכר לו בלבד. וכי יש אונס בלא כסף? אין תימר: בשנתן לו דמי פולן אנו קיימין, לא אמר אלא דמי אחד מהן! אלא או תדא או תדא.

בכסף. רבי בא סבר מימר: בכסף על מנת שלא יכתוב אונס. אבל בכסף על מנת לכתוב לו אונס – לא קנה עד שעה שכתוב אונס. רבי יונה ורבי יוסי פליגי.

אתיין דרבי בא בשמואל. ודרב הונא כרבי יוחנן. דרבי בא בשמואל. שמואל שאל לרב הונא: שוחט ונתעסק בקדשים? אמר ליה: (ויקרא כב) לרצונכם. פרט למתעסק.

כתב מתנה בלשון קניין? אמר ליה: ארבייה אתרי ריכשי. אמרה רבי בא, ולא קיבלה שמואל. מהו ארבייה על תרי ריכשי? ברמי סברין מימר: מיייתי תרין סוסון שטיי, ומרביין ליה על תריהון, ונתחיא אזיל בדא, ונתחין אזול בדא – לא אשבח גבי כלום.

אמר רבי יוסי ממלחתייא: ייפה פוחו בשני דברים. שיש שיעבוד למכירה ואין שיעבוד למתנה

[דף י"ז ע"א]

שהמזכר – לא מכר את הכל, והנותן מתנה – נתן את הכל.

ודרב חונה ברבי יוחנן. חד בר נש מי דמיך אמר: ונתנו כל נכסי לפלוני. חזר ואמר: פתבו ותנו.

רבי לעזר ורבי שמעון בר יקים אעלו עובדא קומי רבי יוחנן. אמר: אם אמר לזכותו – דברי הכל זכה.

ואם לזכותו בכתיב – כל עמא מודיי: שאין אדם זוכה בכתיב לאחר מיתה.

מי מודיע את דברו? תיפתר: שהיו שם עדים יודעים. הניע עצמך, שאין שם עדים יודעין! אמר רבי

יוסי: לעולם השדה בהזקת בעליה, ומוציא מחבירו – עליו הראייה.

מניין לנכסים שאין להן אחריות שהן נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה? רבי

יוסי בשם חזקיה, רבי יונה רבי חנניה, תרתייה בשם חזקיה: פתיב (דברי הימים ב כא): ויתן להם

אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגדנות עם ערי מצרות ביהודה.

עד דון בשתי קרקעות ומטלטלין במקום אחד, היו קרקעות במקום אחד ומטלטלין במקום אחר?

אמר רבי בון בר יהיה: נישמעניה מן הדא: אמר להן רבי אליעזר: מעשה במדוני אחד שהיה דר

בירושלם, והיו לו מטלטלין הרבה וביקש לחלקן. אמרו לו: אין את יכול, אלא אם בן קניית קרקע. מה

עשה? הלך וקנה סלע אחד בצד ירושלם. אמר: חצייה צפוני אני נותן לפלוני עם מאה חביות של זון.

חצייה דרומית אני נותן לפלוני עם מאה חביות של שמן. ובא מעשה לפני חכמים, וקיימו את דבריו.

אמר רבי חנניה קומי רבי מנא: ולא שכיב מרע הוא? לפי שבכל מקום אין אדם מזכה אלא בכתיב,

וכאן אפילו בדברים! לפי שבכל מקום אין אדם מזכה עד שיהו קרקעות ומטלטלין במקום אחד, וכאן

אפילו קרקעות במקום אחד ומטלטלין במקום אחר!

אמר ליה: לא ברבי ליעזר הוא? שנייא הוא שכיב מרע דרבי ליעזר, הוא בריא דרבנין. אמר ליה:

שכיב מרע דרבי ליעזר – בכריא דרבנין.

תמן תנינן: קרקע כל שהוא – חייב בפאה ובכיפורים; דברי רבי עקיבא. קרקע כל שהוא, מהו טב?

אמר רבי מתניה: תיפתר, שהיה שם מקום שיבולת אחת ומרגלית טמונה בו.

רבי יסא בשם רבי יוחנן: הני לז שתי שדות, אחת ביהודה ואחת בגליל. החזיק בזו שביהודה לזכות בזו שבגליל, או בזו שבגליל לזכות בזו שביהודה – קנה. ובניכסי הגר – לא קנה אפילו

[דף י"ז ע"ב]

מיצר בנתיים.

רבי זעירא בעא קומי רבי יסא: נתפוזן לקנות מן המיצר ושרע מיניה.

רב הסדא אמר: ניכסי הגר, החזיק בצפונן על מנת לזכות בדרומן, בדרומן על מנת לזכות בצפונן, לא נתפוזן לקנות באמצעיתן – לא קנה עד שעה שיתפוזן לקנות באמצעיתן.

מתניתא פליגא על רב הסדא. גר שמת, ובזבזו ישראל את נכסיו, המחזיק בפרקע – חייב בכל. המחזיק בקמה – חייב בלקט שכחה ופיאה, ופטור מן המעשרות. ואין אור מפסיק בין שיבולת לשיבולת?

תמן תנינן: אם היה מחובר לפרקע ותלש כל שהוא – קנה. שמואל אמר: לא קנה אלא אותו קלח בלבד. והתנן: אם היה מחובר לפרקע ותלש כל שהוא – קנה! אמר רבי יוסי: קיימה רבי אבדמא נחותרא: מודה שמואל בניכסי הגר.

רבי יוחנן בעי: המטלטלין – מהו שיקנו בגריה? אמר רבי בא בר ממל: מה צריכה ליה? בעורות תקשים, אבל בעורות הרפים – לא קנה עד שיגביה.

מתניתא פליגא על רבי בא בר ממל. הגונב כיסו של חברו והוציאו בשבת – חייב, שפכר נתחייב בגניבתו של כיס עד שלא קידשה עליו השבת. אבל אם היה גורר בו ויצא – פטור, מפני שחלה עליו מיתה ותשלומין באחת. הא אם לא חלה עליו מיתה ותשלומין באחת – חייבו! אמר רבי מתניה: תיפתר, באילין פיסייא רב רבייא דאורחיהון מתגדרה .

מנין למדו לגילגול שבועה? מסופתה. אמון – מאיש זה. אמון – מאיש אחר.

עד פדון דברים שהן ראויין להשביע. דברים שאינו ראוי להשביע? אמר רבי יוסי בי רבי בון:

נישמעינה מן תדא: אמון שלא סמיתי ארוסה ונשואה שומרת יכם וכנסיה. ארוסה ושומרת יכם ראוי הוא להשביע! את אמר מוגלגלין, והכא מוגלגלין.

אית תנני תנני: מה זו – באלה ובשבועה, אף כל הנשבעין – באלה ובשבועה. אית תנני תנני: בוז – אלה ובשבועה, ואין כל הנשבעין באלה ובשבועה.

הוון פְּעִי מימר: מאן דאמר: מה זו – באלה ובשבועה, אף כל הנשבעין – באלה ובשבועה, ניהא. ומאן דאמר: זו – באלה ובשבועה, ואין כל הנשבעין באלה ובשבועה, לגילגול – את למד, ולשבועה – אין את למד?

אית תנני תנני:

[דף י"ח ע"א]

מה זו – באמן ובאמן, אף כל הנשבעין – באמן ובאמן. אית תנני תנני: זו – באמן ובאמן, אין כל הנשבעין באמן ובאמן.

הוון פְּעִי מימר: מאן דאמר: מה זו – באמן ובאמן, אף כל הנשבעין – באמן ובאמן, ניהא. ומאן דאמר: זו – באמן ובאמן, ואין כל הנשבעין באמן ובאמן, כלום למדו לגילגול שבועה אלא מוסטה. לגילגול את למד, ולאמן אמן אי את למד?

הלכה ו' מתני' כל הנעשה דמים באהר – בין שזכה זה, נתחייב זה בחליפיו. ביצה? החליף שור בפרה או חמור בשור, בין שזכה זה – נתחייב זה בחליפיו. רשות הנבחה – בכסף. ורשות ההדיוט – בחזקה. אמירתי לגבוה – כמסירתי להדיוט:

גמרא תמן תנינן: זה הכלל, כל המיטלטלין – קונין זה את זה. רבי בא רב הונא בשם רב: אפילו צבור בציבורין. אמר ליה רבי לעזר: לא שנינו אלא כל הנעשה דמים באהר, בלבד דבר שהוא צריך לשום.

אתייא דרב הונא ברבי יוחנן, ורבי לעזר בשיטתיה. דתנינן תמן: האחין השותפין שחייבין בקולבון – פטורין ממעשר בהמה. ושחייבין במעשר בהמה – פטורין מן הקולבון. אמר רבי לעזר: והן שחלקו גדיים כנגד תישים, ותישים כנגד גדיים. אבל אם חלקו גדיים כנגד גדיים, ותישים כנגד תישים – הוא חלקו משעיה ראשונה.

אמר רבי יוחנן: ואפילו חלקו גדיים כנגד גדיים, ותישים כנגד תישים – פלקוחות הן. דתנינן תמן: תלקוח והניתן לו מתנה – פטור ממעשר בהמה. האחין השותפין שחייבין בקולבון פטורין ממעשר בהמה – בשחלקו וחזרו ונשתתפו. בשחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקולבון – בשלא חלקו.

רבי בא בשם רב יהודה בשם שמואל: לזה פרה ולזה חמור, החליפו את של זה לזה ואת של זה לזה,

[דף י"ח ע"ב]

משך בעל החמור את הפרה, ובא בעל הפרה למשוך את החמור, ונמצא שמתה החמור – בעל החמור צריך להביא ראיה שהיתה חמורו קיימת בשעה שמשך את הפרה, שכל המוציא מחבירו – עליו הראיה, הוץ מן החליפין. ומאן דלא סבר דא מילתא, לא סבר בנזיקין כלום.

אמר רבי זעירא: ואנא לי נא סבר לה. אמר רבי בא לרבי זעירא: מתניתא פליגא על שמואל: הוי בה מומין ועודה בבית אביה – האב צריך להביא ראיה. לא הפעל צריך להביא ראיה להוציא קידושין מרשות האב? תלמידוי דרבי יונה אמרין: תיפתר בקידושין קטנים.

דלמא, רבי חונה ורבי פינחס ורבי חזקיה, סליקין מישאול בשלמיה דרבי יוסף, למילף מיניה. אמר ליה: מתניתא מסייעא לשמואל. נכנסה לרשות הפעל – הפעל צריך להביא ראיה. ולא האב צריך להביא ראיה להוציא כתובה מרשות הפעל?

אמר לון: לא מודה שמואל שאם משך בעל הפרה את החמור – שהוא צריך להביא ראיה? וזה כיון שפגם כמי שמשך – צריך להביא ראיה שהיו בה מומין אילו עד שלא תיפגם ברשותו.

רבי בא, רב המנונא, רב אדא בר אבהו בשם רב: מכר לו פרה בדימים דחזקה. אמר ליה: תב לי אינון פריטייא. אמר ליה: מה את בעי מינהון? אמר ליה: מיוזבין ליה חמור.

משך בעל הפרה את החמור – לא נקנית הפרה. חמור מהו שיקנה? רבי בא אמר: נקנית. רבי יוסף אומר: אינה נקנית. סבר רבי בא: דאינון חליפין. ולית אינון חליפין. רבי מנא בשם רבי יוסף:

[דף י"ט ע"א]

פעמים שתחילת מקח לזה ותחילת מקח לזה. הוץ עבידא? מכרה לו פרה בדימים, סמיכה גביה תדא פריטייא למחר אשפחיה קאים תפון אמר ליה מה את קיים עביד תכא? א"ל, בעא אינון פריטייא אמר ליה מה את בעי מינהון? אמר ליה מיוזבן לי חד חמור אמר ליה הרי חמור לפניך משך זה לא קנה זה משך זה לא קנה זה אלא זה קנה לעצמו וזה קנה לעצמו.

מתניתין: רשות הגבוה בכסף ורשות ההדיוט בחזקה. כיצד? גיזבר שנתן מעות הקדש במטלטלין, קנה הקדש בכל מקום שהוא שנאמר (תהלים כד) ליי הארץ ומלואה תבל וישבי בה. אמירתי לגבוה

במסירתה להדיוט ביצד? לקח פרה מן התקדש במאיתם לא הספיק להביא מאיתם עד שעמד במנה. מביא מאיתם. הדיא היא: "אמירתה לגבוה במסירתה להדיוט".

פרה מן התקדש במנה, לא הספיק להביא מנה עד שעמד במאיתם, מביא מאיתם. הדיא היא דכתיב (ויקרא כז) ויספ חמישית כסף ערפד עליו וקם לו. הא אם יוסף הרי הוא קם לו ואם לאו אינו קם לו.

שור זה עולה, ובית זה קרבן, קנה הקדש בכל מקום שהוא, דכתיב ליי הארץ ומלוואה וגו'. ובהדיוט לא קנה עד שעה שיהזיק.

הלכה ז' מתני' כל מצות האב על הדין האנשים חייבין והנשים פטורות. כל מצות הדין על האב. אחד אנשים ואחד נשים חייבין. כל מצות עשה שהזמן גרמא האנשים חייבין והנשים פטורות. וכל מצות עשה שלא הזמן גרמא אחד אנשים ואחד נשים חייבין. כל מצות בלא תעשה, בין שהזמן גרמא בין שלא הזמן גרמא אחד אנשים ואחד נשים חייבין. הדין מכל תשחית וכל תקיף. וכל תטמא למתים. הסמיכות והתנופות והתנופות והקמיצות והקטורות והמליקות והקפלות והתנויות נזהגות באנשים ואינן בנשים הדין מפינת סוטה והנזירות שהן מניפות.

גמרא מצות שהאב חייב לעשות לבנו: למולו, לפדותו, לקדו תורה, ולקדו אומנות, להשיאו אשה. רבי עקיבה אומר: אף לקדו לשוט על פני המים.

למולו (שם יב) ביום השמיני ימול בשר ערלתו. לפדותו דכתיב (דברים יא) וכל בכור אדם בכניד תפדה. לקדו תורה (שם ל) ולמדתם אתם את בניכם. לקדו אומנות, תני רבי ישמעאל (שם ד) בהרת פתיים, זו אומנות. להשיאו אשה (שם ל) והודעתם לבניד ולבני בניד. אימתי אתה זוכה לבניד ולבני בניד בשעה שאת משיאו את בניד קטנים. רבי עקיבה אומר אף לשוט על פני המים, דכתיב (שם ל) למען תחיה אתה וזרעך. מה למצוה או לעיכוב? נשמעינה מן הדיא. בר תרימה אתה לבני רבי אימי. אמר ליה, פתיים לאבא דיסביני אתא, פתיים ולא קביל עלוי הדיא אמרה למצוה, אין תימר: לעיכוב הנה ליה לכופניה. מנין שאם לא עשה לו אביו שהוא חייב לעשות לעצמו? תלמוד לומר

[דף י"ט ע"ב]

אדם תפדה.

(בראשית יז) ונמלתם אתם. ולמדתם אתם. והודעתם אתם למען תחיה אתה.

תמן תנינן: האב זכה לכן בנזון בכח בעושר ובחכמה ובשנים. בנזון מניין? (תהלים ז) יראה אל עבדיך פעלה וחדרה על בניהם. בכח (שם קיב) גבור בארץ יהיה זרעו וגו'. בעושר (שם לו) נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש להם. בחכמה, ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם. בשנים, למען ירבו ימיכם וימי בניכם. וכשם שהוא זכה לו בחמשה דברים, כך הוא חייב לו בחמשה דברים. ואילו הן, מאכיל ומשקה מלביש מנעיל מנהיג.

הדא הוא דכתיב (שמואל ב ג) יחלו על ראש יואב זב ומצרע ומחזיק בפלג ונפל בהרב וחסר להם.. זב, תשיש ומצרע, עזיב. ומחזיק בפלג, בוריי. נפל בהרב, קצר ימים. וחסר להם, מסבג.. פד אתא שלמה מיקטול ליואב אמר ליה אביד גזר עלי חמש גזירות, קבלין ואנא מיתקטיל. וקבלין.

וכולחון קמין מן דבית דוד זב היה רחבעם (דברי הימים ב, כו) ויהי עזיהו הפלג מצרע עד יום מותו. מחזיק בפלג זה יואש. (שם כד) ואת יואש עשו שפמים. תני רבי ישמעאל, מלמד שהעמידו עליו ביננות קשים שלא הפירו אשה מימיהם, והיו מענין בו בדרה שמענין את האשה. הדא הוא דכתיב (הושע ה) וענה גאון ישראל בפניו ועינה גאון ישראל בפניו. ונפל בהרב זה יאשיהו. דכתיב (דברי הימים ב לה) וירו הירם למלך יאשיהו. ואמר רבי יוחנן: מלמד ששעשו גופו בכבדה. תני רבי ישמעאל שלש מאות היצים ירו בכשיח ה'. וחסר להם זה יוכינן (מלכים ב כח) וארחתו ארחת תמיד נתנה לו וגו'.

תמן תנינן: (שבת פרק א) אם התחילו אין מפסיקין. התחלת הפורחין אי זו היא? רבי זריקן בשם רבי חנינה משיתיר איזורו. רב אמר משיתיר מנעלו.

רבי יהושע בן לוי הוה יליף שמע פרשתה דבר בריה בכל ערובת שובתא. חד זמן אינשי ועל מיסחי בההון דימוסין דמיבריא, והוה מיסתמיה על בתפיה דרבי חיה בר בא. אננה ונפק ליה מן דימוסא. מה הוה? רבי דרומי אמר, כך הוה. רבי לעזר בר יוסי אמר, שליח מנוי. אמר ליה: רבי חיה בר בא, לא בן אקלפן רבי אם התחילו אין מפסיקין! אמר ליה, חיה בנני וקלה היא בעיניך, שכל מי שהוא שומע פרשה מבן בנו באילו הוא שומעה מהר סיני! מאי טעמא? (דברים ד) והודעתם לבני ולבני בניך וגו' יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בהרב. כיום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בהרב.

רבי חזקיה בר ירמיה, רבי חיה בשם רבי יוחנן: אם יכול את לשלשל שמועה עד משה – שלשלה. ואם לאו – תפוש או ראשון ראשון או אחרון אחרון.

גידול אָמר: כָּל האָמֵר שְׂמוּעָה מִשָּׁם אוֹמְרָה – יְהֵא רוּאָה בְּעַצְמוֹ כְּאֵלוּ בְּעַל הַשְּׂמוּעָה עוֹמֵד לְפָנָיו.
מִה טַעְמָא?

[דף כ' ע"א]

(תהלים לא) אֵךְ בְּצִלְמֵ יְתְחַלְקֵהּ אִישׁ וְגו'.

(משלי כ) רַב אָדָם יִקְרָא אִישׁ חֲסִידוֹ וְאִישׁ אֲמוּנִים מִי יִמְצָא. זֶה רַבִּי זְעִירָא. דְּאָמַר רַבִּי זְעִירָא, לִית
אַנָּן חֲשִׁין עַל שְׂמוּעָתָה דְּרַב שִׁשְׁתַּי דְּהוּא גְּבָרָא מְפַתְחָא. וְאָמַר רַבִּי זְעִירָא לְרַבִּי יִסָּא. חֲפִים רַבִּי לְבַר
פְּדִיָּה דְּאֵת אָמַר שְׂמוּעָתָא מִן שְׂמִיָּה? א"ל רַבִּי יוֹחָנָן אֲמַרְן מִשְׁמוֹ, אָמַר רַבִּי זְעִירָא לְרַבִּי בָּא בַר
זְבַדָּא, חֲפִים רַבִּי לְרַב דְּאֵת אָמַר שְׂמוּעָתָא מִשְׂמִיָּה? א"ל רַב אַדָּא בַר אַחוּבָה, אֲמַרִין מִשְׁמוֹ.

מִצֹּת שְׁתַּבֵּן חֲטִיב לַעֲשׂוֹת לְאָבִיו. אִי זְהוּ מוֹרָא? לֹא יוֹשֵׁב בְּמִקְוָמוֹ. וְלֹא מְדַבֵּר בְּמִקְוָמוֹ. וְלֹא סוֹתֵר אֵת
דְּבָרָיו. אִי זְהוּ פִּיבּוּד? מֵאֲכִיל וּמִשְׁקָה מִלְּבִישׁ וּמִכֶּסֶף וּמִנְעִיל מִכְּנִים וּמוֹצִיא.

מִן דְּמֵאנָּ? הוֹנָה בַר חֲטִיב אָמַר מִשָּׁל זָקֵן. וְאֵית דְּבַעֵי מִימַר מִשָּׁלוֹ לֹא. בֵּן אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי
יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָה. מַנְיִן אֲפִילוֹ אָמַר לוֹ אָבִיו תְּשַׁלְּךָ אֵת הַאֲרָנְקִי הוּוּ לִים שְׂשׁוּמַע לוֹ בְּתֵהוּא דְּאֵית לִיה
חוֹרְנִין וּבְעוֹשָׁה הִנְחַת רִחוֹ שֶׁל אָבִיו.

אַחַד הָאִישׁ וְאַחַד הָאִשָּׁה אֵלָּא שְׁתֵּי אִישׁ סְפִיקָה בְּיָדוֹ, הָאִשָּׁה אֵינָה סְפִיקָה בְּיָדָהּ מִפְּנֵי שׁוֹשׁ רְשׁוֹת
לְאַחֵרִים עָלֶיהָ. נְתַלְמְנָה אוֹ נְתַגְרְשָׁה – כְּמִי שֶׁהִיא סְפִיקָה בְּיָדָהּ לַעֲשׂוֹת.

עַד אֵיכָן הוּוּ פִּיבּוּד אָב וְאָם? אָמַר לְהוֹן: וְלִי אַתֶּם שׁוֹאֲלִין? לְכוּ שְׁאֲלוּ לְדָמָה בֵּן נְתִינָה. דְּמָה בֵּן נְתִינָה
רֹאשׁ פֶּטֶר בּוּלִי הוּוּ. פַּעַם אַחַת הִתְתָּה אִמּוֹ מִסְטְרָתוֹ. לְפָנָי בּוּלִי שָׁלוֹ, וְנִפְל קוֹרְדָקְסִין שָׁלָה מִיָּדָהּ.
וְהוֹשִׁיט לָהּ כְּדִי שְׁלֹא תִצְטַעַר.

אָמַר רַבִּי חֲזַקִּיָּה, הַגּוֹי הָאֲשֶׁקְלוּנִי הִיָּה וְרֹאשׁ כָּל פֶּטֶר בּוּלִי הִיָּה וְאָבָן שׁוֹשׁ עָלֶיהָ אָבִיו לֹא יֵשֵׁב עָלֶיהָ
מִיָּמִיו וּכְיוֹן שְׂמֹת עֲשֵׂה אוֹתָהּ יִרְאָה מִשָּׁלוֹ.

פַּעַם אַחַת אָבְדָה יִשְׁפָה שֶׁל בְּנִימִין. אֲמַרִין: מֵאֵן דְּאֵית לִיה טְבָא דְּכּוּוֹתָהּ? אֲמַרִין דְּאֵית לְדָמָה בֵּן
נְתִינָה. אֲזִלוּן לְגַבִּיָּה וּפְסְקוּ לִיה עֲמִיָּה בְּמֵאָה דִּינָרִין. סְלִיק בְּעָא מִיִּיתָתָא לְהוֹן וְאִשְׁבַּח לְאָבִיו דְּמִדָּ
וְאֵית דְּאֲמַרִין מְפַתְחָא דְּתִיבּוֹתָא הוּוּ יְחִיב גּוֹא אֲצַבְעִיָּה דְּאָבּוּהּ וְאֵית דְּאֲמַרִין רִיגְלִיָּה הוּוֹת פְּשׁוּטָא
עַל תִּיבּוֹתָא. נַחַת לְגַבִּיָּהוּן אָמַר לוֹן לֹא יִכְלִית מִיִּיתָתָה לְכוּן. אֲמַרִין, דְּלָמָּא דְּהוּא בְּעֵי פְרִיטִין טוֹבָן
אֲסְקִינִיה לְמֵאֲתִים, אֲסְקִינִיה לְאַלְפָּה. בְּיוֹן דְּאִיתִיעִיר אָבִיו מִן שִׁינְתִּיָּה סְלַק וְאִיתִיתָהּ לְהוֹן בְּעוֹ מִיתָן לִיה

פד פסקו לה לאחרייא ולא קביל אמר, מה אגא מזבגא לכון איקרא דאבהתי בפריטין? איני נהנה
מכיבוד אבותיי בלום! מה פרע לו תקדוש ברוך הוא שכר? אמר רבי יוסי בי רבי בון, בו בלילה ילדה
פרתו אדומה ושקלו לו ישראל משקלה זהב ושקלוהו. אמר רבי שבתי: בתיב (איוב לו) ומשפט ורב
צדקה לא יענה. אין תקדוש ברוך הוא משהא מתן שכרה של עושה מצות בגוים.

אמו של רבי טרפון ירדה לטייל לתוך חצירה בשבת, ונפסק קורדייקין שלה, והלך רבי טרפון והניח
שתי ידיו תחת פרסותיה והיתה מחלקת עליהן עד שהגיעה למיטתה. פעם אחת נכנסו חכמים
לבקרו. אמרה להן התפללו על טרפון בני שהוא נוהג בי בכיבוד יותר מדאי. אמרין לה מה הוא עבד
ליד? ותניית להן עובדא. אמרין לה, אפילו הוא עושה בן אלף אלפים, עדיין לחצי הכיבוד שאמרה
התורה לא הגיע!

אמו של רבי ישמעאל באת ואמרה וקבלה עליו לרבותינו. אמרה: גערו בישמעאל בני שאינו נוהג
בי כבוד. באותה שעה נתפרסמו פניהן של רבותינו, אמרין איפשר לית רבי ישמעאל נוהג בכבוד
אבותיו? אמרו לה, מהו עבד ליד?

[דף כ' ע"ב]

אמרה: פד נפיק מבית וועדא אגא בעה משזנה ריגלוהי ומישתי מהן, ולא שבק לי. אמרין: הואיל והוא
רצונה - הוא כיבודה.

אמר רבי מנא, ויאות אילין טחונייא אמרין כל בר נש ובר נש זכוותיה גז קופתיה. אימיה דרבי טרפון
אמרה לון אכין ואגיבונתה אכין. אימיה דרבי ישמעאל אמרה לון אכין ואגיבונתה אכין.

רבי זעירא הוה מצטער ואמר, הלואי הוה לי אבא ואימא דאוקרינון ואירת גז עדן. פד שמע אילין
תרין אולפנייא אמר, בריך רחמנא דלית לי לא אבא ולא אימא. לא ברבי טרפון הוינא יכיל עבד
ולא ברבי ישמעאל הוינא מקבלה עלוי.

אמר רבי אבין: פטור אני מכיבוד אב ואם. אמרין, פד עברת ביה אימיה מניית אבוהי, פד ילידתיה
מיתה.

יש שהוא מאכיל את אביו פטומות ויורש גיהנם. ויש שהוא פודנו לריחים ויורש גז עדן.

ביצד הוא מאכיל את אביו פטומות ויורש גיהנם? חד בר נש הוה מייכיל לאביו תרנגולין פטומין. חד זמן אמר ליה אביו, ברי אילין מנן לך? אמר ליה, סבא סבא, אכול ואדיש, דכלבייא אכלין ומדשין. נמצא מאכיל את אביו פטומות ויורש גיהנם.

ביצד בודנו בריחיים ויורש גן עדן? חד בר נש הוה טחין בריחייא. אתא מצוותא למחונייא. אי ל אבא עול ומהון תהתיי, אין מפת מבזייה טב לי אנא ולא את אין מפת מילקי, טב לי אנא ולא את. ונמצא בודנו לריחיים ויורש גן עדן.

(ויקרא יט) איש אמו ואביו תיראו. ונאמר (דברים ו) את ה' אלהיך תירא. הקיש מורא אב ואם למורא המקום. נאמר (שמות כא) ומקלל אביו ואמו מות יומת. ונאמר (ויקרא כד) איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו. הקיש קיללת אב ואם לקיללת המקום. אבל אי אפשר לומר מכה פלפי למעלה. וכן בדין מפני ששלתן שותפין בו.

אי זהו מורא? לא יושב במקומו ולא מדבר במקומו ולא סותר את דבריו. אי זהו הפיבוד? מאכיל ומשקה מלביש ומנעיל ומכנים ומוציא.

ומן דמאן? הונח בר הוייה – אמר מילתיה. דרבי הוייה בר בא – פליגא. דאמר רבי הוייה בר בא: תני רבי יודן בר ברתיה דרבי שמעון בן יוחי, דתני רבי שמעון בן יוחי: גדול הוא פיבוד אב ואם, שהעדיפו תקדוש ברוח הוא יותר מכבודו. נאמר כאן (שמות כ) כבוד את אביך ואת אמך. ונאמר להלן (משלי ג) כבוד את ה' מהונך. במה את מכבדו מהונך? מפריש לקט שכחה ופיאה, מפריש תרומה ומעשר ראשון ומעשר שני ומעשר עני וחסדה, ועושה סוכה ולולב, שופר, ותפילין וציצית, מאכיל את הרעיבים ומשקה את הצמיאים, אם יש לך – את חייב בכל אילו. ואם אין לך – אין את חייב באחת מהן. אבל בשחוא בא אצל פיבוד אב ואם, בין שיש לך בין שאין לך – כבוד את אביך ואת אמך, אפילו את מסבב על הפתחים!

רבי אחא בשם רבי אבא בר כהנא: בתיב (משלי ה) ארח חיים פן תפלים נעו מעגלתיה לא תדע. מילטל תקדוש ברוח הוא מתן שכתן של עושי מצוה כדי שיהו עושי אותם באמונה.

רבי אחא בשם רבי יצחק: בתיב (שם ד) מכל משמר נצר לך כי ממנו תוצאות חיים. מכל מה שאמרת לך בתורה תשמור, שאין את יודע מאי זה מהן יוצא לך חיים.

אמר רבי אבא בר כהנא: השוה הפתויב מצוה קלה שבקלות למצוה המורה מן התמורות. מצוה קלה שבקלות זו שילוח תקן, ומצוה המורה שבתמורות זו היא היא כיבוד אב ואם, ובשתייהן פתיב והארבת ימים.

אמר רבי אבון: מה אם דבר שהוא בפריעת חוב פתיב בו (דברים ה) למען ייטב לך ולמען יארבן ימיה. דבר שיש בו חסרון פים וסיכון נפשות לא כל שבין! אמר רבי לוי: ומהיא דרבנין

[דף כ"א ע"א]

גדול הוא דבר שהוא בפריעת חוב, מדבר שאינו בפריעת חוב!

תני רבי שמעון בן יוחי אומר, כלשם שמתן שכרן שוה כף פורענותן שוה.

(משלי ל) עין תלעג לאב ותבו ליקחת אם. עין שהלעיגה על כיבוד אב ואם, וכיזת לא תקח האם על הפנים, וקרוה עורכי נחל. יבוא עורב שהוא אכזרי וקירנה ולא יתנה ממונה. ויאכלוה בני נשר, יבא נשר שהוא רחמן ויאכלנה ויתנה ממונה.

רבי ינאי ורבי יונתן הווין יתבין. אתא חד בר נש ונשק ריגלוי דרבי יונתן. אמר ליה רבי ינאי, מה טיבו הוא שלם לך מן יומיו? א"ל, חד זמן אתא קביל לי על בריה דיונוניה ואמרית ליה, איזיל צור בנישתא עלוי ובזיתיה. ואמר ליה ולמה לא כפתוניה? אמר ליה, וכופין? אמר ליה ואדיין את לוז? אמר לוז, חזר ביה רבי יונתן וקבעה שמועה משמיה.

אתא רבי יעקב בר אחא רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן, שבופין את הבן לוזן את האב. אמר רבי יוסי, הלואי הויין כל שמועתי ברין לי בהדא שבופין את הבן לוזן את האב.

אי זו היא מצות עשה שהזמן גרמא? בגון סוכה ושופר ולולב ותפילין. אי זו היא מצות עשה שלא הזמן גרמא? בגון אבידה ושילוח תקן ומעקה וציצית.

ר"ש פוטר הנשים מן הציצית, שהיא מ"ע שהזמן גרמא. אמר להן רבי שמעון אין אתם מודין לי שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, שהרי בסות לילה פטור מן הציצית.

אמר רבי הילא, טעמון דרבנין, שבין אם היו מיוחדות לו ליום ולילה שהיא תייבת בציצית!

אמר רבי לעזר, פסקון של נשים הוכה כך היא הגירסה. ודוחין עליו את השבת.

מִסְכַּת שַׁבַּת פָּרָק אַרְבָּעָה עָשָׂר

א. אף על פי שאמרו: אין קורין בכתבי הקדש, אבל שונין בהן ודורשין בהן. ואם צריך לו דבר לבדוק - בודק. רבי נחמיה אומר: מפני מה אמרו - 'אין קורין בכתבי הקדש מפני שטרי הדיוטות'? שיאמרו: בכתבי הקדש אין קורין, קל וחמר בשטרי הדיוטות.

ב. היו כתובין תרגום בכל לשון - מצילין אותן וגונזין אותן. רבי יהודה אומר: אין מצילין אותן. אמר רבי יוסי: מעשה והלך אבא חלפתא אצל רבן גמליאל לטבריא, ומצאו שהיה יושב על שלחנו של רבי יוחנן הנזוף, ובידו ספר איוב תרגום, והיה קורא בו. אמר לו רבי חלפתא: זכור הייתי ברבן גמליאל הזקן, אבי אביך, שהיה יושב על גב מעלה בהר הבית, והביאו לפניו ספר איוב תרגום, ואמר לבנאי: 'תגנזו תחת הנדבך'. באותה שעה, שלח רבן גמליאל וגנזו. רבי יוסי בר יהודה אומר: ערבה של טיט כפה עליו. אמר רבי מאיר: שתי תשובות בדבר, טיט לא היה בהר הבית. ועוד, וכי מאבדין אותה ביד? אלא מניחין אותה במקום התרפה והן מתאבדין מאליהן.

ג. היו כתובין בסם, בסקרא, בקומוס, בקנקנתום - מצילין אותן וגונזין אותן. הברכות והקמעות. אף על פי שיש בהן מאותיות השם ומענינות הרבה שבתורה - אין מצילין אותן, אלא נשרפין במקומן. מכאן אמרו: כותבי ברכות פשוטפי תורה. ומעשה באחד בצידן שהיה כותב ברכות, ואמרו עליו לפני רבי ישמעאל, והלך רבי ישמעאל לבודקו, כשהיה עולה בסלם הרגיש בו, נטל טומוס של ברכות וגתנו לתוך ספל של מים. בלשון הזה אמר לו רבי ישמעאל: 'ענש האחרון קשה מן הראשון'.

ד. הגליונים וספרי מינים - אין מצילין אותן מפני הדלקה, אלא נשרפין במקומן, הן ואזכרותיהן. רבי יוסי הגלילי אומר: בחול - קודר את אזכרותיהן וגונזן, ושורף את השאר. אמר רבי טרפון: אקפח את בני, שאם יבואו לידי - שאשרוף, הם ואזכרותיהן. שאפלו הרודף רודף אחריו להורגו ונחש רץ אחריו להפישו, נכנס לבית עובד כוכבים, ואינו נכנס לבתיהן של אלו, שהללו אין מכירין אותו וכופרין בו והללו מכירין וכופרין בו, ועליהן אמר הכתוב (ישעיה נז, ח): 'ואחר הדלת והמזוזה שמת זכרונו' וגו'. אמר רבי ישמעאל: מה אם להטיל שלום בין איש לאשתו אמרה תורה: שמי שנכתב בקדשה ימחה על המים, ספרים הללו שמטילין איבה בין ישראל לאביהם שבשמים, על אחת כמה וכמה שימחו, הן ואזכרותיהן. ועליהן אמר הכתוב (תהלים קלט, כא): 'הלא משנאיך ה' אשנא' וגו'; כשם שאין מצילין אותן מפני הדלקה - כך אין מצילין אותן, לא מן המפלת ולא מן המים, ולא מכל דבר המאבד אותן.

ה. ספר שאחזו האור בראשו האחד - נוטלו ומתכסה בו, אם ככתה - ככתה. כלי שאחזו האור בראש אחד - כופלו ומשתמש בו, אם ככתה - ככתה. ספר שנפל לתנור - מטמא את התרומה. מכבין את הדלקה ואין מכבין להציל את התרומה. יפה כח הקדש מכח התרומה, שהקדש מציל את כלו, תרומה אין מציל אלא כדרך שמציל בחלין.

ו. מצילין מיום-טוב לשבת, אבל לא משבת ליום-טוב, ולא משבת ליום הכפורים, ולא מיום הכפורים לשבת, ולא משבת זו לשבת אחרת, ואין צריך לומר מיום-טוב לחול. חבית שנשברה בראש הגג, מביא כלי אחר ומניח תחתיה, ולא יהא מביא כלי אחר וקולט, כלי אחר ומצרף, ולא יקלט ואחר כך יזמין, אלא מזמין ואחר כך יקלט. הציל פת נקיה - אין

רשאי להציל פת הדרָאָה. פת הדרָאָה - רשאי להציל נקיה. ואין מערימין בכך. רבי יוסי בר יהודה אומר: מערימין בכך.

ז. אין מצילין את המת מפני הדלקה. אמר רבי יהודה בן לקיש: שמעתי, שמצילין את המת מפני הדלקה. שכח פת בתנור, וקדש עליו היום - מצילין ממנו מזון שלש סעודות, ואומר לאֲחֵרִים: בואו והצילו לכם, בלבד שלא יעשה עמהם חשבון אחר השבת. וכשהוא רודה - רודה בספין, אָבֵל לא במרדה.

ח. רבן שמעון בן גמליאל אומר: פורסין עור של גדי על גבי שדה תבה ומגדל שאחוּ בָהֶן את האור, מפני שהוא מחרף. ולא הודו לו חכמים.

ט. נכרי שָׁבָא לכבות, אין אומרים לו: 'כבה' ו'אל תכבה'. מעשה שנפלה דלקה בחצרו של יוסף בן סימאי בשיחין, ובאו אנשי גסטרא של צפורי לכבותה, ולא הניחן. ירדו גשמים וכבו, אמרו חכמים: לא היה צריך, אף על פי כן, למוצאי שבת שלח להם סלע לכל אחד ואחד, ולאפרכוס שבהן שלח חמשים דינרים.

י. אין משפירין כלים לנכרי בערב שבת, וברביעי ובחמישי - מתר, אין משלחין אגרות ביד נכרי בערב שבת, וברביעי ובחמישי - מתר. אמרו עליו על יוסף הכהן, שלא נמצא כתב ידו ביד נכרי מעולם.

יא. מלא מים להשקות בהמתו - משקה אחריו ישראל. ואם בשביל ישראל - אסור. לקט עשבים להאכיל בהמתו - מאכיל אחריו ישראל. אם בשביל ישראל - אסור. במה דברים אמורים? בנכרי שאין מכירו, אָבֵל נכרי שמכירו - הרי זה אסור, מפני שמרגילו ועושה עמו לשבת אחרת, וכלם שעשאן ישראל, בין אנוסין, בין שוגגין, בין מזידין, בין מטעין - הרי זה אסור.

יב. אין מפליגין בספינה בים הגדול פחות משלשה ימים קדם לשבת. במה דברים אמורים? ביוֹרֵד לְדָבָר הַרְשוּת, אָבֵל ביוֹרֵד לְדָבָר מְצוּה, אָפֵלוּ בְעָרֵב שֶׁבֶת - מתר. ופוסק עמו על מנת לשבת, ואינו שוכת. דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו צריך, ומצור לצידן, אָפֵלוּ בְעָרֵב שֶׁבֶת - מתר.

יג. ספינה הבאה בים - אין עולין מתוכה ליבשה, אלא אם כן היו בתוך התחום עד שלא חשכה. מעשה ברבן גמליאל וזקנים, שהיו באין בספינה, וקדש עליו היום. אמרו לרבן גמליאל: מה אנו לירד? אמר להם: מתר, שצופה הייתי, והיינו בתוך התחום עד שלא חשכה, אלא שנטרפה הספינה פעמים הרבה. באותה שעה עשה נכרי אסקליא לירד בו. אמרו לו: מה אנו לירד? אמר להם: הואיל ולא בפנינו עשה - מתרין אנו לירד בו, וירדו בו רבן גמליאל והזקנים.

יד. מלבן של מטה, ושל צריסה ונקליטי המטה, לווחים של סקבים וכרעי שלחן, ויד של ספין - הרי זה לא יחזיר. ואם החזיר - פטור. ובלבד שלא יתקע. ואם תקע - חייב חטאת. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם היו רפין - נוטל ומחזיר.

טו. מטלטלין את השופר להשקות בו את התינוק. מטלטלין את הקרקש ואת הפנקס לתינוק בשבת. אין מקרקשין, לא את הזוג ולא את הקרקש לתינוק בשבת. מטלטלין את הפנקס ואת המראָה לכסות בהן את הכלים, ואין רואין במראָה. ואם היתה קבועה בכתל - מתר. אין מטלטלין, לא את המקבת, ולא את המקדח, ולא את הקשתניות, לא יכה במקבת על גבי מפסלת, ולא יקדיח בקשתניות, כדרך שעושה בחול. כלי גללים כלי אבנים כלי

¹ סלם או ככש.

אָדְמָה - הָרִי הֵן כָּכָל הַכְּלִים, וּמְטַלְטְלִין אוֹתָן.

טז. כִּפְהָ², בֵּין חֻקּוֹק וּבֵין שְׂאִינוֹ חֻקּוֹק - מְטַלְטְלִין אוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת, וְלֹא אָמְרוּ "חֻקּוֹק" אֲלֵא לְעִנּוּן טַמְאָה. מְדוּכָה - אִם יֵשׁ בָּהּ שׁוּם, מְטַלְטְלִין אוֹתָהּ. וְאִם לֹא - אֵין מְטַלְטְלִין אוֹתָהּ. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְדוּכָה קִטְנָה הַנִּתְּנָה עַל גְּבִי שְׁלַחֲזַן - הָרִי הִיא כִּקְעָרָה וּמְטַלְטְלִין אוֹתָהּ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: צָרוּר, וְאֲבָן הַמְּקַרְזֵלֶת - כּוֹזֵית. כְּאֶגּוֹז וּכְבִיצָה - נוֹטְלוּ וּמְקַנְחִים בּוֹ אֶת רַגְלָיו. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר מִשׁוּם אָבִיו: מֵלֹא הֵיד.

מִסְכַּת שַׁבָּת פָּרָק חֲמִשָּׁה עָשָׂר

א. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: שְׁלֹשָׁה כְּלִים נְטֻלִין בַּשַּׁבָּת, מְקַצְוֵעַ שֶׁל דְּבִלָּה, וְזוּמָא- לִיסְטְרָא שֶׁל קְדָרָה, וְסַכִּין קִטְנָה שֶׁעַל גְּבִי הַשְּׁלַחֲזַן. חִזְרוּ לֵהֵיטֵב מוֹסִיפִין וְהוֹלְכִין, עַד שְׂאִמְרוּ: כָּל הַכְּלִים נְטֻלִין בַּשַּׁבָּת, חוּץ מִן הַמִּסָּר הַגָּדוֹל וְיִתְדוֹ שֶׁל מַחְרָשָׁה. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִף הַעֲגוּלָּה שֶׁל סַפִּינָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אִף צִפְרֵן גְּדוּלָּה. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: אֲפִילוֹ טְלִית, אֲפִילוֹ תְרוּד - אֵין נְטֻלִין אֲלֵא לְצַרְף. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: אֵין נְטֻלִין אֲלֵא לְצַרְף. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: לְצַרְף וְשֶׁלֹּא לְצַרְף.

ב. דִּלְתָּהּ שֶׁל תְּבָהּ וּמַגְדָּל וְשׂוּדָה - נוֹטְלִין וְלֹא מַחְזִירִין. דִּלְתָּהּ שֶׁל לוּל, וְשֶׁל בֵּית תְּרַנְגוּלִין - לֹא נוֹטְלִין וְלֹא מַחְזִירִין. דִּלְתָּהּ מִטָּה שְׁנֹשְׁבֵרָה - הִיא וּשְׁבָרֶיהָ נְטֻלִין בַּשַּׁבָּת. מַכְבֵּשׁ³ שְׁנֹשְׁבֵר - הוּא וּשְׁבָרָיו נְטֻלִין בַּשַּׁבָּת. מְגוּפַת חֲבִית שְׁנֹשְׁבֵרָה - הִיא וּשְׁבָרֶיהָ נְטֻלִין בַּשַּׁבָּת. לֹא יִסְפוֹת מְמָנָה שְׁבֵר, לֹא לְסַמֵּךְ בָּהּ כְּרַעֲי מִטָּה וְלֹא לְכַסּוֹת בָּהֶן אֶת הַכְּלִים. זְרָקָה לְאִשְׁפָּה - הִיא

וּשְׁבָרֶיהָ אֵין נְטֻלִין בַּשַּׁבָּת. שְׁבָרֵי תַנּוּר יִשָּׁן - אֵין נְטֻלִין בַּשַּׁבָּת; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: נְטֻלִין. הַעֵיד רַבִּי יוֹסִי מִשׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, עַל שְׁבָרֵי תַנּוּר יִשָּׁן שֶׁנְטֻלִין בַּשַּׁבָּת, וְעַל כִּסּוּיוֹ שְׂאִין צְרִיף בֵּית יָד. אֵין נוֹטְלִין בְּמוֹט בַּשַּׁבָּת, אֲבָל נוֹטְלִין בְּשֵׁנִים. שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעָה - אָסוּר.

ג. קָנָה שֶׁהִתְקִינוּ בְּעַל הַבַּיִת לֵהֵיטֵב פּוֹתַח וְנוֹעֵל בּוֹ. אִם הָיָה קָשׁוּר וְתְלוּי - פּוֹתַחֲזִין וְנוֹעֵלִין בּוֹ. וְאִם לֹא - אֵין פּוֹתַחֲזִין וְנוֹעֵלִין בּוֹ. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִתְקַן אִף עַל פִּי שְׂאִינוֹ קָשׁוּר, וְאִף עַל פִּי שְׂאִינוֹ תְלוּי. מִקַּל שֶׁעָשָׂה בְּרֵאשׁוֹ מִסְמֵר, לֵהֵיטֵב נוֹטֵל בּוֹ אֶת הַפֶּתַח מֵאַפְּאִפִּירִיּוֹת⁴ - הָרִי הִיא כְּדוֹקָרָן, וּמְטַלְטְלֶת בְּחָצֵר.

ד. מְטַלְטְלִין אֶת הַמְּשַׁלְיָא⁵ לְהַעֲלוֹת בָּהּ דְּלִי אוֹ קִיתוֹן שֶׁל דְּבִלָּה. כִּלְכִלָּה - לִישֵׁב עָלֶיהָ תְּרַנְגֵּלֶת. בְּהִמָּה שֶׁנִּפְלָה לְתוֹף הַבּוֹר - עוֹשִׂין לָהּ פְּרִינְסָה בְּמִקוּמָהּ, בְּשִׁבְלִי שֶׁלֹּא תָמוּת.

ה. אֵין מְפַנִּין אֶת הָאוֹצֵר בַּתְּחִלָּה בַּשַּׁבָּת. אֲבָל עוֹשֶׂה בּוֹ שְׁבִיל, כְּדִי שִׁיחָא נַכְנֵס וְיוֹצֵא.

ו. חָצֵר גְּדוּלָּה שְׂיָרֵד בָּהּ גְּשָׁמִים, וְהָיָה בָּהּ בֵּית אֲבֵל אוֹ בֵּית הַמְּשַׁתָּה, מְבִיא תְּכָן בְּקֶפֶה וּמְרַדֵּד, וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִרְדֵּד בִּידוֹ וּבְקֶפֶה כְּדֹרֵף שֶׁעוֹשֶׂה בַּחֹל. נִסְרִים שֶׁל בֵּית אוּמָן - אִף עַל פִּי מְשׁוּפִין וְאִף עַל פִּי שְׁמַתְקִינִין - מְטַלְטְלִין אוֹתָן.

ז. חֲבָלִים שֶׁל טַבְּחִין, וְטוּמוֹס שֶׁל שְׁטָרוֹת, וְעוֹרוֹת שְׂאִינֵן עֲבוּדִין, אִם הִתְקִינֵן בְּעַל הַבַּיִת - מְטַלְטְלִין אוֹתָן, וְאִם לֹא - אֵין מְטַלְטְלִין אוֹתָן. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: עוֹרוֹת

⁴ כִּסָּא שְׁמוּנִיָּהִים עָלֵיו סְפָרִים וְהוּא שֶׁל עֵץ וְעֵגֶל וּמִתְקַפֵּל וְנִסְגֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט וְנִפְתָּח, וְיֵשׁ שְׁעוֹשִׂין

מִמְנוֹ שְׁלַחֲזַן.

⁵ מְזוּגָה.

² שֵׁם כְּלִי שִׁישׁ לוֹ בֵּית קַבּוּל.

³ הַגְּרָסָה עַל פִּי חֵירוּשְׁלָמִי שַׁבָּת פַּב ע"ב.

עבודין ושאינן עבודין - מטלטלין אותן. אבל גזי צמר, ואניצי פשתן, ולשונות של ארגמן, ומוכין - אין מטלטלין אותן.

ח. מטלטלין את החדש בשבת, ומטלטלין מעשר שני בירושלים, אבל לא בגבולין. מעלין את המדמץ באחד ומאה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: נותן עיניו באחד מהן ואוכל את השאר.

יג. שחלים שטרפן מערב שבת - נותן לתוכן חמץ ושמן. ואין טורפן אלא מערב, וממשיך את החמיתה, ונותן לתוכן. חרדל ששחקו מערב שבת - מביא דבש ונותן לתוכו, ואין טורף אלא מערב. שום שרסקו מערב שבת - מביא גריסין ונותן לתוכו, ואין טורף אלא מערב. אין כותשין את המלח במדוך של עץ, אבל מרסקן הוא ביד של סכין ובעץ הפרור ואינו חושש. אין מרסקין דבלה וגרוגרות וחרובין לפני זקנים בשבת. אבל מרסק הוא ביד של סכין ובעץ הפרור, ואין חושש.

ט. שברי ערבה - לכסות בהן את פי החביות. שברי זכוכית - לכסות בהן את פי הפך. רבי יהודה אומר: ובלבד שיהו עושין מעין מלאכתן. שברי ערבה - לצק בתוכן מקפה, שברי זכוכית - לצק לתוכן שמן לתינוק. חבית שנתגלה, ואבטיח שנקר - נוטלין ומניחין במקום המצנע.

יד. המולל מלילות מערב שבת - מנפח על יד על יד ואוכל, אבל לא בקנון ולא בתמחוי. המולל מלילות מערב יום-טוב - מנפח בקנון ובתמחוי, אבל לא בטבלא ולא בנפה, ולא בכברה, כדרך שעושה בחול. רבי דוסתאי בן רבי ינאי אמר משום רבי אליעזר: מוללין את המלול ומציעין את המוצע, ואופין את האפוי, ומבשלים את המבשל.

י. מטלטלין את החצב, מפני שהוא מאכל צביים. ואת החרדל, מפני שהוא מאכל יונים. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מטלטלין שברי זכוכית מפני שהוא מאכל נעמיות. רבי נתן אומר: אם כן, יטלטלו חבילי זמורות, מפני שהוא מאכל פילין? זה הכלל: כל שהוא מן המוכן - מטלטלין אותן, וכל שאינו מן המוכן - אין מטלטלין אותן. מים שנתגלו - מטלטלין אותן, מפני שהן ראויין לבהמה - דברי רבי מאיר. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל עצמן אסור לקימן מפני סכנת נפשות.

מסכת שבת פרק ששה עשר

א. אין עוקרין בהמה חיה ועוף מרשות היחיד, ואין צריך לומר מרשות הרבים. אבל דוחין בהן עד שיכנסו בלן. כופין את הסל בפני האפרוחים שיעלו ושירדו עליה, ואסור לטלטלו.

יא. חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדין, אם התקינן למאכל בהמה - מטלטלין אותן. ואם לאו - אין מטלטלין אותן. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם נטלין באחת יד - מטלטלין אותן, ואם לאו - אין מטלטלין אותן.

ב. פיצד מסייעין את הבהמה ביום-טוב? נופחין בחוטמו, ונותנין דד לתוף פיו, ואוחז בולד שלא יפול. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מרחמין היינו על בהמה

יב. חבילי אזוב, הסאה, והקורנית - שהכניסן לעצים - אין אוכל מהן בשבת. למאכל בהמה - אוכל מהן. קוטם ואוכל, ובלבד שלא יקטם בכלי. מולל ואוכל - ובלבד שלא ימלול בכלי הרבה - דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: מולל בראשי

⁶ בגמרא: 'אמיתה', והוא שם של צמח בושמי.

⁷ הגר"א גרס: בפנים.

טְהוּרָה בְיוֹם-טוֹב. קוֹשְׁרִין אֶת הַטְּבוּר. רַבִּי יוֹסִי אָמַר: נוֹהֲגִין הַיְיִנוּ, אַף חוֹתְכִין. טוֹמְנִין אֶת הַשְּׁלִיא כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּצֵץ הַגֹּלֶד, כְּגוֹן בְּסִפֵּל שֶׁל שֶׁמֶן וּבִכְסוּת, וּבִקְפָה שֶׁל תְּבֵן, וּמֵהַלְקֻטִין לְמִילָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִם לֹא הִלְקִיט - חַיֵּב מִיתָה. וְכוּרְךָ עֲלֶיהָ חוּטֵי צֶמֶר וְחוּטֵי פִשְׁתָּן, וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִקְשֹׁר. וּמְזַלֵּף עֲלֶיהָ אֶת הַחֲמִין. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׂאֵדָם מְזַלֵּף אֶת הַחֲמִין עַל גְּבֵי מִכְתּוֹ.

ג. כָּל זֶמֶן שְׁעוֹסֵק בְּמִילָה - חוֹזֵר אָף עַל צִיצִין שֶׁאֵין מְעַכְבִּין אֶת הַמִּילָה, פֶּרֶשׁ, אֵין חוֹזֵר אֲלֵא עַל צִיצִין הַמְּעַכְבִּין בִּלְבָד.

ד. בֶּן שְׁבַעָה - דוֹחִין עֲלָיו אֶת הַשְּׁבֶת. בֶּן שְׁמֹנֶה - אֵין דוֹחִין עֲלָיו אֶת הַשְּׁבֶת. סִפֵּק בֶּן שְׁבַעָה, סִפֵּק בֶּן שְׁמֹנֶה - אֵין דוֹחִין עֲלָיו אֶת הַשְּׁבֶת. בֶּן שְׁמֹנֶה - הָרִי הוּא כְּאַבֵּן, וְאֵין מְטַלְטְלִין אוֹתוֹ. אֲבָל אִמּוֹ שׁוֹחֵה עֲלָיו וּמְנִיקָתוֹ. אֵין גּוֹדֵר טְמֵאָה מִן הַמֵּת, לֹא בְּאֵדָם וְלֹא בְּכֵלִים. אֵין מְטַמֵּא לֹא בְּזִיבָה וְלֹא בְּצִרְעָת, אֵין זוֹקֵק לִיבּוֹם וְאֵינוֹ פּוֹטֵר מִן הַיּבּוֹם. וְאֵינוֹ מְאָכִיל בְּתֵרוּמָה, וְאֵין פּוֹסֵל מִתֵּרוּמָה, וְאֵינוֹ נוֹחַל וְאֵינוֹ מְנַחֵל. פֶּרֶשׁ מְמַנּוֹ אֲבָר - הָרִי הוּא כְּאַבֵּר מִן הַחֵי. וּבִשְׂוֹר - הָרִי הוּא כְּבִשְׂוֹר מִן הַחֵי. זֶה הַכֹּלָל: כָּל זֶמֶן שֶׁהוּא חֵי - אֵינוֹ לֹא כְּחֵי וְלֹא כְּמֵת. מֵת - הָרִי הוּא כְּמֵת לְכֹל דְּבָר. וְאֵיזְהוּ בֶּן שְׁמֹנֶה? כָּל שֶׁלֹּא כָּלוּ לוֹ חֲדָשָׁיו. רַבִּי אֹמֵר: סִימְנֵיו נִכְרִין בּוֹ, צִפְרָנָיו וְשַׁעֲרוֹ שֶׁלֹּא גָּמְרוּ. וְכִדְרָךְ שֶׁבֶן שְׁמֹנֶה בְּאֵדָם נִפְל, כִּדְ בֶּן שְׁמֹנֶה בְּבִהְמָה גִּסָּה נִפְל. וְכֵן אַרְבַּעָה בְּדִקְהָ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: כָּל שֶׁשָּׁהָה שְׁלִשִׁים יוֹם בְּאֵדָם - אֵינוֹ נִפְל, שְׁנַאֲמַר (בַּמִּדְבָּר י"ח, טז): "וּפְדוּיוֹ מִבֶּן חֲדָשׁ תִּפְדֶּה". וְכֹל שֶׁשָּׁהָה שְׁמֹנֶה יָמִים בְּבִהְמָה - אֵינוֹ נִפְל, שְׁנַאֲמַר (וַיִּקְרָא כ"ב, כז): "וַיְמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יָרְצָה" וְגו'.

ה. נֶסֶת לְרֵאשׁוֹן וְמֵת, לְשֵׁנִי וְמֵת, לְשְׁלִישִׁי - לֹא תִנְשָׂא; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל אָמַר: לְשְׁלִישִׁי תִנְשָׂא, לְרַבִּיעִי לֹא תִנְשָׂא. הֵיתָה יוֹלְדֵת זָכָרִים וְהֵן גְּמוּלִים

וּמֵתִים. מְלָה רֵאשׁוֹן וְמֵת, שְׁנֵי וְמֵת, שְׁלִישִׁי לֹא תִמּוּל; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל אָמַר: שְׁלִישִׁי תִמּוּל, רַבִּיעִי לֹא תִמּוּל. מַעֲשֵׂה בְּאַרְבַּע אַחֲיוֹת בְּצִפּוּרֵי, שְׁמֵלָה רֵאשׁוֹנָה וְמֵת, שְׁנֵינָה וְמֵת, שְׁלִישִׁית וְמֵת, וְכֹא מַעֲשֵׂה לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל, וְאָמַר, רַבִּיעִית לֹא תִמּוּל. אָמַר רַבִּי נִתָּן: כְּשֶׁהֵייתִי בַּמִּדְּינָה שֶׁל קְפוּטְקִיא - הֵיתָה שֵׁם אִשָּׁה אַחַת שֶׁהֵיתָה יוֹלְדֵת זָכָרִים וְהֵן נְמוּלִין וּמֵתִים. מְלָה רֵאשׁוֹן וְמֵת, שְׁנֵי וְמֵת, שְׁלִישִׁי הַבֵּיאָתוֹ לְפָנָי, רֵאִיתִיו שֶׁהֵיאָה יְרוּק. נִסְתַּכְלַתִּי בּוֹ וְלֹא מִצְאֵתִי בּוֹ דָם בְּרִית. אָמְרוּ לִי: מַה אָנּוּ לְמוּלוֹ? אָמַרְתִּי לָהֶם: הֵמֵתִינוּ לוֹ עַד שֶׁיִּכְנַס בּוֹ דָם. הֵמֵתִינוּ לוֹ וּמְלוּהוּ, וְחִיָּה. וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ נִתָּן הַכְּבָלִי עַל שְׁמִי.

ו. הַמְשׁוּף - צִרְיָךְ שִׁימוּל. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: מְשׁוּף לֹא יְמוּל מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְסַכֵּן. אָמְרוּ לוֹ: הֲרַבָּה מְלוֹ בִּימֵי בֶּן כּוֹזִיבָא, וְהָיוּ לָהֶם בָּנִים וְלֹא מֵתוּ, שְׁנַאֲמַר (בְּרֵאשִׁית י"ז, יג): "הַמּוּל יְמוּל" - 'אִפְלוּ מֵאָה פְּעָמִים'. וְאֹמֵר (שֵׁם י"ז, יד): "אֶת בְּרִיתִי הַפֶּר" - 'לְרַבּוֹת אֶת הַמְשׁוּף'.

ז. מִי שֶׁנוֹלַד מְהוּל, וְגַר שֶׁנִּתְגַּיֵּר מְהוּל, וְתִינּוֹק שֶׁעֲבַר זְמָנוֹ, וְשֶׁאֵר כָּל הַנְּמוּלִין - אֵין מְלִין אוֹתָן אֲלֵא בְיוֹם. רַבִּי אֲלֵעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: בְּזְמָנּוֹ אֵין מְלִין אוֹתוֹ אֲלֵא בְיוֹם. עֲבַר זְמָנוֹ - מְלִין אוֹתוֹ בֵּין בְּיוֹם בֵּין בְּלֵילָה. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל אָמַר: אִם הֵיאָה מְסַרְבֵּל בְּבִשְׂוֹר - רוֹאֵין אוֹתוֹ בְּשַׁעָה שְׁמַתְקָשָׁה, אִם נִרְאָה עֶרֶל - מְלִין אוֹתוֹ, וְאִם לֹא - אֵין מְלִין אוֹתוֹ.

ח. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִנֵּין לְמִילָה שֶׁהִיא בְּמִקּוּם פְּרִי? שְׁנַאֲמַר (וַיִּקְרָא י"ט, כג): "וַעֲרַלְתֶּם עֲרַלְתּוֹ אֶת פְּרִיו"; וְאֹמֵר (בְּרֵאשִׁית י"ז, יד): "וַעֲרַל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יְמוּל אֶת בִּשְׂוֹר עֲרַלְתּוֹ" - 'מִמְּקוֹם שֶׁהוֹלַד נִכְרָ אִם זָכָר אִם נְקֵבָה, מִשֵּׁם מְלִין אוֹתוֹ'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֵעָזָר: לֹא נִחְלַקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל עַל מִי שֶׁנוֹלַד מְהוּל - שְׁצָרִיךְ לְהִטִּיף מִמֶּנּוּ דָם

ברית, מפני שהיא ערלה כבושה, על מה נחלקו? על גר שנתגיר כשהוא מהול, שבית שמאי אומרים: צריך להטיף ממנו דם ברית; ובית הלל אומרים: אין צריך.

וגוזזין לו כרשינין. אוכל ואינו צריך לעשר; דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: צריך לעשר.

יב. מחמין חמין לחולה בשבת, בין להשקותו ובין לרפאותו, ואין אומרים: 'המתינו לו שמא יחיה', אלא ספקו דוחה שבת, ולא ספק שבת זו, אלא ספק שבת אחרת. ואין אומרים שיעשו דברים בנכרים ובקטנים, אלא בגדולים שבישראל. אין אומרים: 'יעשו דברים הללו על פי נשים, על פי נכרים'; אלא מצטרפין דעת ישראל עמהן.

ט. אמר רבי שמעון: לא נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע, על מי שהיה לו למול אחר שבת ומלו בשבת - שהוא חייב, על מה נחלקו? על מי שהיה לו למול בערב שבת ומלו בשבת, שרבי אליעזר מחיב חטאת ורבי יהושע פוטר. אמר לו רבי אליעזר: אי אתה מודה במי שהיה לו למול אחר שבת ומלו בשבת שהוא חייב, שהחליף את זמנו? אף מי שהיה לו למול בערב שבת ומל בשבת? זה חייב שכן החליף את זמנו! אמר לו רבי יהושע: לא! אם אמרת במי שהיה לו למול אחר שבת ומלו בשבת שהוא חייב, שאינו ב'קום מול', תאמר במי שהיה לו למול ערב שבת, ומלו בשבת, זה חייב. שכן ב'קום מול'? אמר לו רבי אליעזר: נותר יוכיח! שמאמש ב'קום אכול', ואם אכלו למחר - הרי זה חייב! אמר לו רבי יהושע: לא! אם אמרת בנותר שכן אינו ב'קום אכול בו ביום', תאמר במילה, שכל יום ב'קום מול'?

יג. אמר רבי יוסי: מנין לפקוח נפש שדוחה שבת? שנאמר (שמות לא, יג): "את שבתתי תשמרו"; יכול במילה ועבודה ופקוח נפש? תלמוד לומר: 'אף' - חלק; פעמים שאתה שובת, פעמים שאי אתה שובת. רבי אליעזר אומר: מילה דוחין את עליה השבת. מפני מה? מפני שחייבין עליה פרת לאחר זמן! והרי דברים קל וחמר, ומה אם על אבר אחד ממנו - דוחה את השבת, דין הוא שידחה השבת על כולו. אמרו לו: ממקום שבאת, מה להלן ודאי ולא ספק, אף כאן ודאי ולא ספק. אמר רבי עקיבא: וכי במה החמירה תורה, בעבודה או בשבת? החמירה בעבודה יתר משבת, שהעבודה דוחה את השבת ואין שבת דוחה אותה. והרי דברים קל וחמר, ומה עבודה שדוחה את השבת - ספק נפשות דוחה אותה, שבת שעבודה דוחה אותה - אינו דין שספק נפשות דוחה אותה? הן למדת, שספק נפשות דוחה את השבת.

י. מפקחין על ספק נפשות בשבת, והזריז - הרי זה משבח! ואין צריך לטול רשות מבית דין. פיצד? נפל לים ואין יכול לעלות, טבעה ספינתו בים ואינה יכולה לעלות - יורדין ומעלין אותו משם, ואין צריך לטול רשות מבית דין. נפל לבור ואין יכול לעלות - עוקרין לו חוליא ויורדין ומעלין אותו משם, ואין צריך לטול רשות מבית דין. תינוק שנכנס לבית ואין יכול לצאת - שוברין דלתות הבית, ואפילו היו של אבן, ומוציאין אותו משם, ואין צריך לטול רשות מבית דין. מכבין ומפסיקין לדלקה בשבת. והזריז - הרי זה משבח, ואין צריך לטול רשות מבית דין.

יד. רבי אחא אמר משום רבי עקיבא: הרי הוא אומר (שמות כב, א): "אם במחאתך ימצא הגנב" וגו', בעל הבית מהו? ודאי או ספק? הוי אומר: ספק. אם הורגין נפש להחיות נפש בספק, דין הוא שידחו את השבת להחיות נפש בספק, הן לא נתנו מצות לישראל אלא לחיות בהן, שנאמר (ויקרא יח, ה): "אשר יעשה אתם האדם וחי

יא. מי שנשכו נחש - קורין לו רופא ממקום למקום, ושוחטין לו תרנגלת,

אבְקִילוּס לֹא הִיָּה נוֹהֵג, לֹא כְדַבְרֵי בֵּית שְׁמַאי, וְלֹא כְדַבְרֵי בֵּית הַלֵּל, אֲלֵא נוּטֵל וּמִשְׁלִיךְ לְאַחַר הַמִּטָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: עֲנוּתוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן אֲבָקִילוּס שָׂרְפָה אֶת הַהִיכָל.

ה. מְקַנְחִין בְּזַנְבֵי הַסּוֹס, וּבְזַנְבֵי הַפָּרָה, וּבְזַנְבֵי שׁוּעַל, וּבַמִּפְּהָ שֶׁל קוֹצִין, וּבִשְׁעַר שֶׁל שׁוּעַל, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִקְנַח בְּיָדוֹ וּבַמִּפְּהָ כְּדֶרֶךְ שְׁעוֹשֶׂה בַחּוּל.

ו. פְּרוֹת שֶׁנִּתְפָּזְרוּ - מִלְקָט אֶחָד אֶחָד וְאוּכַל. נִתְעַרְבוּ לוֹ פְּרוֹת בְּפְרוֹת - בּוֹרֵר וְאוּכַל בּוֹרֵר וּמְנִיחַ עַל הַשְּׁלֶחֶן; בּוֹרֵר וּמִשְׁלִיךְ לִפְנֵי בְהֵמָתוֹ. בְּדַק אֵלוֹ בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ וְאֵלוֹ בְּפִנֵּי עֲצָמָן, אוֹ שֶׁלֶקֶט מִתּוֹכָן עֶפֶר וְצִוּרוֹת - הֵרִי זֶה חֵיֵב.

ז. פָּגַה שֶׁטְּמְנָה בְּתֵבּוֹן, וְכֵן חָרְרָה שֶׁטְּמְנָה בְּגַחְלִים, אִם מְגַלָּה מְקַצְתָּהּ - נוּטֵל. וְאִם לֹא - אֵינוֹ נוּטֵל. אֲלַעֲזֹר בֶּן תְּדָאִי אוֹמֵר: תּוֹחֲכֵן בְּשִׁפּוּד אוֹ בְּסִכִּין וְנוּטְלֵן בְּשֶׁבֶת.

ח. אֵין מְטַבִּילִין אֶת הַכִּלִּי עַל גְּבֵי מִימּוֹ לְטַהְרוֹ בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין מְשִׁיקִין אֶת הַמַּיִם בְּכִלֵּי אֶבֶן לְטַהֵרֵן בְּשֶׁבֶת - דְּבָרֵי רַבִּי. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים: מְטַבִּילִין אֶת הַמַּיִם בְּיוֹם-טוֹב, וּמְשִׁיקִין אֶת הַמַּיִם בְּכִלֵּי אֶבֶן לְטַהֵרֵן, אֲבָל לֹא לְהַטְבִּילֵן. כָּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּאֵב הַטְּמָאָה - אֵין מְטַבִּילִין אוֹתָן בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּשֶׁבֶת. אֲבָל מְמַלֵּא הוּא כּוֹס אוֹ דֵּלִי אוֹ קֵתוֹן לְשִׁתּוֹ, וּמַחֲשֵׁב עֲלֵיהֶן וּמְטַבִּילֵן, טוֹבֵל כְּדַרְכוֹ מִטְּמָאָה חֲמוּרָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִטְּמָאָה קְלָה.

ט. קוֹרֵעַ אֶדָם אֶת הָעוֹר שֶׁעַל פִּי הַחִבִּית שֶׁל יֵין וְשֶׁל מוֹרִיס, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַנֵּן לְעִשׂוֹת זְנוּק. אֵין פּוֹתְחִין לְפָסִין סְתוּמוֹת. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מִתִּיר.

י אֵין סִכִּין אֶת הַכִּלִּים בְּשִׁבִּיל לִפּוֹתָן. אִם לְנֵאוֹתָן לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן - מִתֵּר. לֹא יִתֵּן אֶדָם שָׁמֶן עַל גְּבֵי טַבָּלָא שֶׁל שֵׁישׁ לְהַתְעַגֵּל עֲלֵיהֶן, לְפִי שְׁאִין סִכִּין, וְאֵין נוֹפְחִין, וְאֵין

בָּהֶם" - וְחֵי בָהֶן וְלֹא שְׁמִיּוֹת בָּהֶן; אֵין לָךְ דְּבַר עוֹמֵד בְּפִנֵּי פְקוּחַ נֶפֶשׁ, חוּץ מִעֲבוּדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרִיּוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁלֹּא בְשַׁעַת הַגְּזֵרָה, אֲבָל בְּשַׁעַת הַגְּזֵרָה, אֲפִילוֹ מִצְוָה קְלָה שֶׁבִקְלוֹת - אִדָם נוֹתֵן נֶפֶשׁוֹ עֲלֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כב, לב): "וְלֹא תַחְלְלוּ אֶת שֵׁם קֹדֶשׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם". וְאוֹמֵר (משלי טז, ט): "כָּל פֶּעַל ה' לְמַעְנֵהוּ".

מִסְכַּת שַׁבַּת פָּרָק שֶׁבָעָה עֶשֶׂר

א. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתִי אֲמָרוּ נוֹתְנִין לְתַלְמוּיָהּ בְּיוֹם-טוֹב? בְּזִמְן שֶׁנִּתֵּן לְתוֹכָהּ מְעַרְבֵי יוֹם-טוֹב. לֹא נִתֵּן לְתוֹכָהּ מְעַרְבֵי יוֹם-טוֹב - לֹא יִתֵּן לְתוֹכָהּ בְּיוֹם-טוֹב. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: טוֹרֵף אֶדָם חִבִּית יֵינָהּ בְּשִׁמְרֵיהֶן, וְנוֹתֵן לְתַלְמוּיָהּ בְּיוֹם-טוֹב. מְסַנְּנִין אֶת הַבֵּיצָה בְּסוּדְרִין וּבְכַפִּיפָה מְצִרִית. נוּטֵל בְּכַבְרָה וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הָאֵבִיס. רַבִּי אֲלֵיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מְעָרִין לְכַבְרָה בְּשֶׁבֶת.

ב. אֵין שׁוֹרִין אֶת הַחִלְתִּית בְּשֶׁבֶת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: בְּצוּנָן - מִתֵּר, בְּחַמִּין - אָסוּר. אֵין מְזַלְחִין אֶת הַבֵּית בְּכָל מִינֵי זִלְחִין, אֲבָל מְמַלֵּא חִבִּית מַיִם, וְשׁוֹפֵף וְשׁוֹנֶה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. גּוֹרְפִין מִלִּפְנֵי הַפֶּטֶם וּמְסַלְקִין לְצַדִּין מִפְּנֵי הָרַעֲי - דְּבָרֵי רַבִּי דּוּסָא. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים: כָּאֵן וְכָאֵן מְסַלְקִין לְצַדִּין.

ג. הַקֵּשׁ שִׁישָׁן עֲלָיו מְעַרְבֵי שַׁבַּת - מְנַעֲנְעוּ בְּשֶׁבֶת. לֹא יִשֵּׁן עֲלָיו מְעַרְבֵי שַׁבַּת - לֹא יִנְעַנְעוּ בְּיָדוֹ בְּשֶׁבֶת. מְכַבֵּשׁ שֶׁל בַּעֲלֵי בַתִּים שֶׁהִתִּירוּ לְהִיּוֹת נוּטֵל הֵימָנוּ אֶת הַכִּלִּים - נוּטֵל אֶת הַמַּקֵּל וְאֶת הַלְלוּחִים וּמְחַזְרִין לְשָׂדֶה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן כָּלִים. כָּל שֵׁישׁ בּוֹ דְּבָרִים הַנְּטֻלִין וְדְבָרִים שְׁאֵין נְטֻלִין - נוּטֵלוֹ וְנוּטֻלִין הֵימָנוּ, וּמְחַזְרֵיו לְמַקּוּמוֹ.

ד. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: מְגַבִּיהִין מֵעַל הַשְּׁלֶחֶן עֲצָמוֹת וְקַלְפִּין. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: מְסַלְקִין אֶת הַטַּבָּלָא כְּלָה וּמְנַעֲרָה. זְכַרְיָה בֶּן

מדיחין את הקרקע ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת.

יא. הרוחץ במערה ובמי טבריא, ונסתפג אפלו בעשר אלונטיאות לא יביאם בידו. וכן עשרה בני אדם במדה הזאת, ואם צריך להם - ממתין להם עד שינגב ונוטלן ובא לו. לא יתן אדם שמן על גבי ראשו וילך למרחץ, אבל סך כל גופו ומקנח כל גופו אבר אבר. מוליך אדם שמן הרבה באלונטיות הרבה למרחץ, וסך כל גופו אבר אבר ומקנח כל גופו אבר אבר, ואינו חושש. רבן שמעון בן גמליאל אומר: טרקלין שהסיק מערב שבת מטיל ביום שבת, לא הסיקו מערב שבת, לא יטיל בה ביום השבת.

יב. אין מגרדין במגרת ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת. רבן שמעון בן גמליאל מתיר. וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר: שאם היו ידיו מלכלכות בטיט ובצואה - מגרדין כדי שלא ישנפו את כליו.

יג. הרוחץ בחמי טבריא, לא יזלפו עליו אחרים, אבל מזלף הוא על ידי עצמו. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף לא יזלף הוא על ידי עצמו, מפני שמרבה הכל ומכבה את הקרקע, אבל רוחץ כדרכו ועולה.

יד. רבי שמעון בן אלעזר אומר, בית שמאי אומרים: אין הורגין את המאכלת בשבת, ובית הלל מתירין. וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר, בית שמאי אומרים: אין פוסקין צדקה לעניים בשבת בבית הכנסת, אפלו להשיא יתום ויתומה, ואין משדכין בין איש לאשתו, ואין מתפללין על החולה בשבת; ובית הלל מתירין.

טו. המפלה את כליו - הרי זה מולל וזורק, ובלבד שלא יהרג. אבא שאול אומר: נוטל וזורק ובלבד שלא ימלול. לא יפלה אדם את כליו ברשות הרבים מפני הכבוד. רבי יהודה אומר: אף בחול אין עושין אפקטוזין ברשות הרבים מפני הכבוד.

טז. לא ישטיח אדם את כליו ברשות הרבים לנגבן אפלו מן הזעה. אין רצים בשבת כדי להתעמל, אבל מטיל כדרכו אפלו כל היום שלו, ואינו חושש. בהמה שאכלה פרות הרבה - מטילין אותה בחצר בשביל שלא תמות.

יז. אין מבקרין את המומין ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת. אם לבו ביום - מבקרין את המומין בשבת, ואין צריך לומר ביום-טוב.

מסכת שבת פרק שמונה עשר

א. כתב המהלך תחת הצנורות ותחת הדיוקנאות - אין מסתכלין בו. ולא עוד, אלא אף בחול אין מסתכלין בדיוקנאות, משום שנאמר (ויקרא יט, ד): "אל תפנו אל האלילים" וגו'. רבי יוסי הגלילי אומר: אם ראתי צדיק שיצא לדרך ואתה מבקש לצאת לאותה הדרך - הקדים על ידו שלשה ימים או אחר על ידו שלשה ימים, כדי שתצא עמו בדרך, מפני שמלאכי שלום מלוין אותו, שנאמר (תהלים צא, יא): "כי מלאכיו יצוה לך" וגו'. ואם ראתי רשע שיצא לדרך ואתה מבקש לצאת לאותה הדרך - הקדים עליו שלשה ימים או אחר עליו שלשה ימים, כדי שלא תצא עמו לדרך, מפני שמלאכי שטן מלוין אותו, שנאמר (תהלים קט, ו): "הפקד עליו רשע" וגו'.

ב. רבי שמעון בן אלעזר אומר: השושבינין וכל בני חפה מפסיין על מנותיהן, שאם הותרו - מחזירין לשדה. מפסי אדם את אורחיו ואורחיו מפסיין זה עם זה, כדי שיטול חלקו תחלה, לא שיטול שלו ושל חברו. מונה אדם את אורחיו כמה בפנים כמה בחוץ, וכמה מנות צריך שיתקן להם - מן הכתב שעל גבי הכתל, אבל לא מן הטבלא, ולא מן הפנקס, כדרך שהוא עושה בחול.

אומר: חזרו למקומן - יאכלו. למקום אחר - לא יאכלו. החזירן חרש שוטה וקטן, בין למקומן בין למקום אחר - הרי אלו יאכלו.

י. פלים ששבתו בעיר, וכן פלים של אחרים ששבתו בתוך העיר - הרי אלו פאנשי העיר ויש להם אלפים אמה לכל רוח, מה שהביא נכרי מחוץ לתחום - לא יזיזם ממקומן.

יא. נותנין פלי מיקר⁸ וכלי מתכות על גבי כרסו של מת. ופוקקין לו את נקביו, ועליו אמר שלמה (קהלת יב, ה): "עד אשר לא ירתק" וגו'. רבי שמעון בן אלעזר אומר: הרוצה לאמץ את עיני המת בשבת - נופח יין בחוטמו ונותן שמן בשני ריסי עיניו, והן מתאמצין מאליהן. וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר: אפילו קטן בן יומו חי מחללין עליו את השבת, ואפילו דוד מלך ישראל מת אין מחללין עליו את השבת, שכל זמן שאדם חי - עוסק במצות, לפיכך מחללין עליו את השבת, מת - בטל מן המצות, לפיכך אין מחללין עליו את השבת. וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר: אפילו קטן בן יומו חי - אין משמרינן אותו, לא מן החלדה ולא מן העכברים, שהפלב רואה אותו ובורח. ואפילו עוג מלך הבשן מת משמרים אותו מן החלדה ומן עכברים, שכל זמן שאדם חי מוראו מטל על הבריות, שנאמר (בראשית ט, ב): "ומוראכם וחתכם יהיה" וגו'. מת - בטל מוראו מן הבריות.

יב. מי שהחשיך בדרך - נותן פיסו לנכרי. ואם אין עמו נכרי - מניחו על החמור. הגיע לחצר החיצונה - נוטל את הפלים הנטלים בשבת. ושאינם נטלין, מתיר את החבלים והשקים נופלים. רבי שמעון אומר: אם היה עליו שליף⁹ מלא - נכנס

ג. מחשב אדם יציאותיו כמה הוציא בתוך ביתו, וכמה הוציא לפועליו, וכמה הוציא לאורחין, מן הכתל שהוא לשעבר, אבל לא מן הכתל שהוא לעתיד לבא. מוציא אדם כמה שיש לו בתוך ביתו ונותן לפני האורחין, כגון אגוזים תמרים וקליות. רבי אלעזר אומר: או חסר או יתר.

ד. המכתבין שבפרקים - אין קורין בהן, אם היה דבר שהוא צרך מדינה - מתר. כל השבונות שהוא צריך להן, בין שעברו ובין לעתיד לבא - אין מחשבין אותן בשבת. חשבונות שאין אלא מה בכך - מחשבין אותו בשבת.

ה. לא יטיל אדם על שפת של מדינה כדי שתחשיך ויכנס וירחוק, ולא על התחום כדי שתחשיך ויביא פרות, אבל מחשיך הוא לשמור ומביא פרות בידו ואינו חושש.

ו. לא יאמר אדם לחברו: 'הנראה שתעמד עמי לערב'? רבי יהושע בן קרחה אומר: אומר אדם לחברו: 'הנראה שתעמד עמי לערב'? אין מחשיכין על התחום להביא את הבהמה, אם היתה חוץ לתחום - קורא לה והיא באה.

ז. מחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה ועל עסקי מת. זה הכלל אמר אבא שאול: כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיך עליו. ועל עסקי המת להביא לו ארון ותכריכים, ואומר לו: 'אם לא מצאת במקום פלוני - הבא ממקום פלוני'; 'אם לא מצאת במנה - הבא במאתים'; רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: ובלבד שלא יאמר לו סכום מקח.

ח. נכרי שהביא חלילין בשביל ישראל בשבת - לא יספוד בהן אותו ישראל, אבל ישראל אחר - מתר. עשו לו ארון וחרפו לו קבר - לא יקבר בו אותו ישראל, אבל ישראל אחר - מתר.

ט. פרות שיצאו חוץ לתחום וחזרו בשוגג - יאכלו. במזיד - לא יאכלו. רבי נחמיה

⁸ פלים שמוביאים קרירות, כגון פלי זכוכית.

⁹ שץ

תּחַתּוֹ וּמִפְּרָקוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּנִכְרֵי הַמְּכִירוֹ, אֲבָל בְּנִכְרֵי שְׂאִין מִכִּירוֹ - מֵהֶלֶךְ אַחֲרָיו עַד שְׁמַגִּיעַ לְבֵיתוֹ.

וּמִמַּעַטּוֹ עַד עֲשָׂרִים אֲמָה. מְבוֹי שֵׁישׁ לוֹ צוֹרֵת הַפֶּתַח, אֵף עַל פִּי שְׂרָחַב מִעֶשֶׂר אַמּוֹת - הֲרִי זֶה אֵין צָרִיךְ לְמַעַט.

יג. אֵיזוֹ הַמְּרָאָה? כָּל שְׁמַרְבִּיצוֹ וְעוֹקֵם אֵת צְוָארוֹ וְנוֹתֵן מַיִם וְכִרְשֵׁינִין כְּאֶחָד. אֵיזֵהוּ הוּא הַלְעֻטָּה? כָּל שְׂמַאכְלָה מִצְמֵד, וְנוֹתֵן מַיִם בְּפָנָי עֲצָמָן וְכִרְשֵׁינִין בְּפָנָי עֲצָמָן. מֵהֶלֶקֶטִין אֲוִיזִין וְתִרְנַגּוּלִין וְיוֹנֵי הַרְדְּסִיאוֹת, נוֹתְנִין לְפָנֵיהֶן מַיִם, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שְׂמֵהֶלֶקֶטִין. אֵין מֵהֶלֶקֶטִין לְיוֹנֵי שׁוֹבֵךְ וְלְיוֹנֵי עֲלִיָּה. וְלַצִּפּוּרִין שְׁקַנְנוֹ בְּטַפִּיחַ וּבְבִימָה. וְאֵין נוֹתְנִין לְפָנֵיהֶן מַיִם. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שְׂאִין מֵהֶלֶקֶטִין.

ב. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַכֶּשֶׁר מְבוֹי בְּלַחֲיִים. מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר שֶׁהֶלֶךְ אֲצֵל רַבִּי יוֹסִי בֶּן פְּרִידָה לְאוּבְלִין, וּמִצָּא שְׂיוֹשֵׁב בְּמְבוֹי שְׂאִין לוֹ אֵלָא לַחֵי אֶחָד. אָמַר לוֹ: בְּנִי! עֲשֵׂה לַחֵי אַחֵר. אָמַר לוֹ: וְכִי לְסוֹתְמוֹ אֲנִי צָרִיךְ? אָמַר לוֹ: יִסְתָּם, וּמָה רְאִיָּה לְשַׁבַּת בְּכַךְ?

יד. נִדְרֵי שַׁבַּת - מִפְּרִיז אֹתָן בְּשַׁבַּת. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ נִדְרֵי שַׁבַּת מִפְּרִיז אֹתָן בְּשַׁבַּת? שְׂאֵם חֲשָׁכָה וְלֹא הִפֵּר - אֵינּוּ יָכוֹל לְהִפֵּר.

ג. אָמַר רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לֹא נִחְלַקוּ בֵּית שְׂמַאי וּבֵית הֵלֵל עַל מְבוֹי שֶׁהוּא פְּחוֹת מִעֶשֶׂר אַמּוֹת, שְׂאֵינּוּ צָרִיךְ כְּלוּם. עַל מָה נִחְלַקוּ? עַל רַחֲב מְאַרְבַּע אַמּוֹת וְעֶשֶׂר אַמּוֹת, שְׁבִית שְׂמַאי אוֹמְרִים: לַחֵי וְקוֹרָה. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: לַחֵי אוֹ קוֹרָה. קוֹרָה הַיּוֹצֵאת מִכֶּתֶל זֶה וְאֵינָהּ נוֹגַעַת בְּכֶתֶל זֶה. וְכֵן שְׁתֵּי קוֹרוֹת, אַחַת יּוֹצֵאָה מִכֶּתֶל זֶה וְאַחַת יּוֹצֵאָה מִכֶּתֶל זֶה, וְאֵינָן נוֹגַעוֹת זוּ בְּזוֹ, פְּחוֹת מִשְׁלוֹשָׁה - אֵין צָרִיךְ לְהִבְיֵא קוֹרָה אַחֲרָת, שְׁלֹשָׁה - צָרִיךְ לְהִבְיֵא קוֹרָה אַחֲרָת. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: פְּחוֹת מְאַרְבָּעָה אֵין צָרִיךְ לְהִבְיֵא קוֹרָה אַחֲרָת. אַרְבָּעָה צָרִיךְ לְהִבְיֵא קוֹרָה אַחֲרָת. וְכֵן שְׁתֵּי קוֹרוֹת הַמִּתְאִימוֹת, לֹא בְּזוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל אֲרִיחַ וְלֹא בְּזוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל אֲרִיחַ, אִם מִקְּבֻלוֹת אֲרִיחַ לְרַחֲבוֹ טַפַּח - אֵין צָרִיךְ לְהִבְיֵא קוֹרָה אַחֲרָת. וְאִם לֹאוּ - צָרִיךְ לְהִבְיֵא קוֹרָה אַחֲרָת, וְאִם לֹאוּ - צָרִיךְ לְהִבְיֵא קוֹרָה אַחֲרָת. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם מִקְּבֻלוֹת אֲרִיחַ לְאֲרֹכּוֹ שְׁלֹשָׁה - אֵין צָרִיךְ לְהִבְיֵא קוֹרָה אַחֲרָת, וְאִם לֹאוּ - צָרִיךְ לְהִבְיֵא קוֹרָה אַחֲרָת.

טו. הַמְּשֹׁמֵר זְרַעִים מִפְּנֵי עוֹפוֹת, וּמִקְשָׁאוֹת מִפְּנֵי חַיּוֹת - מְשֹׁמֵר כְּדָרְכוֹ בְּשַׁבַּת, וּבִלְבַד שְׂלֵא יִסְפֵּק, וְלֹא יִרְקַד, וְלֹא יִטְפִּיחַ, כְּדָרְךְ שְׁעוֹשֶׂה בַּחוּל.

טז. הַשׁוֹכֵר אֵת הַפּוֹעֵל לְשֹׁמֵר לוֹ אֵת הַפְּרָה וְלְשֹׁמֵר לוֹ אֵת הַתֵּינּוֹק - לֹא יִתֵּן לוֹ שְׂכָרוֹ שֶׁל שַׁבַּת, לְפִיכֵךְ אֵין אַחֲרֵיוֹתוֹ עֲלָיו בְּשַׁבַּת. אִם הָיָה שְׂכִיר שַׁבַּת, שְׂכִיר חֹדֶשׁ, שְׂכִיר שָׁנָה, שְׂכִיר שְׁבוּעָה - נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ שֶׁל שַׁבַּת, לְפִיכֵךְ אַחֲרֵיוֹתוֹ עֲלָיו בְּשַׁבַּת. לֹא יֹאמַר לוֹ: 'תֵּן לִי שְׂכָרִי שֶׁל שַׁבַּת', אֵלָא אוֹמַר לוֹ: 'תֵּן לִי שְׂכָרִי שֶׁל עֶשְׂרֵה יָמִים'.

יז. לֹא עוֹלִין בְּאֵילָן, וְלֹא רוֹכְבִין עַל גְּבִי בַּהֲמָה, וְלֹא שָׁטִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְלֹא מְסַפְּקִין, וְלֹא מְטַפְּחִין, וְלֹא מְרַקְדִין בְּרִשּׁוֹת הַיַּחֲדֵי, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים.

מִסְכַּת עֲרוּבֵין פְּרָק רֵאשׁוֹן

א. מְבוֹי שְׁגוּבָה מִעֲשָׂרִים אֲמָה יוֹתֵר מִפֶּתַחוֹ שֶׁל הַיֶּכֶל - יִמְעַט, כִּיצַד עוֹשֶׂה? מַנִּיחַ קוֹרָה מִשַּׁפֵּת עֲשָׂרִים וּלְמַטָּה. וְהִרְחִיב מִעֶשֶׂר אַמּוֹת מִפֶּתַחוֹ שֶׁל הַיֶּכֶל - הֲרִי זֶה צָרִיךְ לְמַעַט. כִּיצַד מִמַּעַטּוֹ? עוֹשֶׂה לוֹ פֶּס

ד. הֵיוּ שְׁתֵּי קוֹרוֹת קֶטְנוֹת יּוֹצְאוֹת מִן הַכֶּתֶל, מִבְּדֻלוֹת זוּ מְזוֹ, וּמִקְּבֻלוֹת אֲרִיחַ לְרַחֲבוֹ טַפַּח; רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יּוֹשֵׁב לְאֲרֹכּוֹ שְׁלֹשָׁה טַפְּחִים.

ה. הָיָה אַחַת לְמַעְלָה וְאַחַת לְמַטָּה; רַבִּי יוֹסִי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רוֹאִין אֵת הַעֲלִיוֹנָה כְּאֵלוֹ הִיא לְמַטָּה, וְאֵת הַתַּחְתּוֹנָה

כאלו היא למעלה, ובלבד שלא תהא העליונה למעלה מעשרים אמה, והתחתונה למטה מעשרה טפחים.

היתה עגלה, רואין אותה, שאם תחקק, ויש בה ששה טפחים מצד זה, וששה טפחים מצד זה, כדיומדין - נדונית כפסין.

ו. היתה זו יוצאת מכתל זה, וזו יוצאה מכתל זה, או שהיתה יוצאת מכתל זה ואין מגעת בכתל אחר, או שהיתה רחבה מראשה אחד וקצרה מראשה אחד, אם יש שם שלשה טפחים - הרי זה צריך למעט. רבן שמעון בן גמליאל אומר: ארבעה. היתה יוצאה מכתל זה ומגעת בכתל אחר, אם גבוהה הימנו שלשה טפחים - הרי זה צריך למעט. עשויה מדרון ומקבלת אריח בנוי, אם יושב פדרכו עליה - אין צריך להגביה צד השני, ואם לאו - צריך להגביה צד השני.

י. וכמה יהא ביניהן? כמלא שתי רבקות של שלש שלש בקר. כמה ראשה ורבה של פרה? שתי אמות. עביה של פרה - אמה ושני שלישי אמה, שהן כעשר אמות; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כארבע עשרה אמה. כמה הן מקרבין? כדי ראשה ורבה של פרה, וכמה הן מרחקין? אפלו כור אפלו כורים - מתר, ובלבד שירבה בפסין. רבי יהודה אומר: בית סאתים - מתר. יותר מבית סאתים - אסור. אמרו לו לרבי יהודה: אי אתה מודה בדיר, וסהר, ומקצה, וחצר, אפלו בית חמשת כורים ובית עשרה כורים שהוא מתר? אמר להם: זו מחיצה, ואלו פסין. אף זו, רצה לעשות מחיצה גבוהה עשרה טפחים - עושה. ואם רצה לרבות - ירבה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: בור שהוא בית סאתים על בית סאתים - אינו מתר. ולא אמרו להרחיב, אלא כדי ראשה ורבה של פרה בלבד.

ז. העושה לחיים למבוי גבוהים מן הארץ שלשה טפחים או משוכים מן הכתל שלשה טפחים - הרי זה צריך למעט. מבוי המקרה מרוח אחת, והדלה עליו את הגפן, ואת הדלעת, ואת הקסום, מרוח אחרת - אין צריך כלום. עשה לחיים למבוי גבוהין מן הארץ שלשה טפחים, או משוכין מן הכתל שלשה טפחים - הרי זה צריך למעט. אבני בנין היו יוצאות מן הכתל, ובין זו לזו ארבעה טפחים - אין צריך לחי וקורה אותו מקום. אבני גדר היוצאות מן הגדר מבלות זו מזו פחות משלשה - אין צריך לחי אחר. שלשה - צריך לחי אחר.

יא. היתה גבוהה משלש רוחותיה ונמוכה מרוח אחת - רואין את הנמוך כאלו הוא פתח, ובלבד שלא יהא הנמוך יתר על הגבוהה. היתה נמוכה משלש רוחותיה וגבוהה מרוח אחת - אין צריך לעשות מחיצה, אלא לגבוה בלבד. היתה שם אילן או גדר או מחיצת הקנים - נדונין כפסין.

ח. כתל שצדו אחד כנוס מחברו, בין שנראה מבחוץ ושוה מבפנים, ובין שנראה מבפנים ושוה מבחוץ - נדון משום לחי. היתה קרן זווית זו יוצאה מכתל זה, וקרן זווית יוצאה מכתל זה - נדונית כלחיים. עשה לחי למבוי - אין לו אלא חצי מבוי.

יב. היתה חצר פתוחה לביניהם, שראשה אחד נכנס לבין הפסין, מתוכה לבין הפסין ומבין הפסין לתוכה - מתר לטלטל, אבל שתיים - אסור. כמה דברים אמורים? בזמן שלא ערבו, אבל ערבו - מתר. רבי יהודה בן בבא אומר: אין עושין פסין אלא לבאר הרבים בלבד. רבי עקיבא אומר: לכל עושין פסין חוץ מבור היחיד בלבד.

ט. עושין פסין לבוריות, ארבעה דיומדין נראין כשמונה, היתה שם אבן אחת מרבעת - רואין כאלו שתחלק, ויש בה אמה לכאן ואמה לכאן - נדון משום דיומד, ואם לאו - אין נדון משום דיומד. רבי ישמעאל ברבי יוחנן בן ברוקה אומר:

מסכת ערובין פרק שני

א. שירה שחנתה בבקעה והקיפוה באכפין, בעביטין, בשליפות, ובקנין, ובקולחות, אפלו שלשה חבלים, זה למעלה מזה - מטלטלין בתוכה, ובלבד שלא יהא בין גמל לגמל כמלא גמל, ובין עביט לעביט כמלא עביט, ובין איכוף לאיכוף כמלא איכוף. מקיפין בקנים, ובלבד שלא יהא בין קנה לחברו שלשה טפחים, כדי שיפנס הגדי.

ב. נמצאת אתה אומר, שלש מדות במחצות: כל שהוא פחות משלושה - צריך שלא יהא בין זה לזה שלשה, כדי שלא ידקר הגדי בכת ראש. כל שהוא שלשה, ומשלשה ועד ארבעה - צריך שלא יהא בין זה לזה כמלואו, כדי שלא יהא פרוץ כעומד. ואם היה הפרוץ מרבה על העומד - אף כנגד העומד אסור. כל שהוא ארבעה, ומארבעה עד עשר אמות - צריך שלא יהא בין זה לזה כמלואו, שיהא פרוץ כעומד. ואם היה פרוץ כעומד, כנגד העומד - מתר. כנגד הפרוץ - אסור. ואם היה העומד מרבה על הפרוץ, כנגד הפרוץ - מתר. נפרצה ביותר מעשר - אסור. היה שם קנים דוקרנים ועשה להם פאה למעלה, אפלו ביותר מעשר - מתר.

ג. שירה ששרתה בתל גבוה עשרה טפחים, ובנקע עמק עשרה טפחים, ובגנה מקפת גדר גבוה עשרה טפחים - מטלטלין בתוכה, ובלבד שימלאו את כלה, ולא שירו בה בית סאתים פנוי. אם אין בכלה בית סאתים - מטלטלין בתוכה, אף על פי שלא ימלאו את כלה. היתה גבוהה משלש רוחותיה, ונמוכה מרוח אחת - רואין את הנמוך כאלו הוא פתח, ובלבד שלא יהא נמוך יותר על הגבוה. היתה נמוכה משלש רוחותיה, ונמוכה מרוח אחת - אין צריך לעשות מחיצה אלא לגבוה בלבד.

ד. אחד שירה ואחד יחיד לחבלים, ומה בין יחיד לשירה? יחיד - נותנים לו בית

סאתים. שנים - נותנים להם בית סאתים. שלשה - נעשו שירה; דברי רבי יהודה בן רבי יוסי. וחכמים אומרים: אחד יחיד ואחד שירה - נותנין להם כל צרפן, ובלבד שלא יהא בית סאתים פנוי. אחד שירה ואחד מחנה, מה בין מחנה לשירה? אלא אהלים שבשירה - חזיבין בערוב. שבמחנה - פטורין מן הערוב. ושאיין להם אהלים הרי הן כשרוין בחצר. מחנה היוצא למלחמת הרשות - מתרין בגזל עצים יבשין. רבי יהודה בן תימא אומר: אף חונין בכל מקום, ובמקום שנהרגו - שם נקברין.

ה. רבי אליעזר אומר: הגנה והקרפף שהם שבעים אמה ושירים על שבעים אמה ושירים, המקפת גדר גבוה עשרה טפחים, וכן אם היתה ארפה יתר על רחבה פי שנים, אפלו אמה אחת - אין מטלטלין בתוכה בשבת. וכן היה רבי אליעזר אומר: קרפף הסמוך לעיר, ויש בארכו שבעים ושירים - אין מטלטלין בתוכה בשבת. רבי שמעון אומר: אפלו עשר קרפפות זה לפני זה, והיתה אחת מהן בית דירה, או שהיתה אחת מהן סמוך לעיר - מטלטלין בכלן.

ו. ברגנין שבשדה בית סאתים - מתר. יתר על בית סאתים - אסור. אבל דיר וסהר או מקצה או חצר, אפלו יתר מבית סאתים - מתר. אפלו בית עשרה כורין - מתר. כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר: כל אור שתשמישו לבית דירה, כגון דיר, וסהר, ומקצה, וחצר, אפלו בית חמשות כורין, אפלו בית עשרה כורין - מתר. וכל בית דירה, שהוא תשמיש לאויר, כגון ברגנין שבשדות בית סאתים - מתר. יתר מבית סאתים - אסור.

ז. מערבין במעשר שני בירושלים, ולא בגבולין, הנודר מן הפקר - מערבין לו בה. אימתי? בזמן שאמר: 'שבועה שלא

וּנְתַנּוּהוּ בְּבֵית, אָף עַל פִּי שִׁדּוּעַ שְׂאִין
הַמִּפְתָּח בְּמִקוּמוֹ - עָרוּבוּ עָרוּב. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי: אֲבָטוּלְמוֹס הַעֵיד עַל סֶפֶק עָרוּב
שֶׁכָּשֶׁר. אֵיזְהוּ סֶפֶק עָרוּב שֶׁהוּא כָּשֶׁר? עָרֹב
בְּתַרוּמָה, סֶפֶק מִבְּעוֹד יוֹם נְטִמָּאת סֶפֶק
מִשְׁחָשְׁכָה נְטִמָּאת, עָרֹב בְּפָרוֹת, סֶפֶק
מִבְּעוֹד יוֹם נְתַקְנּוּ סֶפֶק מִשְׁחָשְׁכָה נְתַקְנּוּ -
עָרוּבוּ עָרוּב. אֲבָל עָרֹב בְּתַרוּמָה, סֶפֶק
טְהוּרָה סֶפֶק טְמֵאָה, וְכֵן בְּפָרוֹת, סֶפֶק נְתַקְנּוּ
סֶפֶק לֹא נְתַקְנּוּ - אֵין עָרוּבוּ עָרוּב.

אֲטַעֲמֶנָּה; וְאִם הִקְדִּישָׁה - הָרִי זֶה אָסוּר,
שְׂאִין מְעָרְבִין בְּהִקְדָּשׁ.

ח. אָמַר רַבִּי מְאִיר: לֹא נִמְנָעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִלְשַׁלַּח עֵירוּבֵיהֶן בְּיַד בְּנֵיהֶם וּבְיַד
בְּנוֹתֵיהֶם הַקֹּטְנִים - כְּדֵי לְחַנְכֵן בְּמִצְוֹת.
אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: מִשֵּׁם רְאִיָּה? בְּאוֹמַר
לְחִבְרוֹ: 'קִבֵּל הַיְמָנוּ', נִתְּנוּ לְקוֹף וְהוֹלִיכּוּ,
לְפִיל וְהוֹלִיכּוּ - אֵין זֶה עָרוּב. וְאִם אָמַר
לְאַחַר לְקִבֵּל הַיְמָנוּ - הָרִי זֶה עָרוּב.

ט. נִתְּנוּ עַל גְּבִי קוֹרָה בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים שֶׁהִיא
גְּבוּהָה עֲשָׂרָה טַפְחִים - עָרוּבוּ עָרוּב. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמַר: אִם הִיָּה רְחִבּוֹ אַרְבָּעָה -
עָרוּבוּ עָרוּב. וְאִם לָאוּ - אֵין עָרוּבוּ עָרוּב.
נִתְּנוּ בְּאֵילָן, לְמַעַלָּה מִעֲשָׂרָה טַפְחִים - אֵין
עָרוּבוּ עָרוּב. לְמִטָּה מִעֲשָׂרָה טַפְחִים -
עָרוּבוּ עָרוּב, וְאָסוּר לְטָלוֹ. בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה -
מִתֵּר לְטָלוֹ. נִתְּנוּ בְּכֻלְכֵּלָה וְחִלָּאָה בְּאֵילָן,
לְמַעַלָּה מִעֲשָׂרָה טַפְחִים - אֵין עָרוּבוּ עָרוּב.
לְמִטָּה מִעֲשָׂרָה טַפְחִים - עָרוּבוּ עָרוּב,
וְאָסוּר לְטָלוֹ; דְּבָרֵי רַבִּי. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים:
כָּל שְׂאִסוּר לְטָלוֹ - אֵין עָרוּבוּ עָרוּב, אֶחָד
הָעָרוּב וְאֶחָד כָּל הַפְּלִים.

י. שְׂרָשֵׁי אֵילָן שְׂגֹבוּהִין מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה
טַפְחִים, אוּ שְׁיֵשׁ חָלָל תַּחְתִּיהֶן שְׁלֹשָׁה
טַפְחִים, אָף עַל פִּי שִׁצְדוֹ אֶחָד שׁוּה לְאָרֶץ -
הָרִי זֶה יֹשֵׁב עָלֶיהֶן. וְלֹא יִסְמָךְ עָלֵיהֶן, לְפִי
שְׂאִין עוֹלִין בְּאֵילָן, וְאֵין נִתְּלִין בְּאֵילָן, וְאֵין
נִשְׁעָנִים בְּאֵילָן. וְלֹא יַעֲלֶה בְּאֵילָן מִבְּעוֹד
יוֹם כְּדֵי שֶׁתַּחֲשֹׁף, וְיִשְׁבֵּשֵׁם כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם.
אֶחָד אֵילָן וְאֶחָד כָּל בְּהֵמָה. אֲבָל בּוֹר, שִׁיחַ,
וּמַעְרָה, וְגֹדֶר - מִטַּפְס וְעוֹלָה מִטַּפְס וְיוֹרֵד,
וְאִפְלוּ הֵן מֵאָה אַמָּה.

יא. נִתְּנוּ בַּמַּגְדֵּל וְנֶעַל בְּפָנָיו וְאָבַד הַמִּפְתָּח
- הָרִי זֶה עָרוּב. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים?
בְּיוֹם-טוֹב, אֲבָל בְּשַׁבָּת - אֵין עָרוּבוּ עָרוּב.
נִמְצָא הַמִּפְתָּח, בֵּין בְּעִיר בֵּין בְּשָׂדֶה - אֵין
עָרוּבוּ עָרוּב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: אִם בְּעִיר
אָבַד - עָרוּבוּ עָרוּב. אִם בְּשָׂדֶה אָבַד - אֵין
עָרוּבוּ עָרוּב. מוֹדִין חֻכְמַיִם לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
בְּכַנֵּי חֶצֶר וּבְנֵי מִרְפְּסֵת, שְׂגֹבוּ אֶת עֵירוּבֵיהֶן

ז וואחר הדברים האלה במלכות ארתחשסתא
מלך-פרס עזרא בן-שריה בן-עזריה בן-חלקיה:
בן-שלום בן-צדוק בן-אחיטוב: בן-אמריה בן-
עזריה בן-מריות: בן-נחניה בן-עזי בן-בקי:
בן-אבישוע בן-פינחס בן-אלעזר בן-אהרן
הכהן הראש: הוא עזרא עלה מבבל והוא-ספר
מהיר בתורת משה אשר-נתן י-הוה א-להי
ישראל ויתן-לו המלך פנדי-הוה א-להיו עליו
פל בקשתו: וייעלו מבני-ישראל ומן-הכהנים
והלויים והמשררים והשערים והנתינים אל-
ירושלם בשנת-שבע לארתחשסתא המלך: ויבא
ירושלם בתחדש החמישי היא שנת השביעית
למלך: פי באחד לחדש הראשון הוא יסד
המעלה מבבל ובאחד לחדש החמישי בא אל-
ירושלם פנדי-א-להיו הטובה עליו: פי עזרא
הכין לבבו לדרש את-תורת י-הוה ולעשות וללמד
בישראל חק ומשפט: ונה פרשגו הנשתנו אשר
נתן המלך ארתחשסתא לעזרא הספר ספר
דברי מצות-י-הוה ותקיו על-ישראל:
-ארתחשסתא מלך מלכיא לעזרא כהנא ספר
דתא די-אלה שמיא גמיר וכענת: מני שים טעם
די כל-מתנדב במלכותי מן-עמא ישראל וכהנוהי
ולויא למתק לירושלם עמך יהך: פל-קבל די
מן-קדם מלכא ושבעת יעטהי שליח לבקרה על-
יהוד ולירושלם בדת אלהך די בידך: וילהיבלה
כסף ודגב די-מלכא ויעטוהי התנדבו לאלה
ישראל די בירושלם משכנה: וכל כסף ודגב די
תהשפח בכל מדינת בבל עם התנדבות עמא
וכהניא מתנדבין לבית אלההם די בירושלם:
פל-קבל דנה אספרנא תקנא בכספא דנה תורין
דכרין אמרין ומנתתהון וגספיהון ותקרב הפו
על-מדבחה די בית אלהכם די בירושלם: ומה
די עלך ועל-אחד ייטב בשאר כספא ודגבה
למעבד פרעות אלהכם תעבדון: ומאניא די-
מתנהבין לך לפלחון בית אלהך השלם קדם אלה
ירושלם: ושאר חשחות בית אלהך די יפל-לך
למנתן תנתן מן-בית גנני מלכא: ומני אנה

ארתחשסתא מלכא שים טעם לכל גזבריא די
בעבר נהרה די כל-די ישאלנכון עזרא כהנא ספר
דתא די-אלה שמיא אספרנא יתעבד: -עד-כסף
פכרין מאה ועד-חנטין פורין מאה ועד-חמר
בתין מאה ועד-בתין משח מאה ומלח די-לא
כתב: פל-די מן-טעם אלה שמיא יתעבד
אדרזנא לבית אלה שמיא די-למה להוא קצף
על-מלכות מלכא ובנוהי: וילכם מהודעין די כל-
כהניא ולויא זמריא תרעיא נתיניא ופלחי בית
אלהא דנה מנדה בלו והלך לא שליט למרמא
עליהם: ואנת עזרא פתכמת אלהך די-בידך מני
שפטין ודינין די-להון דאינין לכל-עמא די
בעבר נהרה לכל-ידעי דתי אלהך ודי לא ידע
תהודעון: וכל-די-לא להוא עבד דתא די-אלהך
ודתא די מלכא אספרנא דינה להנא מתעבד מנה
הן למות הן לשרשי הן-לעגש נכסין ולאסורין:
ברוך י-הוה א-להי אבותינו אשר נתן פזאת בלב
המלך לפאר את-בית י-הוה אשר בירושלם:
ועלי הטח-חסד לפני המלך ויועציו ולכל-שרי
המלך הגברים ואני התחזקתי פנדי-הוה א-להי
עלי ואקבצה מישראל ראשים לעלות עמי:

ח ואלה ראשי אבותיהם והתחשם העלים עמי
במלכות ארתחשסתא המלך מבבל: מבני פינחס
גרשם מבני איתמר דניאל מבני דויד חטוש:
מבני שכניה פרעש זכריה ועמו התחש
לזכרים מאה וחמשים: מבני פתח מואב
אליהועיני בן-נחניה ועמו מאתים הזכרים:
מבני שכניה בן-יחזיאל ועמו שלש מאות
הזכרים: ומבני עדין עבד בן-יונתן ועמו חמשים
הזכרים: ומבני עילם ישעיה בן-עתליה ועמו
שבעים הזכרים: ומבני שפטליה זבדיה בן-
מיכאל ועמו שמנים הזכרים: מבני יואב עבדיה
בן-יחזיאל ועמו מאתים ושמנה עשר הזכרים:
ומבני שלומית בן-יוספיה ועמו מאה וששים
הזכרים: ומבני בכי זכריה בן-בבי ועמו עשרים
ושמנה הזכרים: ומבני עזגד יוחנן בן-הקטן

ועמלו מאה ועשרה הזכרים: ומבני אדניקם
אחרנים ואלה שמותם אליפלט ועיאל ושמעיה
ועמהם ושנים הזכרים: ומבני בגוי עותי וזפור
ועמו שבעים הזכרים: וואקבצם אל-הנהר הבא
אל-אהוא ונחגה שם ימים שלשה ואבינה בעם
ובפהגים ומבני לוי לא-מצאתי שם: וואשלחה
לאליעזר לאריאל לשמעיה ולאנתן וליריב
ולאנתן ולנתן ולזכריה ולמשלם ראשים
וילייריב ולאנתן מבינים: וואצוה אותם על-
אדו הראש בכספיא המקום ואשימה בפייהם
דברים לדבר אל-אדו אחיו הנתינים בכספיא
המקום להביא-לנו משרתים לבית א-להינו:
ויביאו לנו פידא-להינו הטובה עלינו איש
שכל מבני מחלי בן-לוי בן-ישראל ושרבנה
ובגו ואחיו שמנה עשר: וואת-חשבה ואתו
ישעיה מבני מררי אחיו ובניהם עשרים: ומן-
הנתינים שנתן דויד והשרים לעבדת הלויים
נתינים מאתים ועשרים כלם נקבו בשמות:
וואקרא שם צום על-הנהר אהוא להתענות לפני
א-להינו לבקש ממנו דרך ישרה לנו ולטפנו
ולכל-רכושנו: כפי בשתי לשאול מן-המלך חיל
ופרשים לעזרנו מאונב בדרך פי-אמרנו למלך
לאמר ידא-להינו על-כל-מבקשיו לטובה ועזו
ואפו על כל-עזביו: ונצומה ונבקשה מא-להינו
על-זאת ויעתר לנו: וואבדילה משרי הפהגים
שנים עשר לשרבנה חשבה ועמהם מאחיהם
עשרה: וואשקלה להם את-הכסף ואת-הזהב
ואת-הפלים תרומת בית-א-להינו שהרימו המלך
ויעצו ושרו וכל-ישראל הנמצאים: וואשקלה
על-ידם כסף כפרים שש-מאות וחמשים וכלי-
כסף מאה לכפרים זהב מאה כפר: וכפרי זהב
עשרים לאדרכנים אלה וכלי נחשת מצהב טובה
שנים תמוזת פזהב: וואמרה אלהם אתם קדש
לי-הזה והפלים קדש והכסף והזהב גדבה לי-הזה
א-להי אבותיכם: ששקדו ושמו עז-תשקלו לפני
שרי הפהגים והלויים ושרי-האבות לישראל
בירושלם הלשכות בית י-הוה: וקבלו הפהגים

והלויים משקל הכסף והזהב והפלים להביא
לירושלם לבית א-להינו: ונסע מנהר אהוא
בשנים עשר לחדש הראשון ללכת ירושלם ויד-
א-להינו היתה עלינו ויצילנו מכף אויב ואורב
על-הדרך: ונבוא ירושלם ונשב שם ימים
שלשה: וביום הרביעי נשקל הכסף והזהב
והפלים בבית א-להינו על יד-מרמות בן-אורייה
הכהן ועמו אלעזר בן-פינחס ועמהם יוזבד בן-
ישוע ונועדיה בן-בגוי הלויים: ובמספר במשקל
לכל ויכתב כל-המשקל בעת ההיא: והבאים
מהשבי בגי-הגולה הקריבו עלות לא-להי
ישראל פרים שנים-עשר על-כל-ישראל אילים
תשעים וששה כבשים שבעים ושבעה צפירי
חטאת שנים עשר הפל עולה לי-הוה: ויתנו
את-דתי המלך לאחשדרפני המלך ופתחות עבר
הנהר ונשאו את-העם ואת-בית הא-להים:

ט ויכילות אלה נגשו אלי השרים לאמר לא-
נבדלו העם ישראל והפהגים והלויים מעמי
הארצות כתעבתיהם לפנינו החתי הפרזי היבוסים
העמני המאבי המצרי והאמרי: כיי-נשאו
מבנתיהם להם ולבניהם והתעברו גרע הקדש
בעמי הארצות ויד השרים והסגנים היתה במעל
הזה ראשונה: וכשמעל את-הדבר הזה קרעתי
את-בגדי ומעילי ואמרטה משער ראשלי וזקני
ואשבה משומם: ואלי יאספו כל חרד בדברי א-
להי-ישראל על מעל הגולה ואני ישב משומם
עד למנתת הערב: ובמנתת הערב קמתי
מתעניתי ובקרעי בגדי ומעילי ואכרעה על-ברפי
ואפרשה כפי אל-י-הוה א-להי: ואמרה א-להי
בשתי ונכלמתי להרים א-להי פני אליך פי
עונתינו רבו למעלה ראש ואשמתנו גדלה עד
לשמים: מימי אבותינו אנחנו באשמה גדלה עד
היום הזה ובעונותינו נתנו אנחנו מלכינו כהנינו
ביד מלכי הארצות בחרב בשבי ובבזה ובכשת
פנים פהיום הזה: ועתה פמעט-רגע היתה תחנה
מאת י-הוה א-להינו להשאיר לנו פליטה ולתת-

לנו יתד במקום קדשו להאיר עינינו א-להינו
ולתתנו מחיה מעט בעבדתנו: כפי עבדים אנחנו
ובעבדתנו לא עזבנו א-להינו ויטעלינו חסד
לפני מלכי פֶּרַס לַת־לֵנו מחיה לְרוֹמִים אֶת־בֵּית
א-להינו ולהעמיד אֶת־תְּרֻבֹתָיו וְלַת־לֵנו גֹּדֶר
בִּיהוּדָה ובירושלם: ועתה מה־נֹאמַר א-להינו
אֲחֵרֵי־זֹאת כִּי עֲזַבְנוּ מִצְוֹתֶיךָ: אֲשֶׁר צִוִּיתָ בְּיַד
עֲבָדֶיךָ הַגִּבִּיאיִם לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים
לְרִשְׁתָּהּ אָרֶץ נָדָה הִיא בְּנֶדֶת עַמֵּי הָאָרְצוֹת
בְּתוֹעֲבֹתֵיהֶם אֲשֶׁר מִלְּאוּהָ מִפֶּה אֶל־פֶּה בְּטִמְאָתָם:
וְעַתָּה בְּנוֹתֵיכֶם אֶל־תִּתְּנוּ לְבַנְיֵיהֶם וּבְנֹתֵיהֶם אֶל־
תִּשְׂאוּ לְבַנְיֵיכֶם וְלֹא־תִדְרָשׁוּ שְׁלָמָם וטוֹבָתָם עַד־
עוֹלָם לְמַעַן תִּחְזַקוּ וְאֶכְלֹתֶם אֶת־טוֹב הָאָרֶץ
וְהוֹרִשְׁתֶּם לְבַנְיֵיכֶם עַד־עוֹלָם: וְאַחֲרַי כָּל־הַבָּא
עָלֵינוּ בְּמַעֲשֵׂינֵנו הָרָעִים וּבְאַשְׁמֹתֵנו הַגְּדֹלָה כִּי
אַתָּה א-להינו חֲשַׁכְתָּ לְמַטָּה מֵעוֹנֵנו וְנִתְּתָה לָנו
פְּלִיטָה כְּזֹאת: הַנְּשׁוּב לְהַפֵּר מִצְוֹתֶיךָ וְלִהְתַּחַתֵּן
בְּעַמֵּי הַתַּעֲבוֹת הָאֵלֶּה הֲלוֹא תִאֲנַף־בְּנוּ עַד־כֹּלֵה
לְאִין שְׂאֲרִית וּפְלִיטָה: וְי-הוֹיָה א-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל
צַדִּיק אַתָּה כִּי־נִשְׁאַרְנוּ פְּלִיטָה כִּהְיוּם הַזֶּה הַנְּנוּ
לְפָנֶיךָ בְּאַשְׁמֹתֵינוּ כִּי אִין לְעַמּוּד לְפָנֶיךָ עַל־זֹאת:
י וְכִהְתַּפְּלֵל עֲזָרָא וְכִהְתוֹדֹתוֹ בְּכַה וּמִתְנַפֵּל לְפָנֶי
בֵּית הָא-לֹהִים נִקְבְּצוּ אֵלָיו מִיִּשְׂרָאֵל קָהֵל רַב־
מְאֹד אַנְשִׁים וְנָשִׁים וַיִּלְדִּים כִּי־בָכוּ הָעָם הַרְבֵּה־
בְּכַה: וַיַּעַן שְׁכַנְיָה בֶן־יַחֲיָאֵל מִבְּנֵי עֵילָם וַיֹּאמֶר
לְעֲזָרָא אֲנַחְנוּ מְעַלְנוּ בָא־לֵהֵינוּ וְנָשַׁב נָשִׁים
נְכַרְיֹת מֵעַמֵּי הָאָרֶץ וְעַתָּה יִשְׁמְקוּנָה לְיִשְׂרָאֵל
עַל־זֹאת: וְעַתָּה נְכַרְת־בְּרִית לָא־לֵהֵינוּ לְהוֹצִיא
כָּל־נָשִׁים וְהַנּוֹלָד מֵהֶם בְּעֶצֶת א-דָּנִי וְהִתְרַדִּים
בְּמִצְוֹת א-לֹהֵינוּ וְכַתּוּרָה יַעֲשֶׂה: הָקוּם כִּי־עָלֶיךָ
הַדְּבָר וְאַנְחֵנוּ עִמָּךְ חֲזַק וַעֲשֵׂה: וַיִּקָּם עֲזָרָא
וַיִּשְׁבַּע אֶת־שָׂרֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְכָל־יִשְׂרָאֵל
לַעֲשׂוֹת כַּדְּבָר הַזֶּה וַיִּשְׁבְּעוּ: וַיִּקָּם עֲזָרָא מִלְּפָנֶי
בֵּית הָא-לֹהִים וַיִּלְךָ אֶל־לִשְׁפַת יְהוֹחָנָן בֶּן־
אֲלִישָׁבַב וַיִּלְךָ שָׁם לֶחֶם לֹא־אָכַל וּמִים לֹא־שָׁתָה
כִּי מִתְאַבֵּל עַל־מַעַל הַגּוֹלָה: וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בִּיהוּדָה

וירושלם לְכָל בְּנֵי הַגּוֹלָה לְהַקְבִּץ יְרוּשָׁלַם: וְכָל־
אֲשֶׁר לֹא־יָבֹא לְשִׁלְשֵׁת הַיָּמִים כְּעֶצֶת הַשָּׂרִים
וְהַזְקֵנִים יִתְּרָם כָּל־רְכוּשׁוֹ וְהוּא יִבְדֹּל מִקְהַל
הַגּוֹלָה: וַיִּקְבְּצוּ כָּל־אֲנָשֵׁי־יְהוּדָה וּבְנֵימָן
יְרוּשָׁלַם לְשִׁלְשֵׁת הַיָּמִים הוּא חֲדָשׁ הַתְּשִׁיעִי
בְּעֶשְׂרִים בַּחֲדָשׁ וַיִּשְׁבוּ כָּל־הָעָם בְּרַחוּב בֵּית הָא-
לֹהִים מִרְעִידִים עַל־הַדְּבָר וּמֵהַגְּשָׁמִים: וַיִּקָּם
עֲזָרָא הַכֹּהֵן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַתֶּם מְעַלְתֶּם וַתִּשְׁבוּ
נָשִׁים נְכַרְיֹת לְהוֹסִיף עַל־אַשְׁמַת יִשְׂרָאֵל: וְעַתָּה
תְּנוּ תוֹדָה לִי־הַנָּה א-לֹהֵי־אַבְתֵּיכֶם וַעֲשׂוּ רְצוֹנֵנוּ
וְהַבְּדִלוּ מֵעַמֵּי הָאָרֶץ וּמִן־הַנָּשִׁים הַנְּכַרְיֹת:
וַיַּעֲנוּ כָּל־הַקְּהָל וַיֹּאמְרוּ קוֹל גָּדוֹל כֵּן כַּדְּבָרֶךָ
עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת: אֲבָל הָעָם רַב וְהַעֲת גְּשָׁמִים וְאִין
כֹּחַ לְעַמּוּד בַּחֲוִץ וְהַמְּלֹאכָה לֹא־לְיוֹם אֶחָד וְלֹא
לְשָׁנִים כִּי־הִרְבִּינוּ לְפָשַׁע בַּדְּבָר הַזֶּה: וַיַּעֲמְדוּ־גַא
שָׂרֵינוּ לְכָל־הַקְּהָל וְכָל אֲשֶׁר בְּעָרֵינוּ הַהֲשִׁיב
נָשִׁים נְכַרְיֹת יָבֹא לַעֲתִים מְזַמְּנִים וְעַמְתָּם זִקְנֵי־
עִיר וְעִיר וְשַׁפְטִיָּה עַד לְהָשִׁיב חֲרוֹן אַף־א-לֵהֵינוּ
מִמֵּנוּ עַד לְדַבָּר הַזֶּה: וַיֹּאךְ יוֹנָתָן בֶּן־עֲשָׂהאֵל
וַיַּחֲזִיק בֶן־תִּקְוָה עֲמָדוֹ עַל־זֹאת וּמִשְׁלֵם וְשַׁבְתִּי
הַלְוִי עֲזָרָם: וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי הַגּוֹלָה וַיִּבְדְּלוּ עֲזָרָא
הַכֹּהֵן אַנְשִׁים רַאשֵׁי הָאָבוֹת לְבֵית אַבְתֶּם וְכָלֶם
בְּשִׁמּוֹת וַיִּשְׁבוּ בַיּוֹם אֶחָד לַחֲדָשׁ הָעֲשִׂירִי
לְזִרְיֹשׁ הַדְּבָר: וַיִּכְלוּ בְּכָל אַנְשִׁים הַהֲשִׁיבוּ
נָשִׁים נְכַרְיֹת עַד יוֹם אֶחָד לַחֲדָשׁ הָרֵאשֹׁן:
וַיִּמְצָא מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הֲשִׁיבוּ נָשִׁים נְכַרְיֹת
מִבְּנֵי יִשׁוּעַ בֶּן־יוֹצָדָק וְאַחִיו מַעֲשִׂיָה וְאַלְיָעָזָר
וְיָרִיב וְגַדְלִיָּה: וַיִּתְּנוּ יָדָם לְהוֹצִיא נָשִׁיהֶם
וְאַשְׁמִים אֵיל־צֶאֱן עַל־אַשְׁמַתָּם: וּמִבְּנֵי אֹמֶר
חַנְּנִי וְזַבְדִּיקָה: וּמִבְּנֵי חָרָם מַעֲשִׂיָה וְאַלְיָה
וְשַׁמְעֵיָה וַיַּחֲיָאֵל וְעַזְבִּיָה: וּמִבְּנֵי פִשְׁחוֹר אֲלִיּוּעִיָּה
מַעֲשִׂיָה וְשַׁמְעֵאֵל וְנַתְנָאֵל יוֹזָבֵד וְאַלְעֲשָׂה: וּמִן־
הַלְוִיִּם יוֹזָבֵד וְשַׁמְעִי וְקַלְיָה הוּא קְלִיטָא פִּתְחִיָה
יְהוּדָה וְאַלְיָעָזָר: וּמִן־הַמְּשֻׁרָרִים אֲלִישָׁבַב וּמִן־
הַשְּׂעָרִים שָׁלֵם וְטָלָם וְאוּרִי: וּמִיִּשְׂרָאֵל מִבְּנֵי
פָּרְעֹשׁ רְמִיָּה וַיִּזְבֵּה וּמִלְּפִיָּה וּמִיָּמָן וְאַלְעָזָר
וּמִלְּפִיָּה וּבְנִיָּה: וּמִבְּנֵי עֵילָם מִתְּנִיָּה זְכַרְיָה

ויחיאֵל ועבְדֵי וירמֹות ואלֵהָ: וּמִבְּנֵי זֵתוּא
אֶלְיוּעֲנִי אֶלְיָשִׁיב מִתְּנִיחַ וירמֹות וְזָבֵד וְעִזְרָא:
וּמִבְּנֵי בְבִי יְהוֹחָנָן חֲנַנְיָה וְצִי עֵתְלִי: וּמִבְּנֵי בְּנֵי
מִשְׁלֵם מִלוֹד וְעֵדְלָה יָשׁוּב וְשָׂאֵל וּרְמֹות: וּמִבְּנֵי
פֶתַח מוֹאָב עֵדְנָא וְכִלְל בְּנִיחַ מִעֲשִׂיחַ מִתְּנִיחַ
בְּצִלְאֵל וּבְנוֹי וּמִנְשָׁה: וּבְנֵי חֶרֶם אֶלְיֶעֶזֶר יִשְׂיָה
מִלְפְּיָה שְׁמַעְיָה שְׁמַעוֹן: וּבְנֵי מִלוֹד שְׁמַרְיָה:
וּמִבְּנֵי חֶשֶׁם מִתְּנֵי מִתְּתָה זָבֵד אֶלְיִפְלֹט יִרְמִי
מִנְשָׁה שְׁמַעְיָ: וּמִבְּנֵי בְּנֵי מַעְדֵי עֶמְרָם וְאוּאֵל:
וּבְנִיחַ בְּדָה פְלוֹהֵו: וּבְנִיחַ מִרְמֹות אֶלְיָשִׁיב:
וּמִתְּנִיחַ מִתְּנֵי וְיַעֲשִׂי: וּבְנֵי וּבְנוֹי שְׁמַעְיָ:
וְשִׁלְמִיחַ וְנָתָן וְעֵדְיָה: מִכְּנֹדְבֵי שְׁשִׁי שְׂרִי:
עֶזְרָאֵל וְשִׁלְמִיחַו שְׁמַרְיָה: מִשְׁלֹום אִמְרִיחַ
יוֹסֵף: מִבְּנֵי גְבוֹ יַעֲיָאֵל מִתְּתִיחַ זָבֵד וְבִינָא יִצְרִי
וְיֹאֵל בְּנִיחַ: מִכְּלֵ-אֵלֶה נְשָׂאוֹ נָשִׁים נְכָרִיּוֹת וְיִשׁ
מֵהֶם נָשִׁים וְיִשְׁיִמוּ בְּנִים:

אֵדְבָרֵי נְחֻמָּיָה בְּוִתְכִלְיָה וַיְהִי בְּחֹדֶשׁ-פְּסֻלּוֹ שָׁנַת
עֲשָׂרִים וְאַנְי הָיִיתִי בְּשׁוֹשָׁן הַבִּירָה: וַיָּבֹא חֲנַנְיָ
אֶחָד מֵאֲחֵי הוּא וְאַנְשִׁים מִיְהוּדָה וְאַשְׂאֵלִם עַל־
הַיְהוּדִים הַפְּלִיטָה אֲשֶׁר-נִשְׂאָרוּ מִן-הַשְּׁבִי וְעַל־
יְרוּשָׁלַם: וַיֹּאמְרוּ לִי הַנְּשִׂאָרִים אֲשֶׁר-נִשְׂאָרוּ מִן־
הַשְּׁבִי שָׁם בְּמִדְיָנָה בְּרַעַה גְדֻלָּה וּבְחֶרֶפָה וְחֹמַת
יְרוּשָׁלַם מִפְּרָצָת וּשְׁעָרֶיהָ נִצְתוּ בְּאֵשׁ: וַיְהִי
כְּשִׁמְעִי אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה יִשְׁבַּתִּי וְאַבְפָּה
וְאַתְּאבְּלָה יָמִים וְאַהִי צָם וּמִתְּפַלֵּל לְפָנַי אֶ-לֵהִי
הַשְּׁמַיִם: וַיֹּאמֶר אֲנִי י-הוָה אֶ-לֵהִי הַשְּׁמַיִם הָאֵל
הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא שְׁמֵר הַבְּרִית וְחֶסֶד לְאֲהַבְיוֹ
וּלְשִׁמְרֵי מִצְוֹתָיו: וַתְּהִי גַא אֲזַנְהָ-קִשְׁבָת וְעִינֶיהָ
פְּתוּחֹת לִשְׁמַע אֶל-תְּפִלַּת עֲבָדְךָ אֲשֶׁר אָנֹכִי
מִתְּפַלֵּל לְפָנֶיךָ הַיּוֹם וּלְיֹמָם וּלְיֹלָלָה עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
עֲבָדֶיךָ וּמִתְּנִיחַ עַל-חַטָּאוֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
חַטָּאוּ לָךְ וְאַנְי וּבֵית-אֲבִי חַטָּאוּ: חֲבַל חֲבַלְנוּ לָךְ
וְלֹא-שְׁמַרְנוּ אֶת-הַמִּצְוֹת וְאֶת-הַחֻקִּים וְאֶת־
הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוִּיתָ אֶת-מֹשֶׁה עֲבָדְךָ: וְזָכַר-נָא
אֶת-הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוִּיתָ אֶת-מֹשֶׁה עֲבָדְךָ לֵאמֹר
אַתֶּם תִּמְעָלוּ אֲנִי אֶפְיֹץ אֶתְכֶם בְּעַמִּים: וְשִׁבַּתֶּם

אֵלַי וּשְׁמַרְתֶּם מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אֲתֶם אִם-יִהְיֶה
גִּדְחָכְכֶם בְּקִצָּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם אֶקְבָּצֶם וְהִבִּיאֹתִים
אֶל-הַמִּקְלוֹם אֲשֶׁר בְּחֶרְתִּי לִשְׁכֹּן אֶת-שְׁמִי שָׁם:
וְהֵם עֲבָדֶיךָ וְעַמְּךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ בְּכַתְּךָ הַגָּדוֹל וּבִיזְדֻךְ
הַחֲנוּקָה: וְאַנְי אֶ-דְנִי תְהִי גַא אֲזַנְהָ-קִשְׁבָת אֶל־
תְּפִלַּת עֲבָדֶיךָ וְאֶל-תְּפִלַּת עֲבָדֶיךָ הַחֲפָצִים לִירְאָה
אֶת-שְׁמֶךָ וְהַצְּלִיחָה-נָא לְעֲבָדֶיךָ הַיּוֹם וְתִגְהוּ
לְרַחֲמִים לְפָנַי הָאִישׁ הַזֶּה וְאַנְי הָיִיתִי מִשְׁקָה
לְמִלְךָ:

ב וַיְהִי בְּחֹדֶשׁ נִסָּן שָׁנַת עֲשָׂרִים לְאַרְבַּח־שָׁסְתָא
הַמִּלְךָ גִּיזוּ לְפָנָיו וְאַשְׂאֵא אֶת-הַיִּלּוֹ וְאַתְּנָה לְמִלְךָ
וְלֹא-הָיִיתִי רַע לְפָנָיו: וַיֹּאמֶר לִי הַמִּלְךָ מְדוּעַ
פָּנֶיךָ רָעִים וְאַתְּהָ אֵינְךָ חוֹלָה אֵין זָה כִּי-אִם רַע
לָב וְאִירָא הַרְבֵּה מְאֹד: וַיֹּאמֶר לְמִלְךָ הַמִּלְךָ לְעוֹלָם
יִתְּנָה מְדוּעַ לֹא-יִרְעוּ פָּנַי אֲשֶׁר הָעִיר בֵּית-קְבָרוֹת
אַבְתִּי חֲרָבָה וּשְׁעָרֶיהָ אֶפְלוּ בְּאֵשׁ: וַיֹּאמֶר לִי
הַמִּלְךָ עַל-מַה-זָּה אַתָּה מְבַקֵּשׁ וְאַתְּפַלֵּל אֶל־אֶ-
לֵהִי הַשְּׁמַיִם: וַיֹּאמֶר לְמִלְךָ אִם-עַל-הַמִּלְךָ טוֹב
וְאִם-יִיטֵב עֲבָדְךָ לְפָנֶיךָ אֲשֶׁר תִּשְׁלַחְנִי אֶל-יְהוּדָה
אֶל-עִיר קְבָרוֹת אֲבָתִי וְאַבְּנָנָה: וַיֹּאמֶר לִי הַמִּלְךָ
וְהַשְּׂגֵל יוֹשְׁבַת אֶצְלוֹ עַד-מָתִי יִהְיֶה מְהַלְכָּךְ וּמָתִי
תִּשׁוּב וְיִיטֵב לְפָנֶיךָ הַמִּלְךָ וְיִשְׁלַחְנִי וְאַתְּנָה לוֹ זְמַן:
וַיֹּאמֶר לְמִלְךָ אִם-עַל-הַמִּלְךָ טוֹב אֲגָרוֹת יִתְּנוּ-לִי
עַל-פְּתוּחֹת עֶבֶר הַנְּהָר אֲשֶׁר יַעֲבִירוּנִי עַד אֲשֶׁר-
אָבּוּא אֶל-יְהוּדָה: וַיֹּאמְרָת אֶל־אֶסֶף שְׁמֵר הַפְּרָדָס
אֲשֶׁר לְמִלְךָ אֲשֶׁר יִתְּנוּ-לִי עֲצִים לְקָרוֹת אֶת-שְׁעָרֵי
הַבִּירָה אֲשֶׁר-לְבֵית וּלְחֹמַת הָעִיר וּלְבֵית אֲשֶׁר-
אָבּוּא אֶלָּיו וְיִתְּנוּ-לִי הַמִּלְךָ פִּינְדָא-לֵהִי הַטּוֹבָה
עָלַי: וַיֹּאבּוּא אֶל-פְּתוּחֹת עֶבֶר הַנְּהָר וְאַתְּנָה לָהֶם
אֶת אֲגָרוֹת הַמִּלְךָ וַיִּשְׁלַח עַמְלֵי הַמִּלְךָ שָׂרֵי חֵיל
וּפְרָשִׁים: וַיִּשְׁמָע סַנְבַלְט הַחֲרוּנִי וְטוֹבִיחַ הָעֶבֶד
הָעַמְמוֹנִי וַיִּרַע לָהֶם רַעַה גְדֻלָּה אֲשֶׁר-בָּא אֲדָם
לְבַקֵּשׁ טוֹבָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאבּוּא אֶל-יְרוּשָׁלַם
וְאַהִי-שָׁם יָמִים שְׁלֹשָׁה: וַיִּאָקוּם לִילָה אֲנִי
וְאַנְשִׁים מְעַט עַמְלֵי וְלֹא-הִגְדַּתִּי לְאֲדָם מָה אֶ-לֵהִי
נָתָן אֶל-לְבָי לַעֲשׂוֹת לִירוּשָׁלַם וּבְהִמָּה אֵין עַמְלֵי כִּי

אם-הבהמה אשר אני רכב בה: וּבְשָׂאָהּ בְּשַׁעַר הַגָּיָא לַיְלָה וְאֶל-פְּנֵי עֵינַי הַתְּנִין וְאֶל-שַׁעַר הָאִשְׁפֹּת וְאֱהִי שֹׁבֵר בְּחֹמַת יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר-הֵם פְּרוּצִים וְשַׁעֲרֶיהָ אִפְלוּ בְּאֵשׁ: וַיֵּאָבֵב אֶל-שַׁעַר הָעֵינַי וְאֶל-בְּרַכַת הַמֶּלֶךְ וְאִי-מְקוֹם לְבַהֲמָה לַעֲבֹר מִתְּחִיל: וְאֱהִי עֹלָה בְּנֹחַל לַיְלָה וְאֱהִי שֹׁבֵר בְּחֹמַת וְאֲשׁוּב וְאֶבּוֹא בְּשַׁעַר הַגָּיָא וְאֲשׁוּב: וְהַסִּגְנִים לֹא יָדְעוּ אֲנִי הִלְכְּתִי וְמָה אֲנִי עֹשֶׂה וְלִיָּהוּדִים וְלַפְּהֲגִים וְלַחֲרִים וְלַסִּגְנִים וְלִלְתֹר עֹשֶׂה הַמְּלֹאכָה עַד-כֵּן לֹא הִגַּדְתִּי: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אַתֶּם רֹאִים הֲרַעָה אֲשֶׁר אֲנַחֲנוּ בָּהּ אֲשֶׁר יְרוּשָׁלַם חֲרָבָה וְשַׁעֲרֶיהָ נִצְתּוּ בְּאֵשׁ לָכוּ וְנִבְנְהָ אֶת-חֹמַת יְרוּשָׁלַם וְלֹא-נִהְיָה עוֹד חֲרָפָה: וַיֵּאָגִיד לָהֶם אֶת-יָד אֱ-לֹהֵי אֲשֶׁר-הִיא טוֹבָה עָלַי וְאֶף-דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר אָמַר-לִי וַיֹּאמְרוּ נְקוּם וּבְנִינוּ וַיִּחְזְקוּ יְדֵיהֶם לְטוֹבָה: וַיִּשְׁמַע סַנְבַלֵּט הַחֲרָנִי וְטַבְיָה הָעֶבֶד הָעַמּוּזִי וְגִישָׁם הָעַרְבִי וַיִּלְעָגוּ לָנוּ וַיִּבְזּוּ עָלֵינוּ וַיֹּאמְרוּ מַה-הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹשִׂים הַעֲלֵה הַמֶּלֶךְ אַתֶּם מַרְדִּים: וְאֲשִׁיב אוֹתָם דָּבָר וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱ-לֹהֵי הַשָּׁמַיִם הוּא יַצְלִיחַ לָנוּ וְאֲנַחֲנוּ עֹבְדָיו נְקוּם וּבְנִינוּ וְלָכֶם אִי-חֶלֶק וְצַדִּיקָה וְזַכְרוֹן בִּירוּשָׁלַם:

ג וַיִּקָּם אֶלְיָשִׁיב הַפְּהֵן הַגָּדוֹל וְאַחֲרָיו הַפְּהֲגִים וַיִּבְנוּ אֶת-שַׁעַר הַצֹּאֵן הַמָּה קִדְשׁוֹהוּ וַיַּעֲמִידוּ דְלַתְתָּיו וְעַד-מַגְדַל הַמֶּאֱהָל קִדְשׁוֹהוּ עַד מַגְדַל חֲנַנְיָאֵל: וְעַל-יָדוֹ בָּנוּ אֲנָשֵׁי יִרְחֹוּ וְעַל-יָדוֹ בְּנֵה זָפּוֹר בֶּן-אֲמָרִי: וְאֶת שַׁעַר הַדְּגִים בָּנוּ בְנֵי הַסַּנְאָה הַמָּה קְרוּהוּ וַיַּעֲמִידוּ דְלַתְתָּיו מִנְעֻלָּיו וּבְרִיחָיו: וְעַל-יָדָם הַחֲזִיק מְרָמוֹת בֶּן-אוּרִיָּה בֶּן-הַקּוֹץ וְעַל-יָדָם הַחֲזִיק מְשָׁלֵם בֶּן-בְּרַכְיָה בֶּן-מְשִׁיזְבָּאֵל וְעַל-יָדָם הַחֲזִיק צְדוֹק בֶּן-בַּעְנָא: וְעַל-יָדָם הַחֲזִיקוּ הַתְּקוּעִים וְאֲדִירֵיהֶם לֹא-הִבִּיאוּ צוּרִים בַּעֲבַדַת אֲדִנֵיהֶם: וְאֶת שַׁעַר הַיְשָׁנָה הַחֲזִיקוּ יוֹיָדָע בֶּן-פְּסֹת וּמְשָׁלֵם בֶּן-בְּסוּדָנָה הַמָּה קְרוּהוּ וַיַּעֲמִידוּ דְלַתְתָּיו מִנְעֻלָּיו וּבְרִיחָיו: וְעַל-יָדָם הַחֲזִיק מְלִטְיָה הַגְּבַעֲנִי וְיָדוֹן הַמְּרַנְתִּי אֲנָשֵׁי גְבַעוֹן

וְהַמְצַפָּה לְכֹסֵּא פַתַח עֲבַר הַנְּהָר: וְעַל-יָדוֹ הַחֲזִיק עֲזִיָּאֵל בֶּן-חֲרָהִיָּה צוּרְפִים וְעַל-יָדוֹ הַחֲזִיק חֲנַנְיָה בֶּן-הַרְקָחִים וַיַּעֲזְבוּ יְרוּשָׁלַם עַד הַחֹמָה הָרְחֹבָה: וְעַל-יָדָם הַחֲזִיק רַפְנָה בֶּן-חֹר שֹׁר חֲצִי פֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם: וְעַל-יָדָם הַחֲזִיק יִדְיָה בֶּן-חֲרוּמָף וְנָגַד בֵּיתוֹ וְעַל-יָדוֹ הַחֲזִיק חֲטוּשׁ בֶּן-חֲשַׁבְנָיָה: מִמְּדָה שְׁנִית הַחֲזִיק מְלַפְיָה בֶּן-חֲרֹם וְחֲשׁוּב בֶּן-פַּתַח מוֹאָב וְאֶת מַגְדַל הַתַּנּוּרִים: וְעַל-יָדוֹ הַחֲזִיק שְׁלוּם בֶּן-הַלּוּחַשׁ שֹׁר חֲצִי פֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם הוּא וּבְנוֹתָיו: אֶת שַׁעַר הַגָּיָא הַחֲזִיק חֲנוּךְ וַיִּשְׁבִּי זָנוּחַ הַמָּה בְּנוֹהוּ וַיַּעֲמִידוּ דְלַתְתָּיו מִנְעֻלָּיו וּבְרִיחָיו וְאֶלֶף אֲמָה בְּחֹמָה עַד שַׁעַר הַשְּׁפּוֹת: וְאֶת שַׁעַר הָאִשְׁפּוֹת הַחֲזִיק מְלַפְיָה בֶּן-רִכְבַּ שֹׁר פֶּלֶךְ בֵּית-הַכְּרָם הוּא יִבְנֶנוּ וַיַּעֲמִידוּ דְלַתְתָּיו מִנְעֻלָּיו וּבְרִיחָיו: וְאֶת שַׁעַר הָעֵינַי הַחֲזִיק שְׁלוֹן בֶּן-פְּלִי חֲזָה שֹׁר פֶּלֶךְ הַמְצַפָּה הוּא יִבְנֶנוּ וַיַּעֲמִידוּ דְלַתְתָּיו מִנְעֻלָּיו וּבְרִיחָיו וְאֶת חֹמַת בְּרַכַת הַשְּׁלַח לְגוֹ-הַמֶּלֶךְ וְעַד-הַמְעַלּוֹת הַיּוֹרְדוֹת מֵעִיר דָּוִד: וְאַחֲרָיו הַחֲזִיק גְּחַמְיָה בֶּן-עֲזַבּוּק שֹׁר חֲצִי פֶלֶךְ בֵּית-צֹר עַד-נֶגְדַל קַבְרֵי דָּוִד וְעַד-הַבְּרַכָּה הָעֲשׂוּיָה וְעַד בֵּית הַגְּבָרִים: וְאַחֲרָיו הַחֲזִיקוּ הַלּוּיִם רַחֲוּם בֶּן-בְּגִי עַל-יָדוֹ הַחֲזִיק חֲשַׁבְיָה שֹׁר חֲצִי-פֶלֶךְ קַעֲיָלָה לְפֶלְכוֹ: וְאַחֲרָיו הַחֲזִיקוּ אַחֲיָהִם בּוּי בֶּן-חַנְדָּד שֹׁר חֲצִי פֶלֶךְ קַעֲיָלָה: וַיִּחְזַק עַל-יָדוֹ עֶזֶר בֶּן-יִשׁוּעַ שֹׁר הַמְצַפָּה מִדָּה שְׁנִית מִנְגֵד עֲלַת הַנְּשִׁק הַמְקַצֵּעַ: וְאַחֲרָיו הַחֲרָה הַחֲזִיק בְּרוּךְ בֶּן-זַפְּרִי מִדָּה שְׁנִית מִן-הַמְקַצֵּעַ עַד-פֶּתַח בֵּית אֶלְיָשִׁיב הַפְּהֵן הַגָּדוֹל: וְאַחֲרָיו הַחֲזִיק מְרָמוֹת בֶּן-אוּרִיָּה בֶּן-הַקּוֹץ מִדָּה שְׁנִית מִפֶּתַח בֵּית אֶלְיָשִׁיב וְעַד-תְּכֵלִית בֵּית אֶלְיָשִׁיב: וְאַחֲרָיו הַחֲזִיקוּ הַפְּהֲגִים אֲנָשֵׁי הַכְּפָר: וְאַחֲרָיו הַחֲזִיק בְּנִימָן וְחֲשׁוּב נָגַד בֵּיתָם אַחֲרָיו הַחֲזִיק עֲזַרְיָה בֶּן-מַעֲשִׂיָּה בֶּן-עֲנַנְיָה אֶצֶל בֵּיתוֹ: וְאַחֲרָיו הַחֲזִיק בְּנוּי בֶּן-חַנְדָּד מִדָּה שְׁנִית מִבֵּית עֲזַרְיָה עַד-הַמְקַצֵּעַ וְעַד-הַפְּנָה: וְפֶלֶל בֶּן-אוּזִי מִנְגֵד הַמְקַצֵּעַ וְהַמַּגְדַל הַיּוֹצֵא מִבֵּית הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן אֲשֶׁר לַחֲצַר הַמְּטָרָה אַחֲרָיו פְּדָיָה בֶּן-פְּרָעֵשׁ: וְהַנְּתִיבִים הָיוּ

יִשָּׁבִים בְּעֶפְלָעַד נֹגֵד שָׁעַר הַמַּיִם לַמְּזֻרָח וְהַמְּגֻדָּל
הַיּוֹצֵא: ^כאֲתָרִיו הֶחְזִיקוּ הַתְּקָעִים מִדָּה שְׁנֵית
מִנְּגֵד הַמְּגֻדָּל הַגָּדוֹל הַיּוֹצֵא וְעַד חוֹמַת הָעֶפְלָל:
^{כח}מִמֶּעַל שָׁעַר הַסּוּסִים הֶחְזִיקוּ הַפְּהָנִים אִישׁ לְנֹגֵד
בֵּיתוֹ: ^{כט}אֲתָרִיו הֶחְזִיק צְדוֹק בֶּן־אֲמֹר נֹגֵד בֵּיתוֹ
וְאֲתָרִיו הֶחְזִיק שְׁמַעְיָה בֶּן־שְׁכַנְיָה שֹׁמֵר שָׁעַר
הַמְּזֻרָח: ^לאֲתָרִיו הֶחְזִיק חַנְּנִיָּה בֶּן־שְׁלֹמֹה וְחַנּוּן
בֶּן־צִלְחַי הַשֹּׁשִׁי מִדָּה שְׁנֵי אֲתָרִיו הֶחְזִיק מִשְׁלֹם
בֶּן־בְּרֻכְיָה נֹגֵד וְשִׁפְתוֹ: ^{לא}אֲתָרִיו הֶחְזִיק מִלְּפִיָּה
בֶּן־הַצֹּרְפִי עַד־בֵּית הַנְּתִינִים וְהַרְכָּלִים נֹגֵד שָׁעַר
הַמְּפֻקֵּד וְעַד עֲלִית הַסְּפִנָּה: ^{לב}וַבֵּין עֲלִית הַסְּפִנָּה
לְשָׁעַר הַצֹּאן הֶחְזִיקוּ הַצֹּרְפִים וְהַרְכָּלִים: ^{לג}וַיְהִי
כַּאֲשֶׁר שָׁמַע סַנְבַלֵּט כִּי־אֶגְחֶנּוּ בּוֹנִים אֶת־הַחוֹמָה
וַיִּתֵּר לוֹ וַיִּכְעַס הַרְבֵּה וַיִּלְעַג עַל־הַיְהוּדִים:
^{לד}וַיֹּאמֶר לְפָנָי אֲחִיו וְחִיל־שְׁמָרוֹן וַיֹּאמֶר מָה
הַיְהוּדִים הָאֵלֶּלִים עֹשִׂים הַיַּעֲזְבוּ לָהֶם הַיִּזְבְּחוֹ
הַיִּכְלוּ בַיּוֹם הַיְחִיּוֹ אֶת־הָאֲבָנִים מֵעַרְמוֹת הָעֶפְרָי
וְהָמָה שְׂרוּפוֹת: ^{לה}וַטּוֹבְנָה הָעַמְּנִי אֶצְלוֹ וַיֹּאמֶר גַּם
אֲשֶׁר־הֵם בּוֹנִים אִם־יַעֲלֶה שׁוֹעֵל וּפְרִץ חוֹמַת
אֲבָנֵיהֶם: ^{לו}שָׁמַע אֶ־לְהִינּוּ כִּי־הִינּוּ בּוֹזֵה וְהָשִׁב
חֲרַפְתָּם אֶל־רֹאשָׁם וְתָנִם לְבָזָה בְּאֶרֶץ שְׁבָיָה:
^{לז}וְאֶל־תְּכַסֵּ עַל־עוֹנָם וְחַטָּאתָם מִלְּפָנֶיךָ אֶל־תִּמְחָה
כִּי הַכְּעִיסוּ לְנֹגֵד הַבּוֹנִים: ^{לח}וַנִּבְנֶה אֶת־הַחוֹמָה
וַתִּקְשֶׁר כָּל־הַחוֹמָה עַד־חֲצִיָּה וַיְהִי לֵב לָעַם
לַעֲשׂוֹת:

הלכות תשובה פרק ז

ז, א הואיל ורשות כל אדם נתונה לו כמו שפארנו, ושתדל האדם לעשות תשובה ולנער בפיו מחטאיו, כדי שימות והוא בעל התשובה, כדי שיזכה לחיי העולם הבא.

ז, ב לעולם יראה אדם את עצמו כאלו הוא נוטה למוות, ושמה ימות בשעתו ונמצא עומד בחטאיו; לפיכך ישוב מחטאיו מיד, ולא יאמר פשאוקין אשוב שמה ימות קדם שיזקין. הוא ששלמה אומר בחכמתו "בכל עת, יהיו בגדיך לבנים".

ז, ג ואל תאמר שאין התשובה אלא מעברות שיש בהן מעשה, כגון זנות ונזל ונגבה. בשם שצריך אדם לשוב מאלו כה הוא צריך להפיש בידעות רעות שיש לו, ולשוב מהן: מן הפעם, ומן האיבה, ומן הקנאה, ומן התחרות, ומן החתל, ומרדיפת הממון והכבוד, ומרדיפת המאכלות, וכיוצא בהן מן הכל צריך לחזור בתשובה. ואלו העוונות, קשים מאותן שיש בהן מעשה, שבזמן שאדם נשקע באלו, קשה הוא לפרש. וכן הוא אומר "יעזב רשע דרכו, ואיש און מחשבתי".

ז, ד אל ידמה בעל תשובה שהוא מרחק ממעלת הצדיקים, מפני העוונות והחטאות שעשה. אין הדבר כן, אלא אהוב ונחמד הוא לפני הבורא, וכאלו לא חטא מעולם; ולא עוד אלא ששכרו הרבה, שחרי טעם טעם החטא ופרש ממנו וכבש יצרו. אמרו חכמים, מקום שבעלי תשובה עומדין בו, אין צדיקים גמורין יכולין לעמד בו: כלומר מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם, מפני שהן פוגשין יצרים יתר מהן.

ז, ה כל הנביאים, כגון צדק על התשובה; ואין ישראל נגאלין, אלא בתשובה. וכבר הבטיחה תורה שפוף ישראל לעשות תשובה בסוף

גלותו, ומיד הן נגאלין, שנאמר "והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה, הפרכה והקללה, אשר נתתי, לפניך; והשבת, אל לבבך... ושבת עד ה' אלהיך... ושב ה' אלהיך את שבותך...".

ז, ו גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה שנאמר "שובה, ישראל, עד, ה' אלהיך", ונאמר "שבו עדי, נאם ה'", ונאמר "אם תשוב ישראל נאם ה' אלי, תשוב": כלומר אם תחזר בתשובה, בי תדבק.

ז, ז התשובה מקרבת את הרחוקים: אמש היה זה שנוי לפני המקום, משקין ומרחק ותועבה; והיום הוא אהוב ונחמד, קרוב וידיר. וכן אתה מוצא שפלשון שהקדוש ברוך הוא מרחק את החטאים בה מקרב את השבים, בין יחיד בין רבים: שנאמר "והיה במקום אשר יאמר להם, לא עמי אתם, יאמר להם, בני אל חי", ונאמר ביכניה ברשעתו "פתבו את האיש הזה עירי...". "אם יהיה פניהו בן יהויקים מלך יהודה, הותם על יד ימיני". וכיון ששב בגלותו נאמר בזרפבל בנו "ביום ההוא... אקחך זרפבל בן שאלתיאל עבדי, נאם ה', ושמתיך, בחותם".

ז, ח כמה מעלה מעלת התשובה: אמש היה זה מבדל מה' אלהי ישראל, שנאמר "עונתיכם, היו מבדלים, בינכם, לבין אלהיכם". צועק ואינו נענה, שנאמר "גם כי תרבו תפלה, אינני שמע". ועושה מצוות וטורפין אותן בפניו, שנאמר "מי בקש זאת מידכם, רמס הצרי", "מי גם בכם ויסגר דלתים", "עלתיכם ספו על זבחיכם, ואכלו בשר". והיום הוא מדבק בשכינה, שנאמר "ואתם, הדבקים בה", אלהיכם. צועק ונענה מיד, שנאמר "והיה טרם יקראו, ואני אענה". ועושה מצוות ומקבלין אותן בנחת ושמחה, שנאמר "פי כבר, רצה האלהים את מעשיך". ולא עוד אלא שמתאנים להם, שנאמר "וערבה, לה, מנחת

יהודה, וירושלם בימי עולם, וכשנים קדמנית".
ז, ט בעלי תשובה, דרפן להיות שפלים וענוים
ביותר: אם חרפו אותן הכסילים במעשיהם
הראשונים, ואמרו להן אמש היית עושה כן
וכן, ואמש היית אומר כן וכך אל ירגישו
להן. אלא שומעין ושמהין ויודעין, שזו זכות
להן; ושכל זמן שהן בושין במעשיהם שעברו
ונבלמין מהן, זכותן מרבה ומעלתם מתגדלת.
זי וחסא גדול הוא לומר לבעל תשובה, זכר
מעשיך הראשונים, או להזכירם בפניו כדי
לבישו, או להזכיר דברים וענינים הדומין להן
כדי להזכירו מה עשה. הכל אסור, ומזהר עליו
בכלל הזנות דברים, שהזהירה עליה תורה,
שנאמר "ולא תזנו איש את עמיתו".

הלכות תשובה פרק ח

הא הטובה הצפונה לצדיקים, היא חיי העולם
הבא; והם החיים שאין עמהן מות, והטובה
שאין עמה רעה. הוא שכתוב בתורה, "למען
ייטב לך, והארבת ימים": מפני השמועה למדו
"למען ייטב לך" לעולם שכלו טוב, "והארבת
ימים" לעולם שכלו ארוך; וזה הוא העולם הבא.
הב שבר הצדיקים הוא שיזכו לנעם זה, ויחיו
בטובה זו; ופרעון הרשעים הוא שלא יזכו
לחיים אלו, אלא יפדתו וימותו. וכל מי שאינו
זוכה לחיים אלו, הוא המת שאינו חויה לעולם,
אלא נכרת ברשעו, ואובד בפחמה. וזה הוא
הכרת הכתוב בתורה, שנאמר "הכרת תכרת
הנפש החיה"; מפני השמועה למדו "הכרת"
בעולם הזה, "תכרת" לחיי העולם הבא: פלומר
שאותה הנפש שפרשה מן הגוף בעולם הזה
אינה זוכה לחיי העולם הבא, אלא גם מן העולם
הבא נכרתה.

הג העולם הבא אין בו גוף וגויה, אלא
נפשות הצדיקים בלבד, בלא גוף במלאכי
השרת. הואיל ואין בו גויות, אין בו לא

אכילה ולא שתיה ולא דבר מכל הדברים
שגופות בני האדם צריכין להן בעולם הזה.
ולא יארע בו דבר מן הדברים שמארעין
לגופות בעולם הזה, כגון ישיבה ועמידה
ושינה ומיתה ועצב ושחוק וכיוצא בהן. כך
אמרו חכמים הראשונים, העולם הבא אין בו
לא אכילה ולא שתיה ולא תשמיש, אלא
צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנין
מזיו השכינה.

הד הרי נתברר לך שאין שם גוף, לפי שאין
שם אכילה ושתיה. וזה שאמרו צדיקים
יושבין, על דרך החידה פלומר נפשות
הצדיקים מצויין שם, בלא עמל ולא יגע. וכן
זה שאמרו עטרותיהם בראשיהם פלומר דעה
שידעו שבגללה זכו לחיי העולם הבא, מצויה
עמהן, והיא העטרה שלהן, בענין שאמר שלמה
"בעטרה, שעטרה לו אמו". והרי הוא אומר
"ושמחת עולם, על ראשם", ואין השמחה גוף
כדי שתנוח על הראש; כך עטרה שאמרו
חכמים באן, היא הדעה.

הה ומה הוא זה שאמרו, ונהנין מזיו השכינה
שיודעין ומשיגין מאמתת הקדוש ברוך הוא,
מה שאינן יודעין והן בגוף האפל השפל.

הו כל נפש האמורה בענין זה, אינה הנשמה
שהיא צריכה לגוף, אלא צורת הנפש, שהיא
הדעה שהשיגה הפורא פפי בוחה והשיגה
הדעות הנפרדות ושאר המעשים. והיא הצורה
שבארנו ענינה בפרק רביעי מהלכות יסודי
התורה; היא הנקראת נפש, בענין זה.

הז חיים אלו לפי שאין עמהם מות, שאין
המות אלא ממארעות הגוף ואין שם גוף,
נקראו צדור החיים, שנאמר "והייתה נפש אדני
צדורה בצדור החיים". וזה הוא השבר שאין
שבר למעלה ממנו, והטובה שאין אחריה
טובה; והיא שהתאוו כל הנביאים. וכמה

שמות קראו לה דרך משל: הר ה', ומקום קדשו, ודרך הפך, וחצרות ה', ואהל ה', ונעם ה', וחיכל ה', ובית ה', ושער ה'. והחכמים קראו לה דרך משל לטובה זו המזומנת לצדיקים, סעודה; וקורין לה בכל מקום, העולם הבא.

הח הנקמה שאין נקמה גדולה ממנה שתפרת הנפש ולא תזכה לאותן החיים, שנאמר "הפרת תפרת הנפש היא, עונה בה". וזה האבדון הוא שקוראין אותו הנביאים דרך משל, באר שחת ואבדון ותפתה ועלוקה; וכל לשון בליה והשחתה קוראין לו, לפי שהיא הפליה שאין אחריה תקומה לעולם וההפסד שאינו חוזר לעולם.

הט שמה תקל בעיניו טובה זו, ותדמה שאין שבר המצוות והוית האדם שלם בדרך האמת, אלא לחיותו אוכל ושותה מאכלות טובות ובו על צורות נאות ולובש בגדי שש ורקמה ושוכן באהלי שן ומשתמש בכלי כסף וזהב ודברים הדומין לאלו, כמו שמדמין אלו הערבים הטפשים האוילים השטופים בזמה.

הי אבל החכמים ובעלי דעה ידעו שכל הדברים האלו דברי הבאי והבל הן, ואין בהן תועלת. ואינם טובה גדולה אצלנו בעולם הזה, אלא מפני שאנו בעלי גוף וגויה; וכל הדברים האלו, צרכי הגוף הן, ואין הנפש מתאוה להן ומחמדתן אלא מפני צרך הגוף, כדי שימצא חפצו ויעמד על בריו. ובזמן שאין שם גוף, נמצאו כל הדברים האלו בטלים.

היא הטובה הגדולה שתהיה בה הנפש בעולם הבא, אין שם דרך בעולם הזה להשיגה ולידע אותה, שאין אנו יודעין בעולם הזה אלא טובת הגוף, ולה אנו מתאווין; אבל אותה הטובה גדולה עד מאוד, ואין לה ערך בטובות שלעולם

הזה אלא דרך משל. אבל בדרך האמת שנערך טובת הנפש בעולם הבא כמו טובת הגוף בעולם הזה במאכל ובמשקה, אינו כן; אלא אותה הטובה גדולה עד אין חקר, ואין ערך ואין דמיון. הוא שאמר דויד, "מה רב טובה אשר צפנת ליראיך: פעלת, לחסים בך". וכמה תמה דויד והתאוה לחיי העולם הבא, שנאמר "לולא האמנתי, לראות פטוב ה': בארץ חיים".

היב כבר הודיענו חכמים הראשונים שטובת העולם הבא אין כוח באדם להשיגה על בריה, ואין יודע גדלה ויפיה ועצמה אלא הקדוש ברוך הוא לבדו; ושכל הטובות שמתנבאין בהן הנביאים לישראל, אינן אלא לדברים שלגוף, שנהנין בהן ישראל בימות המלך המשיח, בזמן שתחזר הממשלה לישראל.

היג אבל טובת חיי העולם הבא, אין לה ערך ודמיון, ולא דמויה הנביאים, כדי שלא יפחתו אותה בדמיון. הוא שישעיהו אומר "עין לא ראתה, אלהים זולתך יעשה, למחכה לו": כלומר הטובה שלא ראתה אותה עין נביא, אלא עשה אותה האלהים לאדם שמחכה לו. אמרו חכמים, כל הנביאים פלן לא נתנבאו אלא לימות המשיח, אבל העולם הבא, "עין לא ראתה, אלהים זולתך".

היד זה שקראו אותו חכמים העולם הבא, לא מפני שאינו מצוי עתה וזה העולם אובר ואחר כך יבוא אותו העולם. אין הדבר כן, אלא חרי הוא מצוי ועומד, שנאמר "מה רב טובה אשר צפנת ליראיך". ולא קראוהו העולם הבא, אלא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם הזה, שאנו נהנים בו בגוף ונפש, וזה הוא הנמצא לכל אדם בראשונה.

הלכות תשובה פרק ט

ט, א מאחר שנודע שמתן שכרן של מצוות והטובה שנוזפה לה אם שמרנו דרך ה' הכתוב בתורה היא חיי העולם הבא, שנאמר "למען ייטב לך, והארבת ימים"; והנקמה שנוקמין מן הרשעים שעזבו ארחות הצדק הכתובות בתורה היא הכרת, שנאמר "הפרת תפירת הנפש החי, עונה בה".

ט, ב מה הוא זה שפתוב בכל התורה פלה, אם תשמעו וגיע לכם, ואם לא תשמעו יקרא אתכם, וכל אותן הדברים בעולם הזה כגון שבע ורעב, ומלחמה ושלום, ומלכות ושללות, ושיבת הארץ וגלות, והצלחת מעשה והפסדו, ושאר כל דברי הברית.

ט, ג כל אותן הדברים אמת חיו, ויחיו, ובזמן שאנו עושין כל מצוות התורה, יגיעו אלינו טובות העולם הזה כלין ובזמן שאנו עוברים עליהן, תקרא אותנו הרעות הכתובות. ואם על פי כן אין אותן הטובות, הן סוף מתן שכרן של מצוות; ולא אותן הרעות, הן סוף הנקמה שנוקמין מעובר על כל המצוות. אלא כך הוא הסע הדברים.

ט, ד הקדוש ברוך הוא נתן לנו תורה זו, עין חיים, וכל העושה כל הכתוב בה, ויודעו דעה גמורה נכונה זוכה בה לחיי העולם הבא; ולפי גדל מעשיו וגדל חכמתו, הוא זוכה. והבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש, ונהגה בחכמה תמיד שייסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה, כגון חלי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן. וישפיע לנו כל הטובות המחזקים את ידינו לעשות את התורה, כגון שבע ושלום ורבות כסף וזהב כדי שלא נעסק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן, אלא נשב פנויים ללמד בחכמה, ולעשות המצוה, כדי שנוזפה לחיי העולם הבא. וכן

הוא אומר בתורה אחר שהבטיח בטובות העולם הזה, "ונצדקה, תהיה לנו...".

ט, ה וכן הודיענו בתורה שאם נעזב התורה מדעתנו ונעסק בהכלי הזמן, בענין שנאמר "וישמון ישראל ויבעט" שדין האמת יסיר מן העוזבים כל טובות העולם הזה, שהן חזקו ידיהם לבעט, ומביא עליהן כל הרעות המונעים אותן מלקנות העולם הבא, כדי שיאבדו ברשעים. הוא שפתוב בתורה, "ועבדת את אביה, אשר ישלחנו ה' בך", "תחת, אשר לא עבדת את ה'".

ט, ו נמצא פרוש כל אותן הפרכות והקללות, על דרך זו: כלומר אם עבדתם את ה' בשמחה, ושמרתם דרכו משפיע לכם הפרכות האלו ומרחיק הקללות, עד שתהיו פנויים להתחכם בתורה ולעסק בה, כדי שתזכו לחיי העולם הבא, וייטב לך לעולם שפלו טוב ותאריך ימים לעולם שפלו ארוך. ונמצאתם זוכין לשני העולמות, לחיים טובים בעולם הזה המביאין לחיי העולם הבא: שאם לא יקנה הנזה חכמה ומעשים טובים אין לו במה יזכה, שנאמר "פי אין מעשה וחשבון, ודעת וחכמה, בשאל...".

ט, ז ואם עזבתם את ה' ושויתם במאכל ומשקה וזנות ודומה להם מביא עליכם כל הקללות האלו ומסיר כל הפרכות, עד שיכלו ימיכם בבחלה ופחד, ולא יהיה לכם לב פנוי ולא גוף שלם לעשות המצוות, כדי שתאבדו מחיי העולם הבא. ונמצא שאבדתם שני עולמות: שבזמן שאדם טרוד בעולם הזה בהלי ובמלחמה ורעבון, אינו מתעסק לא בחכמה ולא במצוה שבהן זוכין לחיי העולם הבא.

ט, ח ומפני זה התאוו כל ישראל נביאייהם וחכמייהם ימות המלך המשיח, כדי שינזחו ממלכות הרשעה שאינה מנחת להן לישראל

לְעֹסֵק בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת בַּהֲגֵן, וַיִּמְצְאוּ לָהֶן מִרְגֹּעַ וַיִּרְבוּ בַּחֲכָמָה, כִּדְרֵי שְׂוִיפוֹ לַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

ט, ט לפי שבאותן הימים תרבה הדעה והחכמה והאמת שנאמר "פי מלאה הארץ, דעה את ה'", ונאמר "ולא ילמדו עוד, איש את רעהו ואיש את אחיו", ונאמר "והסרתי את לב האבן, מבשרכם". מפני שאותו המלך שייעמד מזרע דויד בעל חכמה יהיה יתר משלמה, ונביא גדול הוא קרוב ממשנה רבנו; ולפיכך ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה', ויבואו כל הגוים לשמעו, שנאמר "והיה באחרית הימים, נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים".

טו, וסוף השבר פלו והטובה האחרונה שאין לה הפסק ולא גרעון, הוא חיי העולם הבא; אבל ימות המשיח הוא העולם הזה ועולם כמנהגו הולך, אלא שהמלכות תחזור לישראל. וכבר אמרו חכמים הראשונים, אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכות בלבד.

הַלְבוֹת תְּשׁוּבָה פֶּרֶק י

יא, אל יאמר אדם חריני עושה מצוות התורה ועוסק בחכמתה, כדרי שאקבל הפרכות הכתובות בתורה או כדרי שאזפה לחיי העולם הבא; ואפרש מן העברות שהזיחה תורה מהן, כדרי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדרי שלא אכרת מחיי העולם הבא.

יב, אין ראוי לעבד את ה', על דרך זו: שהעובד על דרך זו, הוא עובד מיראה; ואינה מעלת הנביאים, ולא מעלת החכמים. ואין עובד את ה' על דרך זו, אלא עמי הארץ והנשים והקטנים, שמחנכין אותן לעבד מיראה, עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.

יג, העובד מאהבה, עוסק בתורה ובמצוות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם, לא מפני יראת הרעה, ולא כדרי לירש הטובה:

אלא עושה האמת, מפני שהוא אמת; וסוף הטובה לבוא בכלל.

יד, ומעלה זו היא מעלה גדולה עד מאוד, ואין כל חכם זוכה לה. והיא מעלת אברהם אבינו, שקראו הקדוש ברוך הוא אהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה. והיא המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה רבנו, שנאמר "ואהבת, את ה' אלהיך, בכל לבבך ובכל נפשך, ובכל מאודך". ובזמן שיאהב את ה' אהבה הראויה, מיד יעשה כל המצוות מאהבה.

יז, וכיצד היא האהבה הראויה: הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתרה רבה, עזה עד מאוד, עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה', ונמצא שונה בה תמיד באלו חולי האהבה, שאין דעתם פנויה מאהבת אותה אשה שהוא שונה בה תמיד, בין בשכבו בין בקומו, בין בשעה שהוא אוכל ושותה. יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אהביו, ושונים בה תמיד, כמו שצונו "בכל לבבך ובכל נפשך". והוא ששלמה אומר דרך משל, "כי חולת אהבה, אני; וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.

יח, אמרו חכמים הראשונים, שמא תאמר חריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר, בשביל שאקרא רבי, בשביל שאקבל שכר בעולם הבא; תלמד לומר, "לאהבה את ה'" כל שאהב עושים, לא תעשו אלא מאהבה.

יט, ועוד אמרו חכמים, "במצותיו, הפין מאד" "במצותיו", ולא בשכר מצותיו. וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבוי תלמידיהם ומשפיליהם ביחוד, אל תהיו פעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל טובה; אלא היו פעבדים המשמשים את הרב על מנת שלא לקבל פלוג אלא מפני שהוא הרב, ראוי לשמשו: כלומר, עבדו מאהבה.

יח, כל העוסק בתורה כדרי לקבל שכר, או

כדי שלא תגיע עדיו פרענות הרי זה עוסק בה שלא לשמה. וכל העוסק בה לא ליראה, ולא לקבל שכר, אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה. ואמרו חכמים, לעולם יעסק אדם בתורה, אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה, בא לשמה.

יט לפיכך בשמלמדו את הקטנים ואת הנשים וכלל עמי הארץ, אין מלמדו אותן אלא לעבד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתראה דעתו ויתחכמו חכמה יתרה, מנלין להן רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת, עד

שישיגוהו וידעוהו ויעבדו מאהבה.

וי דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבד של אדם, עד שישגה בה תמיד פראוי ויעזב כל שבעולם חוץ ממנה כמו שצוה ואמר "בכל לבבך ובכל נפשך": אלא בדעה שידעוהו. ועל פי הדעה על פי האהבה אם מעט מעט, ואם הרבה הרבה.

ויא לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשפיל בהכמות ותכונות המודיעין לו את קונו כפי כוח שיש באדם להבין ולהשיג, כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה.

ברוך רחמנא דסייען. נגמר ספר ראשון, בעזרת ש-די.

ומנין פרקים שלספר זה, ששה וארבעים פרקים:

הלכות יסודי התורה, עשרה פרקים; הלכות דעות, שבועה פרקים; הלכות תלמוד תורה, שבועה פרקים; הלכות עבודה זרה, שנים עשר פרקים; הלכות תשובה, עשרה פרקים.

ספר שני והוא ספר אהבה

הלכותיו שש, וזה הוא סדרן: הלכות קרית שמע, הלכות תפלה וברכת פוחנים, הלכות תפלין ומזוזה וספר תורה, הלכות ציצית, הלכות ברכות, הלכות מילה. נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, אחת עשרה מצוות עשה.

הלכות קרית שמע

מצוות עשה אחת, והיא לקרות קרית שמע פעמים ביום. ובאור מצוה זו בפרקים אלו.

הלכות קרית שמע פרק א

א,א פעמים בכל יום, קוראים קרית שמע בערב ו בבקר: שנאמר "ובשכבך ובקומך" בשעה שדרך בני אדם שוכבין, וזה הוא לילה; ובשעה שדרך בני אדם עומדין, וזה הוא יום.

א,ב ומה הוא קורא: שלוש פרשיות אלו והן "שמע", ו"והיה", אם שמע", ו"ויאמר". ומקדימין לקרות פרשת "שמע", מפני שיש בה צווי על יחוד השם, ואהבתו ותלמודו: שהוא העיקר הגדול, שהכל תלוי בו. ואחריה "והיה",

אם שמע", שיש בה צווי על שאר המצוות בלון. ואחר כך פרשת "ציצית", שגם היא יש בה צווי על זכירת כל המצוות.

א,ג אף על פי שאין מצוות ציצית נהגת בלילה, קוראין אותה בלילה, מפני שיש בה זכרון וציאת מצרים; ומצוה להזכיר וציאת מצרים ביום ובלילה, שנאמר "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים, כל ימי חייך". וקריאת שלוש פרשיות אלו על סדר זה, היא הנקראת קרית שמע.

א,ד הקורא קרית שמע פשהוא גומר פסוק

ראשון, אומר בלחש ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד; וחוזר וקורא בדרבו "ואהבת, את ה'", עד סופה. ולמה קורין כן מספרת היא בדינו שבשעה שקבין יעקוב אבינו את בניו במצרים בשעת מיתתו, צום וזרזם על יהוד השם, ועל דרך ה' שהלך בה אברהם ויצחק אביו. ושאל אותן ואמר להן, בני, שמא יש בכם פסלת, מי שאינו עומד עמי ביחוד ארון כל העולם, בענין שאמר לנו משה רבנו "מן יש בכם איש או אשה...". ענו כלם, ואמרו לו "שמע, ישראל: ה' אלהינו, ה' אחד" כלומר שמע ממנו, אבינו ישראל, ה' אלהינו, ה' אחד. פתח הזקן וענה, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד; לפיכך נהגו כל ישראל לומר שבת זה ששבת בו ישראל הזקן, אחר פסוק זה.

א,ה פשחקורא קורא קרית שמע, מברך לפניך ולאחריה ביום, מברך שתים לפניך ואחת לאחריה; ובלילה, מברך שתים לפניך ושתיים לאחריה.

א,ו ברכה ראשונה שלפניה ביום, יוצר אור; שניה לה, אהבת עולם אהבתנו; ושלאחריה, אמת ויציב. וברכה ראשונה שלפניה בלילה, מעריב ערבים; שניה לה, אהבת עולם עמך ישראל אהבת; וברכה ראשונה שלאחריה, אמת אמונה; שניה לה, השפיכנו.

א,ז ברכה ראשונה שלפניה, בין ביום בין בלילה פותח בה בברוך, וחותם בברוך; ושאר ברכותיה חותם בכל אחת מהן בברוך, ואין להן פתיחה.

א,ח ברכות אלו, עם שאר כל הברכות הערכות בפי כל ישראל עזרא ובית דינו תקנום; ואין אדם רשאי לפתח מהן, ולא להוסיף עליהן; מקום שהתקינו לחתם בברוך, אינו רשאי שלא לחתם, ומקום שהתקינו שלא לחתם, אינו רשאי לחתם; מקום שהתקינו שלא

לפתח בברוך, אינו רשאי לפתח, ומקום שהתקינו לפתח בברוך, אינו רשאי שלא לפתח. כללו שלדבר: כל המושגה ממטבע שטבעו חכמים בברכות הרי זה טועה, וחוזר ומברך כמטבע. וכל שאינו אומר אמת ויציב בשחרית, ואמת אמונה בערבית לא יצא ידי חובתו.

א,ט הקדים ברכה שניה לברכה ראשונה, בין ביום בין בלילה, בין לפניך בין לאחריה יצא לפי שאין סדר לברכות. בשחרית פתח יוצר אור, וסיום מעריב ערבים לא יצא; פתח במעריב ערבים, וסיום ביוצר אור יצא. וכן בערבית אם פתח במעריב ערבים, וסיום ביוצר אור לא יצא; פתח ביוצר אור, וסיום במעריב ערבים יצא: שכל הברכות, הולכות אחר חתימתן.

א,י איזה הוא זמן קרית שמע בלילה מצותה משעת יציאת הכוכבים, עד חצי הלילה; ואם עבר ואחר, וקרא עד שלא עלה עמוד השחר יצא ידי חובתו: שלא אמרו עד הצות, אלא כדי להרחיק את האדם מן הפשיעה.

א,יא הקורא קרית שמע שלערבית אחר שעלה עמוד השחר, קדם הנץ החמה לא יצא ידי חובתו אלא אם כן היה אנוס, כגון שפור או חולה וכיוצא בהן. ואנוס שקרא בעת זה, אינו מברך השפיכנו.

א,יב ואיזה הוא זמנה ביום מצותה שיתחיל לקרות קדם הנץ החמה, כדי שיקמר לקרות ולברך ברכה אחרונה עם הנץ החמה; ושעור זה, כמו עשור שעה קדם שתעלה השמש. ואם אחר, וקרא אחר שעלתה השמש יצא ידי חובתו, שעונתה עד סוף שלוש שעות ביום למי שעבר ואחר.

א,יג מי שהקדים וקרא קרית שמע שלשחרית, אחר שעלה עמוד השחר אף על פי

שְׁחֵשְׁלוּם קָדָם שְׁתַּנֵּן הַחֲמָה, יֵצֵא יָדֵי הַחֹבֵתוֹ.
וּבְשַׁעַת הַדַּחֲקָה, כַּגֹּזֵן שֶׁהָיָה מִשְׁפִּים לְצֵאת לְדַרְךְ.
קוֹרָא לְכַתְחֵלָה, מִשְׁעֵלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר.

אִיד, הַקוֹרָא אַחַר שְׁלוֹשׁ שָׁעוֹת בַּיּוֹם, אֶפְלוֹ
הָיָה אָנוּם לֹא יֵצֵא יָדֵי הַחֹבֵת קְרִית שְׁמַע
בְּעֻזְנָתָהּ, אֲלֹא חָרִי הוּא בְּקוֹרָא בַּתּוֹרָה; וּמִכֶּרֶךְ
הוּא לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ כָּל הַיּוֹם, אֶפְלוֹ אַחַר וּקְרָא
אַחַר שְׁלוֹשׁ שָׁעוֹת.

הַלְבוֹת קְרִית שְׁמַע פֶּרֶק ב

בֵּא הַקוֹרָא אֶת שְׁמַע, וְלֹא כֹּזֵן לְבוֹ בְּפִסּוּק
רֵאשׁוֹן שֶׁהוּא "שְׁמַע, יִשְׂרָאֵל: ה' אֱלֹהֵינוּ, ה'
אֶחָד" לֹא יֵצֵא יָדֵי הַחֹבֵתוֹ; וְהַשָּׂאֵר אִם לֹא כֹּזֵן
לְבוֹ, יֵצֵא. אֶפְלוֹ הָיָה קוֹרָא בַּתּוֹרָה בְּדַרְכּוֹ, אוֹ
מִגִּיחַ אֶת הַפָּרָשִׁיּוֹת הָאֵלוֹ בְּעֻזְנַת קְרִיאתָהּ יֵצֵא:
וְהוּא, שְׁבוּן לְבוֹ בְּפִסּוּק רֵאשׁוֹן.

בֵּב, כָּל בְּנֵי אָדָם, קוֹרְאִין כְּדַרְכּוֹ בֵּין עוֹמְדִין,
בֵּין מְחַלְכִּין, בֵּין שׁוֹכְבִין, בֵּין רוֹכְבִין עַל גְּבִי
בְּהִמָּה. וְאֶסוּר לְקְרוֹת קְרִית שְׁמַע, וְהוּא מִטָּל
וּפְנֵי טוּחוֹת בְּמִקְרָע, אוֹ מִשְׁלֵף עַל גְּבוֹ וּפְנֵי
לְמַעְלָה. אֲבָל קוֹרָא הוּא, וְהוּא שׁוֹכֵב עַל צִדּוֹ;
וְאִם הָיָה בַּעַל בְּשֵׁר הָרַבָּה, וְאִינוֹ יִכּוֹל לְהַתְחַפֵּף
עַל צִדּוֹ, אוֹ שֶׁהָיָה חוֹלָה נוֹטָה מֵעַט לְצִדּוֹ,
וּקְרָא.

בֵּג, מִי שֶׁהָיָה מְחַלֵּף עַל רַגְלָיו עוֹמֵד בְּפִסּוּק
רֵאשׁוֹן, וְהַשָּׂאֵר קוֹרָא וְהוּא מְחַלֵּף. הָיָה יֵשֵׁן
מִצַּעְרִין אוֹתוֹ וּמַעֲרִין אוֹתוֹ, עַד שִׁיקְרָא פִּסּוּק
רֵאשׁוֹן; מִכָּאן וְאַלְף, אִם אָנֹסְתָהּ שִׁינָה, אִין
מִצַּעְרִין אוֹתוֹ.

בֵּד, מִי שֶׁהָיָה עוֹסֵק בְּמִלְאכָה מִפְּסִיק עַד
שִׁיקְרָא פְּרָשָׁה רֵאשׁוֹנָה, פְּלָה; וְכֵן הַאֲמִנִין
בְּטֵלִין מִמִּלְאכְתָּן בְּפְרָשָׁה רֵאשׁוֹנָה, כְּדִי שְׁלֹא
תִּהְיֶה קְרִיאתָהּ עֲרֵאִי. וְהַשָּׂאֵר, קוֹרָא וְהוּא עוֹסֵק
בְּמִלְאכְתּוֹ. אֶפְלוֹ הָיָה עוֹמֵד בְּרֵאשׁ הָאֵילָן אוֹ
בְּרֵאשׁ הַבּוֹתֵל, קוֹרָא בְּמִקְוֵמוֹ. וּמִכֶּרֶךְ לְפָנֶיהָ,
וְאַחֲרֶיהָ.

בֵּה, הָיָה עוֹסֵק בַּתְּלִמּוּד תּוֹרָה, וְהִגִּיעַ זְמַן קְרִית
שְׁמַע פּוֹסֵק וּקוֹרָא; וּמִכֶּרֶךְ לְפָנֶיהָ, וְלֹא אַחֲרֶיהָ.
הָיָה עוֹסֵק בְּצַרְפֵי רַבִּים לֹא יִפְסִיק, אֲלֹא יִגְמַר
עֲסֻקֵיהֶן; וּיְקָרָא, אִם נִשְׂאֵר עֵת לְקְרוֹת.

בֵּו, הָיָה עוֹסֵק בְּאֲכִילָה, אוֹ שֶׁהָיָה בְּמִרְחִיק, אוֹ
שֶׁהָיָה עוֹסֵק בַּתְּסַפְרָת, אוֹ שֶׁהָיָה מְחַפֵּף
בְּעוֹרוֹת, אוֹ שֶׁהָיָה עוֹסֵק בְּדִין גּוֹמֵר, וְאַחַר כֵּךְ
קוֹרָא קְרִית שְׁמַע. וְאִם הָיָה מְתִירָא שְׂמֵא יַעֲבֹר
זְמַן הַקְּרִיאתָהּ, וּפְסִיק וּקְרָא חָרִי זֶה מִשַּׁבָּת.

בֵּז, מִי שִׁירֵד לְטַבֵּל אִם יִכּוֹל לְעֵלוֹת וּלְהַתְּפֹסֹת
וּלְקְרוֹת קָדָם שְׁתַּנֵּן הַחֲמָה, יַעֲלֶה וְיִתְּפֹסֶה
וְיִקְרָא. וְאִם הָיָה מְתִירָא שְׂמֵא תַנֵּן הַחֲמָה קָדָם
שִׁיקְרָא, יִתְּפֹסֶה בְּמִים שֶׁהוּא עוֹמֵד בָּהֶן וְיִקְרָא.
וְלֹא יִתְּפֹסֶה לֹא בְּמִים שֶׁרִיחָן רָע, וְלֹא בְּמִי
הַמְּשֻׁרָה; וְלֹא בְּמִים צְלוּלִין, מִפְּנֵי שְׁעָרוֹתָיו
נִרְאִית מְחִין. אֲבָל מִתְּפֹסֶה הוּא בְּמִים עֲבוּרִים
שְׂאִין רִיחָן רָע, וּקוֹרָא בְּמִקְוֵמוֹ.

בֵּח, הַקוֹרָא קְרִית שְׁמַע לֹא יִרְמֹז בְּעֵינָיו, וְלֹא
יִקְרֵן בְּשַׁפְּתָיו, וְלֹא יִרְאֶה בְּאֲצַבְעוֹתָיו; כְּדִי
שְׁלֹא תִּהְיֶה קְרִיאתָהּ עֲרֵאִי. וְאִם עָשָׂה כֵן אֵף עַל
פִּי שִׁינָא יָדֵי הַחֹבֵתוֹ, חָרִי זֶה מִגְּנָה. וְצָרִיךְ
לְהַשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ, כִּשְׁהוּא קוֹרָא; וְאִם לֹא הַשְׁמִיעַ
לְאָזְנוֹ, יֵצֵא. וְצָרִיךְ לְדַקְדֵּק, בְּאוֹתֵיּוֹתֶיהָ; וְאִם
לֹא דַקְדָּק, יֵצֵא.

בֵּט, פִּינֵד מְדַקְדֵּק יִזְחַר שְׁלֹא יִרְפָּח הַחֹזֵק, וְלֹא
יִחֹק הַרְפָּה; וְלֹא יִגִּיד הַנָּח, וְלֹא יִגִּיחַ הַנֶּדֶ.
לְפִיכֵךְ צָרִיךְ לְתַן רוּחַ, בֵּין כָּל שְׁתֵּי אוֹתוֹת
הַדּוּמוֹת שְׂאֵחַת מִחֵן סוּף תִּבָּה וְהַאֲחֵרַת תְּחֵלַת
תִּבָּה הַסְּמוּכָה לָהּ: כַּגֹּזֵן "כָּכָל לְבָבְךָ", קוֹרָא
"כָּכָל" וְשׁוֹחַח וְחוֹזֵר וּקוֹרָא "לְבָבְךָ"; וְכֵן
"וְאַבְדַתֶּם מִתְּרַח", "הַכִּנֵּף פְּתִיל". וְצָרִיךְ לְבַאֵר
זֵין שְׁלֵ"תוֹפְרוֹ". וְצָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בְּדֵאֵל
שְׁלֵ"אֶחָד", כְּדִי שִׁימְלִיכְהוּ עַל הַשְּׂמִים וְעַל
הָאֲרִין וְעַל אֲרִבַּע רִיחוֹת הָעוֹלָם; וְצָרִיךְ שְׁלֹא
יִחַטֵּף בְּחִית, כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה כְּאוֹמֵר אִי חַד.

בִּי קוֹרֵא אָדָם אֶת שְׁמִיעַ, בְּכֹל לְשׁוֹן שְׁהוּא מְפִירָה; וְהַקּוֹרֵא בְּכֹל לְשׁוֹן צְרִידָה לְהַזְהִיר מִדְּבָרֵי שְׁבוּשׁ שְׁבִאוֹתָהּ הַלְשׁוֹן, וּמִדְּקָדֵק בְּאוֹתָהּ הַלְשׁוֹן, כְּמוֹ שְׁמִדְּקָדֵק בְּלְשׁוֹן הַקֶּדֶשׁ, אִם קָרָאָה בְּלְשׁוֹן הַקֶּדֶשׁ.

בִּיא הַקּוֹרֵא לְמִפְרַעַ, לֹא יֵצֵא. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּסֵדֶר הַפְּסוּקִים. אֲבָל אִם הַקְּרִים פְּרָשָׁה לְפָרָשָׁה אַף עַל פִּי שְׂאֵינִי רִשָּׁאֵי אֲנִי אֹמֵר שְׂיֵצֵא, לְפִי שְׂאֵינָה סְמוּכָה לָהּ בַּתּוֹרָה. קָרָא פְּסוּק וְחִזַּר וְקָרָא פַעַם שְׁנִיָּה, חֲרִי זֶה מִגְּנֵה; קָרָא מִלָּה אַחַת וּבְכַלָּהּ, בְּגוֹן שְׁקָרָא שְׁמִיעַ שְׂמִיעַ, מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ.

בִּיב קָרָא סְרוּגִין, יֵצֵא; אֲפִלּוּ שְׁחָה בֵּין סְרוּג לְסְרוּג בְּדִי לְגַמֵּר אֶת כְּלָהּ, יֵצֵא וְהוּא, שְׂיִקְרָא עַל הַסֵּדֶר. קָרָא מִתְּנַמְנֵם, וְהוּא מִי שְׂאֵינִי לֹא עַר וְלֹא נִרְדָּם בְּשִׁנְיָה יֵצֵא; וּבְלִבָּד, שְׂיִהָא עַר בְּפְסוּק רֵאשׁוֹן.

בִּיג סָפֵק קָרָא קְרִית שְׁמִיעַ, סָפֵק לֹא קָרָא חִזַּר וְקוֹרֵא, וּמְבַרֵךְ לְפָנֶיהָ וְלֹא חֲרִיתָהּ. אֲבָל אִם יָדַע שְׁקָרָא, וְנִסְתַּפֵּק לוֹ אִם בָּרַךְ לְפָנֶיהָ וְלֹא חֲרִיתָהּ אוֹ לֹא בָרַךְ אֵינִי חִזַּר וּמְבַרֵךְ. קָרָא וְטָעָה, יִחִזַּר לְמָקוֹם שְׂטָעָה; נִעְלָם מִמֶּנּוּ בֵּין פְּרָשָׁה לְפָרָשָׁה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזוֹ פְּרָשָׁה הַשְּׁלִים וְאֵיזוֹ צְרִידָה לְהַתְחִיל חִזַּר לְפָרֵק רֵאשׁוֹן, שְׁהוּא "וְאַחֲבָתָה, אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ".

בִּיד טָעָה בְּאַמְצַע הַפָּרֵק, וְלֹא יָדַע חִיבֵן פְּסֵק חִזַּר לְרֵאשׁ הַפָּרֵק. הִיָּה קוֹרֵא "וּכְתַבְתֶּם", וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם הוּא בְּ"וּכְתַבְתֶּם" שֶׁבְּ"שְׁמִיעַ" אוֹ בְּ"וּכְתַבְתֶּם" שֶׁבְּ"וְהָיָה, אִם שְׂמִיעַ" חִזַּר לְ"וּכְתַבְתֶּם" שֶׁבְּ"שְׁמִיעַ"; וְאִם נִסְתַּפֵּק לוֹ אַחַר שְׁקָרָא "לְמַעַן יִרְבוּ" אֵינִי חִזַּר, שְׂעַל הַרְגֵּל לְשׁוֹנוֹ הוּא הוֹלֵךְ.

בִּטוּ הָיָה קוֹרֵא וּפְגַע בְּאַחֲרִים, אוֹ פְּגַעוּ בּוֹ אִם הָיָה בֵּין פָּרֵק לְפָרֵק פּוֹסֵק וּמִתְחִיל וְשׂוֹאֵל בְּשָׁלוֹם מִי שְׁהוּא חָיֵב בְּכַבּוּדוֹ, בְּגוֹן שְׂפַגַּע

בְּאַבּוֹ אוֹ רֵפוֹ, אוֹ מִי שְׁהוּא גְדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחַכְמָה; וּמְשִׁיב שָׁלוֹם, לְכָל אָדָם שְׁנַתֵּן לוֹ שָׁלוֹם.

בִּטוּ הִיָּה קוֹרֵא בְּאַמְצַע הַפָּרֵק אֵינִי פּוֹסֵק וּמִתְחִיל לְשָׂאֵל אֵלָּא בְּשָׁלוֹם מִי שְׁהוּא מִתְיָרָא מִמֶּנּוּ, בְּגוֹן מִלָּד; אוֹ אִנִּים וְכִיֵּצֵא בְּחָן; אֲבָל מִי שְׁהוּא חָיֵב בְּכַבּוּדוֹ, בְּגוֹן אֲבִיו אוֹ רֵפוֹ אִם נָתַן לוֹ שָׁלוֹם תְּחִלָּה, פּוֹסֵק וּמְשִׁיב לוֹ שָׁלוֹם.

בִּיז וְאֵלּוּ הֵן בֵּין הַפָּרֵקִים בֵּין בְּרַכָּה רֵאשׁוֹנָה לְשִׁנְיָה, בֵּין שְׁנִיָּה לְ"שְׂמִיעַ", בֵּין "שְׂמִיעַ" לְ"וְהָיָה, אִם שְׂמִיעַ", בֵּין "וְהָיָה, אִם שְׂמִיעַ" לְ"וַיֹּאמֶר". אֲבָל בֵּין "וַיֹּאמֶר" לְאַמַּת וַיֵּצֵא, חֲרִי הוּא בְּאַמְצַע הַפָּרֵק, וְלֹא יִפְסִיק אֵלָּא לְשָׂאֵל מִפְּנֵי חִירָאָה, וְלִחְשִׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד.

הַלְבוֹת קְרִית שְׂמִיעַ פָּרֵק ג

ג,א הַקּוֹרֵא קְרִית שְׂמִיעַ, רוֹחֵץ יָדָיו בְּמַיִם קָדָם שְׂיִקְרָא. הַגִּיעַ זְמַן קְרִיָּאָה, וְלֹא מִצָּא מַיִם לֹא יֵאָחַר קְרִיָּאָתָהּ, וַיֵּלֶךְ לְבַקֵּשׁ הַמַּיִם, אֵלָּא מְקַנְחֵה יָדָיו בְּעָפָר אוֹ בְּצִרְזוֹר אוֹ בְּקוֹרָה וְכִיֵּצֵא בְּחָן, וְקוֹרֵא.

ג,ב אֵין קוֹרְאִין, לֹא בְּבֵית הַמְּרַחֵץ; וְלֹא בְּבֵית הַכִּפְסָא, אַף עַל פִּי שְׂאִין בּוֹ צוֹאָה; וְלֹא בְּבֵית הַקְּבֻרוֹת, וְלֹא בְּעַד הַמַּת עֲצָמוֹ וְאִם חֲרִחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַקְּבֹר אוֹ מִן הַמַּת, מִתָּר לְקִרְוֹת. וְכֹל מִי שְׂקָרָא בְּמָקוֹם שְׂאִין קוֹרְאִין בּוֹ, חִזַּר וְקוֹרֵא.

ג,ג בֵּית הַכִּפְסָא הַחֲדָשׁ, שְׁחִיבֵן וְעַדִּין לֹא נִשְׁתַּמְשׂוּ בּוֹ מִתָּר לְקִרְוֹת קְרִית שְׂמִיעַ בְּנִגְדוֹ, אֲבָל לֹא בְּתוֹכּוֹ. מְרַחֵץ חֲדָשׁ, מִתָּר לְקִרְוֹת בְּתוֹכּוֹ. הֵינּוּ שְׁנֵי בֵּיתִים זְמַן אֶחָד מֵהֶן לְבֵית הַכִּפְסָא, וְאָמַר עַל הַשְּׁנֵי זֶה חֲרִי הַשְּׁנֵי סָפֵק אִם הַזְּמִינּוֹ, אוֹ לֹא הַזְּמִינּוֹ; לְכִיפּוֹד אֵין קוֹרְאִין בּוֹ, לְכַתְּחִלָּה, וְאִם קָרָא, יֵצֵא. אָמַר וְגַם זֶה חֲרִי שְׁנִיָּה מִזְּמַנִּין, וְאֵין קוֹרְאִין בְּהֵם. חֲצַר הַמְּרַחֵץ, וְהוּא תְּמָקוֹם שְׂפַנֵּי אָדָם עוֹמְדִין בּוֹ

לבושין מתר לקרות בו קרית שמע.

ג,ד ולא קרית שמע בלבד, אלא כל ענין שהוא מדברי קדש אסור לאמרו בבית המרחץ ובבית הכסא, ואפלו אמרו בלשון חל. ולא לאמרו בלבד, אלא אפלו להרחר בלבד בדברי תורה בבית הכסא, ובבית המרחץ, ובמקום השנפת והוא המקום שיש בו צואה או מי רגלים אסור.

ג,ה דברים שלא, מתר לאמרו בלשון הקדש בבית הכסא. וכן הפנויין, כגון רחום וחנון ונאמן וכיוצא בהן מתר לאמרו בבית הכסא; אבל השמות המיוחדין, והן השמות שאין נמחקין אסור להזכירן בבית הכסא, ובבית המרחץ הישן. ואם נזדמן לו להפריש מדבר האסור בבית המרחץ, או בבית הכסא מפריש, ואפלו בלשון קדש ובעניני קדש.

ג,ו צואת האדם, וצואת כלבים וחזירים בזמן שיש בתוכן עורות, וכל צואה שריחה רע כגון אלו אסור לקרות קרית שמע כנגדן. וכן כנגד מי רגלי אדם; אבל מי רגלי בהמה, קוראין כנגדן. קטן שאינו יכול לאכל פזית דגן, בכדי שיאכל הגדול בשלוש ביצים דגן אין מרחיקין לא מצואתו, ולא מימי רגליו.

ג,ז היתה צואה יבשה בחרס, אסור לקרות כנגדה; ואם היתה יבשה יתר מחרס, עד שאם זרקוה לתפרר חרי היא בעפר, ומתר לקרות כנגדה. מי רגלים שנבלעו במקרקע אם היה רשומן נפר, אסור לקרות כנגדן; ואם לא היה רשומן נפר, מתר.

ג,ח כמה ירחיק מצואה וממי רגלים ואחר כך יקרא, ארבע אמות. כמה דברים אמורים בזמן שהן מלאחריו או מצדדיו; אבל אם היו כנגד פניו מרחיק מהן עד שלא יראה אותן, ואחר כך יקרא.

ג,ט כמה דברים אמורים בשחיה עמהן בבית,

במקום שזה. אבל אם היה שם מקום גבוה מהן עשרה טפחים, או נמוך מהן עשרה טפחים יושב בצד המקום וקורא, שהרי נפסק ביניהן; והוא, שלא יגיע לו ריח רע. וכן אם פכה כלי על הצואה, או מימי רגלים אף על פי שהן עמו בבית חרי אלו כקבורין, ומתר לקרות עמהן.

ג,י היה בינו ובין הצואה מחצה שלזוכית אף על פי שהוא רוצה אותה מאחורי הזוכית, מתר לקרות כנגדה. נתן רביעית מים לתוך מי רגלים שלפעם אחת, מתר לקרות עמהן בתוך ארבע אמות.

ג,יא היתה צואה כגמה עומד בסנדלו על הגמה, וקורא; והוא, שלא יהיה סנדלו נוגע בה. היתה כנגדו צואה מעוטה ביותר, כמו טפה רוקק עליה רק עבה עד שתתכסה, וקורא. היתה נטושת צואה על פשרו, או ידיו מטנפות מבית הכסא, ולא היה להן ריח רע כלל, מפני קטנותן או יבישתן מתר לקרות, לפי שאין לה ריח. אבל אם היתה במקומה אף על פי שאינה נראית בשחיה עומד, הואיל ונראית בשחיה יושב, אסור לקרות עד שיקנח יפה יפה, מפני שצואה לחה היא ויש לה ריח רע. וכמה גאונים חזרו שאסור לו לקרות, אם היו ידיו מטנפות; וכה ראוי לעשות.

ג,יב ריח רע שיש לו עיקר מרחיק ארבע אמות וקורא, אם פסק חריה; ואם לא פסק, מרחיק עד מקום שפוסק. ושאין לו עיקר, כגון מי שיוצא ממנו ריח מלמטה מרחיק עד מקום שתכלה חרויה, וקורא. גרף שלרעי, ועביט שלמימי רגלים אסור לקרות קרית שמע כנגדן, אף על פי שאין בהן כלום ואין להן ריח; מפני שהן בבית הכסא.

ג,יג צואה עוברת, כגון שהיתה שטה על פני המים אסור לקרות כנגדה; ופי חזיר, כצואה עוברת. ואסור לקרות כנגדן, עד שיעברו

מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת.

גִּיד הָיָה קוֹרָא, וְהִגִּיעַ לְמָקוֹם הַטְּנוּפוֹת לֹא יָנִיחַ יָדָיו עַל פְּנֵי וַיִּקְרָא, אֵלֶּיךָ יִפְסִיק עַד שְׂוֵעַבֵּר מֵאוֹתוֹ מְקוֹם. וְכֵן הַקּוֹרָא שׁוֹנֵעֵצֵאת מִמֶּנּוּ רוּחַ מְלֻמְטָה יִפְסִיק עַד שׁוֹיבְלָה בְּאַשְׁתָּה, וְחֹזֵר לְקִרְיָאתוֹ; וְכֵן בְּדַבְרֵי תוֹרָה. יֵצֵאת רוּחַ מִחֶבְרוֹ אִם עַל פְּנֵי שְׂמֵפְסִיק לָהּ קְרִית שְׂמַע, אֵינּוּ מִפְּסִיק לָהּ דַּבְרֵי תוֹרָה.

גִּטוּ הָיָה קוֹרָא קְרִית שְׂמַע בְּבֵית, וְנִסְתַּפֵּק לוֹ אִם יֵשׁ שָׁם צוֹאָה אוֹ מִי רַגְלִים אוֹ אֵין שָׁם הָרִי זֶה מִתָּר לְקָרוֹת. הָיָה קוֹרָא בְּאַשְׁתָּה, וְנִסְתַּפֵּק לוֹ אִם יֵשׁ שָׁם צוֹאָה אוֹ אֵין שָׁם לֹא יִקְרָא עַד שׁוֹיבְדִק; שְׁחֻזְקַת הָאַשְׁתָּה, שְׁחִיא מְקוֹם הַטְּנוּפוֹת. אֲבָל סֵפֶק מִי רַגְלִים אֶפְלוּ בְּאַשְׁתָּה, מִתָּר לְקָרוֹת.

גִּטוּ בְּשֵׁם שְׂאֵסוֹר לְקָרוֹת בְּנֶגֶד צוֹאָה וּמִימֵי רַגְלִים, עַד שִׁירְחִיק בְּדֵ אֵסוֹר לְקָרוֹת בְּנֶגֶד הָעֶרְוָה, עַד שִׁיחְזִיר פְּנָיו: אֶפְלוּ גוֹי אוֹ קֶטָן, לֹא יִקְרָא בְּנֶגֶד עֶרְוָתוֹ. וְאֶפְלוּ הִיתָה מְחַצֵּחַ שְׁלֹזְכוּבִית מִפְּסָקַת, הוֹאִיל וְהוּא רוֹאֵה אֶת הָעֶרְוָה, אֵסוֹר לְקָרוֹת, עַד שִׁיחְזִיר פְּנָיו. וְכָל גּוֹף הָאַשְׁתָּה, עֶרְוָה; לְפִיכָּךְ לֹא יִסְתַּכֵּל בְּגוֹף הָאַשְׁתָּה, בְּשֵׁהוּא קוֹרָא: וְאֶפְלוּ אֲשֶׁתוֹ אִם הָיָה מְנַלָּה טַפַּח מְגוּפָה, לֹא יִקְרָא בְּנֶגְדָּהּ.

גִּיז וּבְשֵׁם שְׁחִיא אֵסוֹר לְקָרוֹת, בְּנֶגֶד עֶרְוֹת אַחֵרִים בְּדֵ הוּא אֵסוֹר לְקָרוֹת, בְּנֶגֶד עֶרְוֹתוֹ: לֹא יִקְרָא בְּשֵׁהוּא עָרֹם, עַד שְׂוֵיבְסָה עֶרְוֹתוֹ. הִיתָה חֲנוּרָה שְׁלֵבְנָד אוֹ עוֹר אוֹ שֶׁק עַל מִתְנָיו אִם עַל פֵּי שְׂשֹׂאֵר גּוּפוֹ עָרֹם, מִתָּר לוֹ לְקָרוֹת: וְהוּא, שְׁלֹא יִהְיֶה עֶקְבוֹ נוֹגַע בְּעֶרְוֹתוֹ. הָיָה יֵשׁן בְּטָלִיתוֹ, וְהוּא עָרֹם חוֹצֵץ בְּטָלִיתוֹ מִתַּחַת לְבוֹ, וְקוֹרָא; אֲבָל לֹא יִחַץ מֵצוּאָרוֹ וַיִּקְרָא, מִפְּנֵי שְׁלֵבוֹ רוֹאֵה אֶת הָעֶרְוָה, וְנִמְצָא בְּמִי שְׁקָרָא בְּלֹא חֲנוּרָה.

גִּיחַ שְׁנַיִם שְׁחִיֵּי יֵשְׁנִים בְּטָלִית אַחַת כֹּל אַחַד

מִהֵן אֵסוֹר לְקָרוֹת, אִם עַל פֵּי שְׂפָסָה מִתַּחַת לְבוֹ, עַד שְׁתֵּהָא טָלִית מִפְּסָקַת בִּינְיָהוּן, כְּדֵי שְׁלֹא יִנְעַ בְּשֵׁר זֶה בְּבִשְׂרֵי זֶה מִמִּתְנָיו וְלִמְטָה. וְאִם הָיָה יֵשׁן עִם אֲשֶׁתוֹ, אוֹ בְּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ הַקְּטָנִים הָרִי גוֹפֵן כְּגוּפוֹ, וְאֵינּוּ מְרַגֵּשׁ מִהֵן; לְפִיכָּךְ אִם עַל פֵּי שְׂבִשְׂרוֹ נוֹגַע בְּהֵן, מִחְזִיר פְּנָיו וְחוֹצֵץ מִתַּחַת לְבוֹ, וְקוֹרָא.

גִּיט עַד אֵימְתֵי הֵן קְטָנִים לְעֵנִין זֶה עַד שִׁיחְיָה חֲזָכָר בֵּין שְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיּוֹם אַחֵר, וְהִנְקָבָה בֵּת אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיּוֹם אַחֵר: וְהוּא שִׁיחְיָה תְּבִנְיָתָם כְּתִבְנִית גְּדוּלִים, "שְׂדִים נִכְנּוּ וּשְׁעָרָךְ צִמַּח", וְאַחֵר כֶּךָ לֹא יִקְרָא, עַד שְׁתַּפְּסִיק טָלִית בִּינְיָהוּן. אֲבָל אִם עָדִין לֹא הָיוּ "שְׂדִים נִכְנּוּ וּשְׁעָרָךְ צִמַּח", קוֹרָא עִמָּהוּן בְּקָרוֹב בְּשֵׁר וְאֵינּוּ צָרִיךְ חֶפְסֶק עַד שִׁיחְיָה חֲזָכָר בֵּין שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיּוֹם אַחֵר, וְהִנְקָבָה בֵּת שְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיּוֹם אַחֵר.

<p>29 MAR</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>יא 11</p>	<p>בבלי: מנחות עז ירושלמי: קדושין יד תוספתא: שבת יד נ"ך: עזרא ז רמב"ם: תשובה ז</p>	<p>עלות השחר 5:32..... סו"ז קרי"ש - פג"א... 9:16 סו"ז תפלה - פג"א... 10:31 שקיעה 7:17..... נץ החמה 6:45..... סו"ז קרי"ש - גר"א... 9:52 סו"ז תפלה - גר"א... 10:55 צה"כ לשיטת ר"ת... 8:30</p>
<p>30 MAR</p>	<p>שני Monday</p>	<p>יב 12</p>	<p>בבלי: מנחות עח ירושלמי: קדושין טו תוספתא: שבת טו נ"ך: עזרא ח רמב"ם: תשובה ח</p>	<p>עלות השחר 5:30..... סו"ז קרי"ש - פג"א... 9:15 סו"ז תפלה - פג"א... 10:30 שקיעה 7:18..... נץ החמה 6:43..... סו"ז קרי"ש - גר"א... 9:51 סו"ז תפלה - גר"א... 10:54 צה"כ לשיטת ר"ת... 8:31</p>
<p>31 MAR</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>יג 13</p>	<p>בבלי: מנחות עט ירושלמי: קדושין טז תוספתא: שבת טז נ"ך: עזרא ט רמב"ם: תשובה ט</p>	<p>בדיקת חמץ Search for Chometz עלות השחר 5:28..... סו"ז קרי"ש - פג"א... 9:14 סו"ז תפלה - פג"א... 10:29 שקיעה 7:19..... נץ החמה 6:41..... סו"ז קרי"ש - גר"א... 9:50 סו"ז תפלה - גר"א... 10:53 צה"כ לשיטת ר"ת... 8:32</p>
<p>10:29 סו"ז אכילת חמץ: חמץ 11:44 סו"ז שריפת חמץ: חמץ</p> <p>1 APR</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>יד 14</p>	<p>בבלי: מנחות פ ירושלמי: קדושין יז תוספתא: שבת יז נ"ך: עזרא י רמב"ם: תשובה י</p>	<p>ערב פסח - עירוב תבשילין עלות השחר 5:27..... סו"ז קרי"ש - פג"א... 9:13 סו"ז תפלה - פג"א... 10:29 שקיעה 7:20..... נץ החמה 6:40..... סו"ז קרי"ש - גר"א... 9:49 סו"ז תפלה - גר"א... 10:53 צה"כ לשיטת ר"ת... 8:33</p>
<p>2 APR</p>	<p>המישי Thursday</p>	<p>טו 15</p>	<p>בבלי: מנחות פא ירושלמי: קדושין יח תוספתא: שבת יח נ"ך: נחמיה א רמב"ם: קריאת שמע א</p>	<p>א דפסח, טל 1st Day Pesach עלות השחר 5:25..... סו"ז קרי"ש - פג"א... 9:12 סו"ז תפלה - פג"א... 10:28 שקיעה 7:21..... נץ החמה 6:38..... סו"ז קרי"ש - גר"א... 9:48 סו"ז תפלה - גר"א... 10:52 צה"כ לשיטת ר"ת... 8:34</p>
<p>3 APR</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>טז 16</p>	<p>בבלי: מנחות פב ירושלמי: קדושין יט תוספתא: ערובין א נ"ך: נחמיה ב רמב"ם: קריאת שמע ב</p>	<p>ב דפסח, א לעומר 2nd Day Pesach עלות השחר 5:24..... סו"ז קרי"ש - פג"א... 9:11 סו"ז תפלה - פג"א... 10:27 שקיעה 7:22..... נץ החמה 6:37..... סו"ז קרי"ש - גר"א... 9:47 סו"ז תפלה - גר"א... 10:51 צה"כ לשיטת ר"ת... 8:35</p>
<p>4 APR</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>יז 17</p>	<p>בבלי: מנחות פג ירושלמי: קדושין כ תוספתא: ערובין ב נ"ך: נחמיה ג רמב"ם: קריאת שמע ג</p>	<p>שבת א דחול הפועד פסח Shabbos Chol Hamoed עלות השחר 5:22..... סו"ז קרי"ש - פג"א... 9:10 סו"ז תפלה - פג"א... 10:26 שקיעה 7:23..... נץ החמה 6:35..... סו"ז קרי"ש - גר"א... 9:46 סו"ז תפלה - גר"א... 10:50 צה"כ לשיטת ר"ת... 8:36</p>

סזקיל חודש ניסן ליל ה' עד 4:35

(ספ"ר המדות אות ממון סימן ל"ה)

ד' פזית מרור וואס מען עסט פסח, איז מסוגל פאר פּרַנְסָה.